

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

Рік XI.

ЛОНДОН-МЮНХЕН

квітень — червень

1957

diasporiana.org.ua

Ч: 2 (47)

НЬЮ ЙОРК-ТОРОНТО

„AVANGARD“ JOURNAL FOR UKRAINIAN YOUTH
published by Ukrainian Youth Association
LONDON — NEW YORK

АВАНГАРД — ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ
ВИХОДИТЬ ЩОКВАРТАЛЬНО

Орган

Центрального Комітету Спілки Української Молоді
РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Листування і матеріали надсилати на адресу:

O. Kalynyk, München 8, Zeppelinstr. 67/0, Germany.

Представництва:

Ukrainian American Youth Ass'n
P. O. Box, 211 Cooper Station
New York, 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainischer Jugendverein
München 8, Zeppelinstr. 67,
Germany

Union de la Jeunesse Ukrainienne
72Bd Charlemagne
Bruxelles IV., Belgium

Mr. A. Halimurka (S.U.M.)
Lager Pirsch, Bar. 9 Z. 23
Salzburg, Austria

Sr. B. Bilynskyj
Caixa Postal 6431
Sao Paulo, Brasil.

Ukrainian Youth Association
140, Bathurst St.,
Toronto, Ont.,
Canada

Union des Ukrainiens de France
Section de la Jeunesse
26, rue de Montholon,
Paris 9, France

Mr. J. Deremenda
20 Granville Ra.,
Bradford 9, Yorks,
Great Britain

Mr. W. Pundiak (S.U.M.)
749 Burwood Rd.
Hawthorn, E. 3, Vic.,
Australia

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

ІЗ ЗМІСТУ

	Стор.
Травневі дати	2
Чорне море (вірш)	3
Степан Женецький:	
Проблема денациона- лізації	4
Роман Дубиняк: Батьки і юнацтво СУМ-у	11
Степан Глід: Зруйно- вання Запорізької Сі- чи	16
О. П.: Нариси з історії філософії	19
Таємниця кипіння во- ди	23
Великі полярні льо- дові масиви	26
Джек Шефер: Постріл у минуле	29
Петро Кізко: Прииди скоріше (вірш)	33
О, Страсбург (пере- клад)	34
Ів. Халіва: Притча про єдність (вірш)	36
Д. Емон де-Валера: 37	
Мадярські підлітки	40
Плоди народної осві- ти	41
Слава Стецько: Серед китайських дітей	43
Ганна Калиник: Родина під большевицьким пануванням	48
Олекса Калиник: Ро- сійська небезпека	53
Теніс (спорт)	56
Творча праця пра- порносного осередку в Чікаго	60
Рік праці осередку СУМ-у в Монреалі	67
П. К.: Гарний журна- лик (рецензія)	74
М. Л.: Неймовірна істо- рійка одної книжки	75

Рік XI.

ЛОНДОН — МЮНХЕН

1957

Ч: 2 (47)

НЬЮ-ЙОРК — ТОРОНТО

Б о г і У к р а і н а !

Т р а в н е в і д а т и

Травень місяць в історії нашого народу приніс, попри всякі трагічні для нього події, дати, як і символ воскресіння, що завжди приносив нашій нації відчуття своєї величини, своєї непоборності й віри у власну невмирущість.

Вже в княжі часи наша Батьківщина в травні започатковувала свою перемогу над ворогами. В травні княжі дружини виступали проти половців і печенігів. А в часи козацької доби, особливо ж у такому значному для України сімнадцятому столітті, травень був справді величним символом весни українського народу.

2. травня 1648 р. Богдан Хмельницький став гетьманом України, 14. травня того ж року козацьке військо під проводом свого гетьмана погромило свого губителя — польську шляхту — над Жовтими Водами, а 26. травня — під Корсунем.

Багато сторінок слави вписала Україна до своєї історії саме в травні. Ось тому то для нас і сьогодні, і завтра травень з повним правом може бути названий місяцем весни нашого народу, місяцем його відродження.

В травні наше українське юнацтво, наша молодь відзначає світлою і вічною пам'яттю своїх рідних матерів, щедро обдаровує їх словами, дарунками.

А найсвятіше слово для дітей це Мати. Діти наші мають таку святу любов до матері, що в час розлуки, діти її обожнюють.

«Отцева й матчина молитва з дна моря виймає», «Тільки в світі й правди що рідна мати», «Матінка рідна лучче всього світу». А як немає матері, то

«Намалюю матір на божничку в хаті,
На божничок гляну — матір іспом'яну,
Назад обернуся — слезами залюсся».

І коли люди виявляють найшляхетніше почуття любові, то це почуття вони виявляють в культі Матері; в переносному розумінні всі ми, українці, називаемо нашу націю Україна-Мати, отже, виявляємо тим любов до нашої Батьківщини.

А служити нашій Матері-Україні, любити її і за неї в боротьбі віддати навіть свою молодість і життя, — є високі і благородні почуття українця.

Щоправда, в українському травні є багато й сумних, до болю тяжких дат, вписаних до нашої історії тим самим ворогом України — Москвою. 3. травня 1924 року забрала вона від нас фундатора Української Народної Партії, посталої під гаслом самостійності України, одного з перших пралоронкосів цього гасла, Миколу Міхновського. Він закликав за політичне відокремлення України від Москви. Він був творцем українського націоналізму, став його ідеологом і провідною одиницею в боротьбі проти Москви.

1926 року, 25. травня, в Парижі був забитий великий муж України.

іни, головний отаман українського війська часів визвольних змагань, символ боротьби й непримиреності до ворога українського народу, Симон Петлюра. Вівця був знаряддям тієї ж Москви.

23. травня 1938 року в Роттердамі підісланий московський агент забиває спадкоємця ідей Міхновського і чинів Симона Петлюри — полковника Євгена Коновальця.

Три сумні травневі дати останнього шісторіччя, не лічачи численних інших нетравневих, так само тяжких, вписала Україна до своєї книги буття, дати тяжких утрат зазнаних від Москви.

Але український народ не забуває про ціну крові, пролитої нашими попередниками. Москва думає смерть наших незабутніх подолати власну загибель, яку її готовують Україна і поневолені Москвою народи. Дух Петлюри і Коновальця сполучений в одне ціле з ідеями Міхновського: «Одна Соборна Самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ!» Це гасло пориває до бою наш народ, підготовляє і провадить до боротьби тисячі синів і дочок сучасності.

—ооо—

Чорне море

На поклад вийди! Струнко стань!
Приймає фльота рапорт.
Напнулись. Крикнув капітан:
Підняті вгору український прапор!
Рвонулися у ранню синь
На кораблях бандери,
У чорноморську далечинь,
Мов крила, розпростерлись.
Струснулися крейсери, пройшли
Дредноути і торпедовці,
Гармати жерла піднесли,
Мов кли, залізні, вовчі.
Порвала сальва небеса,
Кругом заграло море,
Зірвався вал, до неба встав,
У обрій незорий.
А там заграва, заклекотів,
Поплив, немов нестяжний,
Ніс моря звільненого спів
Далекими світами.
Над Чорним Морем догори
Підносяться у славі
Національні прапори,
Лиць синьо-золотаві!
Яка краса! Велична мить!
Ми Україні служим!
У небо сальвами гrimить
Народу голос дужий.

Прим. Вірш написаний невідомим матросом 1918 року в честь підняття національних прапорів на кораблях Української Чорноморської Флоти.

Проблеми молоді:

Степан Женецький

Проблема денаціоналізації

А второві цих рядків дуже часто доводиться чути розмови серед наших людей, головно серед нової еміграції, на тему асиміляції та денаціоналізації. Найчастіше, розуміється, обговорюють що важливу справу новоприбулі батьки, які з тривогою спостерігають, як їхні діти підпадають скорим темпом під вплив чужого оточення.

І цікаво, що у всіх тих розмовах завжди чути нотки пессимізму: батьки з великим занепокоєнням глядять у майбутність своїх дітей, бо приходять до висновку, що діти нової еміграції так само затрачують свою національну свідомість, розпліваються в чужому морі та асимілюються, як це вже сталося з дітьми давніше приступою до еміграції. При тому майже всі розмовці твердять, що проти цього нічого не можна вдіяти, бо це, мовляв, закон життя, та що неможливо просто встояти проти асиміляційного впливу чужини й виховати своїх дітей на свідомих українців. Для вилівання своїх чорних висновків, подають приклади з життя інших еміграцій, дивіться, мовляв, на еміграцію польську, німецьку, та всі інші, вони також підпадають під непереможний вплив чужого оточення і також денаціоналізуються...

Всі такі розмови завжди кінчаються висновком, що проти асиміляції немає ради, та, вслід за тим, вся наша еміграція, як давніша, так і найновіша, є засуджена, якщо не буде якоюсь наглої політичної зміни на рідних землях, та не буде зможи повернутися в рідні сторони, до повної поголовної денаціоналізації.

І саме такі розмови, а передусім такі висновки цих розмов, були товчком до написання цієї статті, метою якої є розглянути, хоч коротко, як на це дозволяють обмежені можливості періодичної преси, проблему асиміляції та денаціоналізації.

Рівно ж хочемо вказати в цій статті на деякі чинники, які, коли їх примінити до життя, можуть причинитися до цілковитого, або бодай частинного здергання денаціоналізаційного впливу на нащу еміграцію.

Коли ці рядки звертають увагу наших батьків, учителів-виховників і всіх тих наших громадських чинників, які є відповідальні за здергання національної свідомості майбутніх поколінь нашої еміграції, та приневолять бодай глибше застановитися над тією важливою проблемою — тоді мета цієї нашої статті буде сповнена.

Денаціоналізація — загроза для еміграції

Кожна еміграція, яка з політичних, економічних чи інших причин була приневолена покинути рідний край і мусіла проживати довший чи коротший час у чужій країні, серед чужих людей і обставин — неминуче підпадає під вплив денаціоналізації.

З бігом часу, всі ті одиниці, чи навіть більші або й зовсім великі гурти людей, які покинули рідні землі й опинилися серед чужого оточення, — рвуть поволі зв'язки зі своєю батьківщиною, затра-

чують свої національні звичаї й обичаї, забувають свою рідну мову і починають жити життям того народу, серед якого опинилися, часто стають горожанами тієї країни, в якій перебувають — взагалі перестають бути членами тієї національної спільноти, з якої вийшли, отже винародовлюються, денационалізуються.

Хоч загроза винародовлення є однаковою для всіх тих, що опинилися поза межами своєї країни, то сам процес денационалізації не завжди проходить однаково: часами цей процес проходить скоро, часами повільніше. Бувають випадки, що вихідці затрачують цілковите своє національне обличчя вже в першому поколінні, але бувають і такі явища, що ще друге й третє покоління, рождене на чужині, признаються до національності своїх батьків. Скоріший або повільніший процес денационалізації залежить від багатьох факторів, що мають великий вплив на процес денационалізації, як от: свідомість еміграції, причини, через які вони покинули рідний край, чи еміграція живе сукупно, чи в роздрібленні, які закони в країні відносно чужинців, тощо...

Процесові денационалізації підпадає також велика, розсіяна дослівно по цілому світу, бо по всіх континентах земної кулі, українська еміграція.

Правда, як показала історія, український народ дуже відпорний, чи не один з найвідpornіших народів у світі, на різного роду — насильні й добровільні — денационалізації. Український народ прожив не кілька десятків, а кілька сотень літ недержавним життям, перетерпів найжахливіші переслідування від своїх ворогів, він не мав можливості виховувати свої покоління у своїх школах, йому було заборонено писати й друкувати рідною мовою, — а проте він пережив усі ці лихоліття і, як нація, не загинув.

Також українська еміграція виявилася набагато відтворенню на денационалізації впливі, як еміграції інших народів. Візьмім для прикладу хоч би еміграції українську й польську в США: хоч польський елемент, що прибув до цієї країни, без сумніву, був національно багато свідоміший, ніж український, однак польська еміграція тут більше потерпіла від наслідків денационалізації, ніж українська. З 5-ти чи 6-ти мільйонів американських поляків, тільки коло 600 тисяч признається ще до польськості, — в той сам час із півтора мільйонів американських українців ще приблизно 500 тисяч признається до українства. Ще гірше в тому відношенні справа представляється для німців та інших народів.

Та всі такі й подібні порівняння, які ніби виходять на нашу користь, фактично не мають ніякого значення для процесу денационалізації й нації, української еміграції на довшу мету. Во небезпека повної денационалізації загрожує також і українській еміграції. Докази цього загрозливого явища бачимо на кожному кроці.

Ось, хоч би такий факт: в той час, коли майже все старше покоління, значить те покоління, яке родилось і виховалось у рідному, чи, як тут кажуть, старому краю, ще говорить українською мовою, то покоління, народжене тут — вже майже зовсім не говорить, а навіть дуже мало знає рідну мову своїх батьків.

Чи процес денационалізації можна здружити?

На це питання можна відповісти так:

Якщо еміграція національно свідома, і коли вона перебуває на чужині не довго, бодай не довше життя одного покоління — дена-

ціоналізацію такої еміграції можна здіржати вповні або майже вповні.

Однак, коли еміграція національно несвідома, або мало свідома, та ще коли вона довше перебуває поза рідним красм, та коли на чужині прийде на світ нове покоління — тоді здіржати денаціоналізацію неможливо, але можна її деякими заходами уповільнити.

Приклади: вся та українська еміграція, яка була примушена покинути рідні землі в наслідок прогання наших визвольних змагань, майже повністю задержала український дух, і якщо б її довелося дождити звільнення України, — то вона вся повернулася б додому.

Знову ж наша зарібкова еміграція, головним чином та, яка вимігувала ще до першої світової війни з тих українських земель, що в той час належали до австроугорської монархії, в якої національна свідомість не була ще належно розвинена, — вже піддалася процесові масової денаціоналізації, і сьогодні вже всі діти тих вихідців за хлібом мало знають, якої національності були їхні батьки, або навіть, як і знають, то не хочуть признаватися до неї. Навіть при найінтензивніших заходах усвідомлювання того чи тих поколінь, при найенергійніших заходах його, що так скажемо, українізації, може пощасти повернути до стану свідомості українського походження тільки малу кількість або лише одиниці з них. Що б ми не говорили, і як би ми себе не потішали, треба подітися з тим фактом, що це покоління вже втрачене для України.

Натомість уся увага свідомих американських українців повинна бути тепер звернена на те, щоб, якщо не здіржати цілковито, то бодай уповільнити денаціоналізацію нового покоління, значить того покоління, що тепер починає або незабаром почне ходити до школи, плюс діти нової еміграції, тобто тих українських скитальців, які на підставі ДП-закону прибули після другої світової війни до тієї країни.

Але щоб цього досягнути, американські українці мусять використати їхні ті чинники, які, з одного боку, протидіють впливові денаціоналізації, а з другого, допомагають прибулим спільнотам задержати народжені на чужині покоління в національній свідомості того народу, з якого вийшли їхні батьки.

Такими чинниками, що протидіють впливам денаціоналізації, є:

- 1) рідна Церква;
- 2) рідна школа;
- 3) свідомі батьки;
- 4) рідне друковане слово;
- 5) організоване життя.

Рідна Церква

Що Церква має величезний вплив на національне життя, чи, до кладніше, на національну свідомість кожного народу — це беззаперечна істинна. Кожен народ, Церква якого виконує свою повинність служіння Богові співзвучно з національними інтересами твоєго народу, є морально сильний, бо цю моральну силу дає йому його рідна Церква. І такий народ завжди буває відпорніший на всякі історичні нещастя, як утрата державності, поневолення, тощо.

Церква якоїсь спільноти на чужині тільки тоді виконує вповні

свої завдання, коли вона, крім церковно-морального піклування над своїми вірними, буде дбати також про їх національне виховання, коли навчатиме їх, з якої вони країни походять, хто, якої національності були їхні батьки, та чого прагнути, яких національних ідеалів бажають досягнути їхні брати й сестри на рідній землі чи, як тут кажуть, у старому краю, значить, до чого змагає їхній народ.

Бо коли Церква на еміграції дбатиме лише про церковно-моральне виховання своєї пастви, а занедбуватиме виховування її в національному дусі, тоді може виникнути небезпека, що вона виховає своїх вірних, на, свого роду, всесвітіянсько-інтернаціональних християн, чи, висловлюючись докладніше і більш підхоже до нас, українців, на всесвітіянсько-інтернаціональних греко-католиків чи всесвітіянсько-інтернаціональних православних, яким буде все одно, в якій церкві молитися, аби тільки в церкві того обряду, до якого вони належать. Значить такому всесвітіянсько-інтернаціональному греко-католицькі чи православному, буде байдуже, до якої національності Церкви належати, готовте, аби належати до якоїсь Церкви, яка визнає ті самі канони, що їх визнає та Церква, до якої належали їхні батьки.

В такому випадку тратитиме свій національний стан посідання дана спільнота, бо від її гурту відходитимуть її члени до чужих, але рівночасно тратитиме свій стан посідання також і Церква такої спільноти, бо від неї відходитимуть вірні до національно чужих Церков. А відхід вірних від якоїсь Церкви у такій державі, де Церква відділена від держави, де Церква держиться тільки на утриманні своїх вірних, це рівнозначне з самоліквідацією даної Церкви.

Що загроза переходу національно несвідомих або мало свідомих вірних до Церкви іншої національної групи існує, про це є наявні факти в житті наших еміграційних національних Церков наявіть в США. Вже сьогодні, на жаль, маємо багато випадків, що національно мало свідомий українець греко-католик іде до польської, словацької чи мадярської церкви, бо туди йому ближче ходити, або там йому щось краще подобається: гра органу, проповіді священників або щось інше. Такі самі сумні факти переходу до чужих національних церков бувають і серед українців православних; про це свідчать самі українські священники обох обрядів, які дуже часто в своїх проповідях нарікають на своїх вірних, що вони переходятять до інших церков.

Щоб таку загрозу оминути, в інтересі самої Церкви є навчати своїх вірних Божої науки в церкві, а поза церквою, в школі і на кожному кроці виховувати їх в національному дусі. Національно свідома одиниця також ніколи не покине своєї національності Церкви. Отже українські Церкви, виховуючи своїх вірних на добрих, свідомих українців, робитимуть дві корисні роботи: для себе виховуватимуть добрих парохіян, для України свідому, готову завжди допомогти їй у визвольній боротьбі, еміграцію.

Щоб Церква якогось народу чи, як це в нашому виглядку, якоїсь еміграції, як слід вив'язалася з положень на неї обов'язків, вона повинна словніти ті обов'язки так, щоб вони виходили на хвалу Божу і на користь того народу чи тієї спільноти, з яких вона вийшла та яких вона заступає перед Богом.

А станеться це тоді, коли Церква буде жити життям своєї спільноти, коли буде цікавитися, чим та спільнота живе, чого вона прагне, до чого змагає, чого бажає, також поза церквою.

Рідна школа

Другим важливим чинником, що має великий, а то й чи не найбільший вплив на виховання дитини, молоді, і взагалі людини — це школа.

У школі бо мала дитина, яка ще не має, або майже не має ніяких знань, набирається знань, які залишаються в пам'яті дитини на ціле її життя. Дитина засвоює собі все сказане чи навчене в школі, добре чи недобре, корисне чи некорисне, бо вона ще не посідає критичного розсудку, щоб могти відрізняти добре від недобого й корисне від некорисного. Нераз треба великих зусиль, щоб навчено в школі шкідливу науку дитині роз'яснити і показати її некорисність, щоб таким чином відвернути негативний вплив на дитину, як майбутнього члена даної спільноти. Во школа чи, властиво, вчитель — це великий авторитет для дитини, і коли ця школа чи вчитель виховує дитину в небажаному родичам напрямі, тоді треба доловити дуже багато труду, а ще більше вміння, щоб ту дитину виховати так, як цього хочуть батьки, чи як цього собі бажає дана національна спільнота.

Дуже важливу роль відіграє школа в денационалізаційному чи асиміляційному процесі: з одного боку, школа в руках поневолювача чи взагалі державної, панівної нації, метою яких є асимілювати поневолені або напливові елементи, завжди має рішальний вплив на процес денационалізації. Коли панівній нації не вдається зденаціоналізувати поневоленого народу чи напливового елементу при допомозі школи, то цього не зроблять також інші заходи, як переслідування, різні заборони, укази, тощо. Це ми, українці, добре знаємо. За довгі віки нашого поневолення завжди найскоріше денационалізувалася та верства нашого народу, яка мала доступ до школи ворога.

З другого боку, коли школа находитися в руках поневоленого народу чи в руках напливових елементів, тобто еміграції, вона може відограти важливу роль в поборюванні денационалізації.

Тому кожен поневолений народ, який не хоче затратити своєї національної окремішності, організує свої національні школи, в яких його молодь навчається правдивої, незфальшованої історії свого народу, своєї літератури, вчиться рідної мови, словом усього того, що в пізнішому, дозрілому віці дає тій молоді силу встоятися проти всяких намагань поневоловача чи асимілятора.

До першої світової війни розбудовою рідних шкіл боролися чехи проти германізації, поляки проти германізації й русифікації, та подібно й інші в той час поневолені народи. Між двома світовими війнами також українці на Західних Землях були розбудували широку мережу початкових і середніх рідних шкіл, які були непоборимою зброєю проти польонізації. Рідні школи, побіч «Просвіт», відотралі важливу роль не тільки в боротьбі з польонізацією, вони мали теж величезний вплив на розбудження й поширення національної свідомості в Західній Україні.

Також еміграції, щоб боронити себе перед денационалізацією і асиміляцією, розбудовують по деяких країнах, в яких є на це за-

жоні можливості, своє рідне шкільництво. Найбільш ліберальною країною в світі для такого шкільництва є США, і в цій країні найбільше розвинулося рідне шкільництво чужонаціонального, тобто напливового елементу. Користуючи з американських законів, які не протилються розбудові шкільництва для напливового елементу, майже кожна національна спільнота в цій країні старається розбудовувати своє рідне шкільництво, зокрема відоме під назвою парафіяльних шкіл, якими сьогодні покрита ціла Північна Америка.

Кожна національна група старається в кожній місцевості США, в якій знаходитьться парафія даної національності, організувати свою рідну школу. Завданням таких парафіяльних шкіл є — а призайте, було колись і повинне бути в майбутньому — в першу чергу, виховувати молодь поселенців тут чужих спільнот в національному дусі того народу, з якого вони вийшли, та навчати ту молодь християнських чеснот, тому що в державних школах цієї країни немас чи, докладіше, не було навчання релігії.

Також українська еміграція в цій країні розбудувала широку мережу парафіяльних шкіл. В багатьох американських місцевостях, де є більше скupчення наших людей і де знаходиться українська церква, організовано або організується українську парафіяльну школу.

Ми постараемось тут обговорити два питання, зв'язані з українським парафіяльним шкільництвом в США:

1) чи українське парафіяльне шкільництво в США спричинилося до вдергання національної свідомості нашої еміграційної спільноти в минулому, і

2) що треба зробити, щоб це шкільництво виховувало молодь нашої еміграції в українському національному дусі в майбутньому.

На перше поставлене вище питання, мусимо, на превеликий жаль, дати негативну відповідь: українські парафіяльні школи в Америці майже не спричинилися або дуже мало спричинились до вдергання української національної свідомості серед нашої спільноти в США. Наявним доказом є той сумний факт, що ті покоління нашої еміграції, які народились і виховалися вже там, в Америці, як правило, не задержали національної свідомості і зовсім не почувавуть себе українцями. Національну свідомість затримала молодь українських поселенців в США, як та, що виховувалася в державних чи інших чужих школах, так рівно ж і та, що кінчала або бодай відвідувала якийсь час українські парафіяльні школи; бо й та молодь, яка бодай короткий час відвідувала українські парафіяльні школи, не набралася в них українського духу.

Чому ж так сталося?

На нашу скромну думку, на це склалися дві головні причини: першою причиною був брак фахових учителів по цих школах, свідомих українців, які були б зуміли зацікавити своїх учнів миналим і сучасним українського народу. Учителями по цих школах бували звичайно спершу люди, які неділями в церкві дякували, а в будні дні вчителювали в школі. Це були т. зв. дякочі учителі. Такі учителі, крім писати й читати, нічого більше своїх учнів не могли навчити. Щойно пізніше навчання по цих школах де-не-де перебрали сестри-черниці. Хоч вони були вже вчителями-фахівцями, але й вони своїм учням, отже українській

молоді, нічого більше, крім читати й писати, не могли дати, бо самі небагато знали з українознавства. Ці сестри-черниці, це вже тут рождені й виховані люди, які хоч і походять з українських родин, але самі вже замериканізовані і, крім української мови, що є далекою від вимог сучасної української літературної мови, небагато чого знають з українознавчих наук. Це американки, які не можуть, а навіть часом і не мають бажання виховувати своїх учнів в українському дусі. Вони виховують їх на американців, і тільки з віячності за те, що вони живуть на удержанні парафії, значить на удержанні батьків своїх учнів, навчають їхніх дітей кілька годин у тижні «краєвої» мови. Навчають вони цієї мови не з внутрішнього переконання, не з любови до неї, тільки з обов'язку, в заплату за удержання.

Другою причиною було те, що керівництво цих шкіл, яким є провід нашої Церкви (тут маємо на увазі Українську Греко-Католицьку Церкву) в США, відсувало на задній плян і замало узгляднувало справу виховання нашої молоді в національному дусі.

Ми бачимо, що не тільки при навчанні українських дітей у початкових парафіяльних школах замало присвячується уваги справи національного виховання, але те саме діється навіть у духовній семінарії, де навчаються майбутні священики української спільноти, отже майбутні духовні провідники цієї еміграції. Про це свідчать такі сумні факти, коли українські священики, тут рождені й тут виховані, не знають навіть української мови. Ми не знаємо, як на цю справу зачивається наш церковний провід, нам невідомо, якими церковними канонами чи державними вимогами цей провід виправдує своє поступування, але ми, світські люди, свідомі українці, з українськими серцями й українськими душами, з великою тривогою й занепокоєнням дивимось на таке...

На друге питання: «що треба зробити, щоб це цікільництво виховувало молодь нашої еміграції в українському національному дусі в майбутньому», — відповідаємо: щоб це сталося, треба, щоб ці школи були не тільки по назві українськими парафіяльними школами, але щоб вони ними були також і духом. Замало того, щоб вибудувати школу і повісити на ній український щильд. Треба, щоб в тій школі був український учитель, та щоб він навчав українських дітей знають про Україну. Треба також, щоб той учитель у першій мірі сам добре знову українську історію, літературу, географію і всі знання про свій рідний край і свій рідний народ, та щоб той учитель умів, а головне — хотів ці знання передати своїм учням. А це все станеться тільки тоді, коли вчителем у цій школі стане фаховий учитель і свідомий українець.

Давніше, на початках організації наших парафіяльних шкіл, було важко найти фахових учителів, і тому до цієї відповідальної роботи ставали «дяковчітлі», які не мали до того ні відповідних кваліфікацій, ні знання. З приходом нової еміграції ця проблема відпадає, бо до цієї країни прибуло багато кваліфікованих учительських сил, які можуть перебрати на себе вчителювання по українських парафіяльних школах і успішно повести виховання нового покоління української еміграції в США, на добро української спільноти і на славу українського народу.

(Далі буде)

Роман Дубиняк
Секретар КК СУМ-у в Англії

Батьки і юнацтво СУМ-у

Українська еміграція у Великобританії — це виключно новоприбулі емігранти після II світової війни. Прибули вони сюди переважно в 1947-1949 роках. Українські громади, складались напочатку головно з дорослих.

З самого початку перебування українців у Великобританії приступлено до організування Спілки Української Молоді. В лави Спілки включились молоді українці. Шодо Юного СУМ-у, то щойно минулого року знайшлась відповідна кількість дітей. У напрямі організування ЮСУМ-у пороблено перші заходи. У деяких Осередках СУМ-у потворились Юнацькі Відділи.

У цьому році праця ЮСУМ-у набирає більшого розмаху. Лави Юнацтва зростають. Праця з Юнацтвом підносить авторитет СУМ-у. У багатьох живе гордість за СУМ. Через працю з Юнацтвом усе знаходяться нові люди до праці. Наши ряди побільшуються.

Час робить своє. Діти до ЮСУМ-у так пригорнулись цілою своєю дитячою душою, що іх батьки вже не можуть спинити від участі в сходинах. Юнацтво зжилось разом, активно горнтеться до творчої праці і немає сили, яка спинила б його від неї, коли воно полюбило її цілою свою душою.

Для прикладу наведу зразок, який вплив має ЮСУМ на дітей, коли діти і батьків не хочуть слухати, а бажають іти на сходини.

Ше й тепер зустрічаються такі батьки, котрі хочуть наказувати виховникам, що вони повинні робити на сходинах з дітворою. Коли провід Осередку СУМ-у притримується правильника ЮСУМ-у і не погоджується з домаганнями батька, чи матері, вони погрожують, що заберуть дітей з ЮСУМ-у. І забирають... Але що виявляється?... Діти вдома не хочуть бути. Хочуть іти на сходини. В англійській школі зустрічаються та дружать із дітьми з ЮСУМ-у. Там порозуміваються. Діти мають більший вплив на дітей, як батьки. Коли приайде час сходин, діти не хочуть бути вдома. Просять батьків про дозвіл іти на сходини. Батьки не дозволяють. Починається плач, нарікання та непорозуміння. В родині немає спокою.

І хоч у батьків амбіція бере перше місце, вони для спокою мусять дати свою згоду повернутись дитині до юнацтва.

Але і друга перешкода. У Відділі ЮСУМ-у дитина завішена в правах. Не може брати участі в праці. Дитина повертається додому. Тоді починається справжнє пекло в родині. І батько, хоче того чи не хоче, мусить іти просити Комітет Осередку включити його дитину до Юнацтва, бо немає спокою вдома, і обіцяє більше не виступати проти програмами заняття ЮСУМ-у.

Такий то вплив на дітвороу має ЮСУМ у Великобританії.

У ЮСУМ-і також є певне число дітей з мішаних родин, де батько українець, а мати англійка, чи інша чужинка. Дітей таких родин не можна піznати. Вони говорять, пишуть, читають і моляться по-українському.

Хто не знає родини цих дітей, ніколи не подумає, що чужинка. Таке трапилось і мені.

Перебуваючи з юнацтвом минулого року в таборі «Юнацька Січ», я знав кожну дитину. У рою «Тигри» був 9-літній юнак Роман із міста Л. Він розмовляв по-українському. Листи додому писав українською мовою. Такою мовою одержував і відповіді. Я ніколи й не подумав, що його мати чужинка. В анкеті юнака було подано, що мати називається Марія.

Аж де я пізнав, що мати чужинка!..

Обідаємо...

Я дивлюсь, а Роман не хоче істи зупи. Питаюсь його: «Чому не іси?». Він пояснює мені, що не любить.

Щоб вияснити мені поступування Романа, приступає до мене дижурний юнак, також із міста Л., і пояснює: «Друже Роман!.. Він не хоче істи зупи, бо не єсть ніколи. Його мати чужинка і не варить йому. Моя мати українка. Вона варить мені зупу, тому я вмію її істи і дуже люблю».

Шойно тоді я довідався, що мати юнака Романа є чужинкою. Я звернув на нього особливу увагу. По кількох днях українські страви вже були йому смачними. Він був задоволений зі свого першого перебування в таборі.

Особливо цікаво представляється справа виховання дітей у мішаних родинах. Проблеми виховання дітей у мішаних родинах дають цікавий матеріал до обserвації та студіювання. Українські суботні школи і ЮСУМ допомагають батькам виховувати дітей на українців.

У цій статті хочу поділитись із деякими прикладами, як батьки-українці виховують своїх дітей у мішаних родинах.

Часто я застновляюсь над питанням, чому одні батьки можуть виховати своїх дітей і навчити їх говорити, читати, писати і молитись по-українському, а інші ні?

На жаль, на різні відповіді різних батьків і людей, я можу подати тільки одну відповідь, що виховання дітей на свідомих українців є тільки в того батька, котрий почувається справжнім українським патріотом. Я згідний з висловами батька М. А. з міста Ш., в його листі до мене, що «тільки невисипуща впертість» дає змогу батькові виховати своїх дітей на свідомих українців у мішаній родині.

З батьком М. А. я запізнався вперше в таборі юнацтва в 1956 році, коли він привіз своїх двох синів. Він живе в українській громаді, де немає українських родин із дітьми. Немає української школи, ні ЮСУМ-у. Зате, як виявилось, його діти чудово говорять, пишуть і читають по-українському. З цікавістю спитав я його, яким способом він виховує дітей, що вони так гарно знають українську мову? Батько почав розповідати мені, що тільки своєю впертістю він досягнув того, що діти вже знають. Він говорив: «Кожний батько, котрому дорога своя батьківщина, повинен собі сказати, що мої діти мусять знати по-українському. Діти наші, котрим окупанти забороняли вживати рідної мови, хоч самі не знали ні читати, ні писати, навчили нас її. А ми на чужині маємо повну волю, ніхто нам не забороняє вживати нашої мови, то чому ми не маємо вчити її своїх дітей? Тільки тим батькам, які одруженні з чужинками, треба вживати різних способів, щоб спонука-

ти дітей вчитись української мови. Діти дуже скоро вчаться, хоч і скоро забувають. Але не можна ждати, поки дитина навчиться говорити чужою мовою. Як тільки дитина почне розпізнавати батька і, сміючись, простягати свої ручки до нього, вже треба починати говорити по-українському до дитини».

Далі він розповідав мені, як він учив своїх синів говорити по-українському і скільки праці та зусиль вкладав до цієї науки. «Правда, то дуже важка праця — продовжував він. — Я працюю дванадцять годин на добу. Повертаюсь із праці пізно. Мої сини вже сплять... Я їх буджу і вони мусить щовечора цілу годину розмовляти зі мною. А в суботу і неділю, то вже цілий час у парку, чи на проході, тільки по-українському розмовляємо. Діти мусятьскоріше знати свою мову, заки підуть до чужої школи. Опісля, коли мої сини пішли до школи, вони вже вміли говорити своєю мовою. Тепер я повторюю з ямілте, що навчив попередньо, щоб не забути, і поступово вчу далі про Україну. Молитись я також навчив синів... Дитина мусить бачити, що батько молиться. Тоді і вона буде молитись, наслідуючи батька. Я дуже вам вдячний, що СУМ широку приймає моїх синів до табору. У таборі вони мають змогу побувати в чисто українському колі, ім здається, що вони перебувають на Україні. Перебуваючи в гурті українських дітей, вони бачать власними очима, що вони не самотні українські діти, а є більше дітей. Їх перебування в таборі допомагає мені виховувати їх на українців. Цілий рік вони живуть споминами таборового життя».

Далі завзятий батько доводив мені, що тільки свідомість і впертість батьків допоможе ім виховати своїх дітей на українців.

Багато легше виховувати дітей тим батькам, які живуть у більших українських скупченнох, де існує українська недільна школа і ЮСУМ.

Наведу приклад з одного Осередку СУМ-у.

Батько свідомий українець. Мати англійка. У них два сини. Старший тепер має 11 років, а молодший 8. Мати вчила своїх дітей по-англійському, а батько по-українському. Мати більше перебувала з синами і краще навчила їх по-англійському. Батька це злостило, але він не міг нічого порадити. Мати мала більший вплив на дітей. Коли сини підростили, батько не говорив до них ні слова по-англійському. Вони все розуміли, але відповідати не хотіли. Все тільки по-англійському...

Батько цей бере активну участь в українському громадському житті. Для перебування з дітьми йому залишалось дуже мало часу. Коли в даному місці зорганізувалось Юнацтво СУМ-у, він усе приходив грati на інструментi, коли діти вчилися танцювати народні танці.

Своїх синів залишав вдома. Йому було соромно, що діти не вміють говорити по-українському. На це звернули увагу виховники і спитали його, чому не приводить дітей на сходини? Батько зажурено відповів, що його сини не вміють і не хочуть розмовляти по-українському. Під час сходин вони будуть завадою. Виховники зрозуміли біль батька і просили його, щоб приводив дітей на сходини. Батько погодився.

На чергові сходини привів їх. Їх відіслали до гуртка, що саме виучував вправи для виступу на свято. Батько наказав ім бути

чесними і слухати виховників. Сини погодились. Але тільки батько залишив залию, вони хотіли вткнути за ним. Виховник замкнув двері на ключ, познайомив їх із іншими юнаками і прилучив до гурту. До присутніх юнаків сказав, що це прийшли українські діти і будуть належати до ЮСУМ-у. Але тому, що їх мати англійка, вони не вміють розмовляти по-українському. Вони на це прийшли до ЮСУМ-у, щоб навчитись по-українському і стати свідомими українцями. І хоч вони спершу будуть говорити по-англійському, треба до них відповідати тільки по-українському і вчити їх рідної української мови. Юнаки погодились. Виховник застеріг собі, що коли почне, що хтось буде говорити до них по-англійському, буде покараний. Буде підпирати дерево.

Цією кароко каралось дітей, котрі говорили на сходинах по-англійському. Юнаки її дуже боялися.

Коли юнаки ознайомились, новоприбульй розпочав розмову по-англійському. Один із юнаків відповів йому цією мовою (вплив англійської школи дуже важко усунути у 8-10-літніх дітей). Виховник відразу послав його підпирати дерево. Нічого не допомогло виправдування, що він тільки відповів на запит. Інші вже боялися говорити. Новоприбулі побачили, що коли говорять по-англійському, всі тільки дивляться на них і не хочуть цією мовою відповідати. Тоді почали розмову між собою. Виховник розділив їх і заборонив розмовляти між собою.

Одного разу виховник вийшов із залі. Тоді розпочалась балачка по-англійському. Повороту виховника юнаки не заважали. Він почав придивлятись до поведінки новоприбулих. А вони так любенько розмовляють собі по-англійському з іншими юнаками і на нішо не звертають уваги. Не запримітили виховника. Він стояв ім за плечима. Але один із юнаків запримітив і відразу змінив мову на українську. Це так розлютило новоприбулих, що вони кинулися на того, що заговорив по-українському, з бійкою, говорячи: «Ти до нас говориш по-англійському в англійській школі, а тут не хочеш? Чекай!.. Ми тобі покажемо...» Почалась бійка. Виховник скопив «завзятих англійців» за комірі і відпровадив до батька, що вчив гри на інструменті в сусідній кімнаті. Яка була розмова батька з ними, не буду писати... Цілий гурток був покараний, що розмовляє на сходинах по-англійському.

Промінуло чотири місяці. Новоприбулі зрозуміли, що ім треба розмовляти по-українському. Інакше самі собі шкодять. Не можуть здобути ні одної нагороди і все чуються ніяково з англійською мовою. Почали розмовляти по-українському.

Коли їх мова змінилась на українську, вони зрозуміли, що знаходяться в дружньому колі юнацтва СУМ-у і так полюбили українську мову, що коли прийде батько додому, не хочуть і до матері говорити по-англійському. Мати їх не розуміє. Вони розмовляють із батьком і все радуються, що вони вже засвоїли мову свого батька. ЮСУМ полюбили цілою душою. З батьком говорять все тільки про науку і сходини.

Одного разу прийшла мати до ЮСУМ-у подивитись, чим займаються її діти. Жартуючи з виховниками, вона сказала ім, що діти до неї не хочуть говорити по-англійському і вона примушена вчитись української мови.

Недавно я зустрів батька цих юнаків і питав про синів. Батько

з гордістю відповів мені, що він ніколи не забуде того добродійства, яке СУМ зробив для нього, прийнявши в свої ряди його синів. Він ніколи не сподівався, що його діти навчаться говорити по-українському.

Цих кілька прикладів наводжу для того, щоб показати, як деякі батьки виховують своїх дітей у мішаних родинах і яку допомогу може подати батькам українська школа і ЮСУМ у вихованні дітей.

У ЮСУМ-і діти працюють з дітьми, заживаються з ними і набирають знання про Україну. Тільки несвідомі батьки держать своїх дітей вдома і не пускають їх до праці в Юнацтві.

У Юнацтві дитина навчиться товариського співжиття, пошани до старших і любові до України.

Тільки свідомість батьків і правильний підхід виховників до різних проблем виховання дітвори буде запорукою нашого успіху. Тоді наші діти ніколи не пропадуть на чужині для нашої любої України, а будуть рости для неї і цілою своєю дитячою душою будуть її любити.

—оОо—

Відділ Юнацтва СУМА ім. «Чигирина» в Ньюарку в марші на площа здигну СУМ-у, під керівництвом М. Лавріва, у вересні 1956 р. на оселі СУМА в Еленвіл, Н. Ю.

З нашого минулого:

Степан Глід

Зруйновання Запорізької Січі

Це той перший, що розпинав
Нашу Україну,
А вторая доконала
Вдову-сиротину.

той час, коли московський цар Петро I довідався, що Мазепа пристав до шведів і підготовляє війну проти Московії, він, у тій загрозливій для нього хвилині, ще був дозволив українській старшині вибрати гетьмана. І в 1708 році, на нараді в Глухові, козацькою старшиною запропоновано на гетьмана Павла Полуботка, але цар Петро домігся, щоб обрано Івана Скоропадського. Та проте, хоч і обрано його гетьманом, згідно Петрового бажання, той ні в чим йому влади не давав, а сам скидав і призначав полковників і іншу старшину. До гетьмана приставив двох комісарів, які й мали наглядати за ним. Тримав при ньому своє московське військо й наказав жити ближче до московського кордону — в Глухові. Потім в 1722 році приставив до гетьмана шістьох московських офіцерів і одного бригадира, Вельяминова, щоб вони контролювали всі листи, що з гетьманської канцелярії виходять, самі збиралі всі податки й гроші, та щоб скарги на українську старшину приймали й суди чинили. Таким чином порушено й зірвано всі попередні умови між Московією і Україною, а нових московських володарів в Україні названо — «Малоросійською колегією». А щоб заспокоїти українців, цар оголосив, що він заводить «Малоросійську колегію» для того, щоб українцям від української старшини кривди не було. А коли помер гетьман Іван Скоропадський, цар Петро зовсім заборонив вибирати гетьмана, і Україною мала правити сама та «Малоросійська колегія». І та Петрова колегія прикладала всіх зусиль і заходів, щоб Україну політично, національно, релігійно, культурно й економічно якнайскоріше знищiti i перетворити її на московську колонію. Але сьогоднішні комуністичні історики, на користь тієї самої, тільки червоної, «Малоросійської колегії» в Україні, в «Історії Української РСР», на стор. 334, про цей час таке пишуть: «Поряд з цим реформи, які провадилися в галузі економіки, державного управління, військової справи й культури, що відіграли велику прогресивну роль в розвитку всієї країни, спрацювали величезний позитивний вплив і на Україну».

Після смерті царя Петра I ще два рази дозволяли московські царі й цариці вибирати гетьманів (Данила Апостола й Кирила Розумовського), але вони вже вибиралися тільки старшиною й на вимогу царя чи цариці, і ті гетьмані в усьому мусили слухати царських міністрів. Нарешті цариця Катерина II зовсім знищила всякі залишки автономного устрою України, примусивши попереду, в кінці 1763 року, К. Розумовського зректись гетьманської булави, і наказала назавжди забрати в Петербург військові пра-

пори, гармати й печаті. Таким чином, позбавивши Україну всяких прав, цариця Катерина, через своїх фаворитів, господарювала в Україні, як тільки хотіла, і почала там заводити жахливе невільницьке кріпаство.

І тільки трохи вільного українського духу ще залишилося на Січі Запорізькій. Козацька Січ Запорізька вже раз була зруйнована Петром I після полтавської поразки, і запорожці перебували на татарських землях, в Алешках; але за часів московської цариці Анни, в 1734 році, вони знов повернулись на Запоріжжя. Але коли цариця Катерина постановила скасувати всі козацькі порядки, то й задумала знову знищити Січ.

За останні тридцять років перед Катериною II (1734 — 1764) військова справа Запорізької Січі стала лише однією з частин її чинного й широкого життя, що все більше й більше набирало організованого, часто державного характеру, демократичному устрою якого не могли рівнятися багато інших сусідніх країн. За цей час Запоріжжя, не перестаючи бути традиційним лицарським орденом, фактично перетворилось на демократичну республіку, базою якої стали, з одного боку — широко розвинене хліборобство й скотарство, а з другого — принципи громадської волі цілого населення. Запорізькі землі тоді називались Вільнотої Війська Запорізького і складалися з цілої теперішньої Дніпропетровщини (Катеринославщини), з трьох сусідніх повітів Херсонщини та деяких частин Харківщини й Таврії.

Але не в інтересах було московської загарбницької політики, щоб в Україні зміцнювався й набирав сили такий організований державний осередок, де також знаходили притулок, волю й оборону всі українські люди, які не хотіли коритись жорстокому московському режимові й кріпацькій неволі. Тому царський уряд почав підготовлятись до остаточного знищення цього осередку. Він буде московські фортеці на південному заході запорізьких земель, понад Богом і Свіньюкою, далі москалі примусили запорізців зліквидувати їхні оселі на побережжі Озівського моря, а в 1754 році царський уряд, не питуючись запорізців, відрізав з їх північносхідних земель широку смугу, де, навколо Єлисаветської фортеці, поселив сербських утікачів із південних провінцій Австро-Угорщини. А два роки пізніше зробив те саме на східніх запорізьких землях, навколо Бахмуту, створивши там так звану Слов'яносербську провінцію.

Проте це були тільки підготовчі заходи, і цариця Катерина чекала тільки нагоди, щоб уже остаточно покінчити з запорізькою небезпекою. Тією нагодою для цариці була російсько-турецька війна в 1768-1774 роках, в якій москалі мали перемогу й вигralи війну завдяки близьким успіхам запорізців у боях з турками. Але здобута запорізцями перемога й слава для Москви була кінцем для їх власного існування. Бо після підписання російсько-турецького миру в Кучук-Кайнарджі, московська армія, що звільнилася з турецького фронту, дістала наказ — зруйнувати Запорізьку Січ. Весною, 4-го червня 1775 року, генерал Текелій, повертаючись з московським військом із-під турецького фронту, несподівано для запорізців, оточив Січ 65-тисячним військом, а інші 20 тисяч були післані на запорізькі паланки (виселки). Генерал виставив проти Січі всі свої 50 гармат і післав сказати

запорізцям, що за волею цариці Катерини Січ мусить припинити своє існування, а запорізці мусять скоритись йому без спротиву, покинути Кіш і спокійно розійтись по своїх селях, якщо не хочуть, щоб їх до того примушено московською силою.

Ця жахлива несподіванка дуже збентежила січовиків. Обурення проти підступної московської навали на Запорізьку Січ спалахнула постановою й рішучістю боронитись до останнього; але славний багатолітній кошовий, старий Петро Кальнишевський, і запорізький архимандрит Володимир Сокальський радили їм піддатись, щоб не проливати даремно крові, бо їм не перемогти москалів. Проте частина запорізців таки не схотіла підпорядкуватись наказам Текелія, і вони втекли Дніпром на човнах за Дунай, на турецьку територію.

Після того москалі й знаку не залишили від порожньої Січі, ані навіть її церкові; а цариця Катерина 3-го серпня 1775 року спеціальним маніфестом оголосила про знищення Запорізької Січі, виліплюючи себе перед людьми, що нібито запорізці були непримирими ворогами державного ладу. До самих запорізців цариця поставила самовільно й дуже жорстоко. Тих січовиків, що здалися генералові Текеліє, зачислено до стану вільного селянства, старшину здеградовано, а все її власне й військове майно сконфісковано. Останнього кошового Петра Кальнишевського, дуже стару людину — 84-ох років, заслано до Соловецького монастиря, де він, зовсім ізользований від людей у келії, ще жив аж до 1803 року, осягнувши 112 років віку. Там же, на тому Соловецькому острові, і похоронено Пана Кошового Отамана славного Війська Запорізького. Січовий писар Глоба та кошовий суддя Головатий були заслані до Тобольська в Сибір, а інших, хто не втік, позасилано по таких глухих закутках півночі, що довго про їхню долю ніхто й не зінав нічого в Україні.

Землі ж Вільностей Війська Запорізького цариця роздала своїм вислужникам та фаворитам — В'яземському, Потьомкіну та іншим. До 1784 року роздано поміщикам біля п'яти мільйонів десятин землі разом із поселеними на них хліборобами — в тяжку кріпацьку неволю. Решту земель заселено чужинцями: сербами, болгарами, вірменами, а головне, німцями. Крім того, колишні вільні землі Війська Запорізького переіменовано на «Новоросію».

Московський історик на емігації Б. Т. Кірюшин у своїй «Російській історії» (1946) про господарювання Катерини з москалями в Україні пише так: «Після прилуччення Криму (себто після російсько-турецької війни) можна було думати про заселення того пустинного краю, що лежав на північ від кримського півострова. Ця родюча земля віками лишалась необробленою, тому що завжди знаходилась під безпосередньою небезпекою татарських наскоків. Тепер небезпека була зліkvідована, і Потьомкін, призначений губернатором нового краю — Новоросії — взявся енергійно за влаштування його. Туди спрямовувались переселенці з центральних губерень (себто з Московщини), запрошувались чужинці (греки, німці). Там заснувались перші міста — Херсон, Миколаїв (порт), Катеринослав... В зв'язку з упорядкуванням нового краю була зліkvідована Запорізька Січ. Раніше вона була оборонною проти кримських татар, тепер ця оборона стала непотрібною... Крім того, запорізці входили в суперечки з новими

поселенцями, не хотіли вступати ім просторих земель, які вони привикили рахувати своїми».

«В 1787 році Потьомкін запросив царицю відвідати нові краї. Подорож була влаштована дуже пишно. На Дніпрі відбулась зустріч Катерини з польським королем і з австрійським цісарем Йосипом II».

Яка велика подібність у писаннях царських і комуністичних московських істориків! — а ще більша подібність у ранішому й теперішньому господарюванню москалів в Україні, в нищенні в ній усього національного, релігійного, культурного й державницького.

Проте, хоч і вдалося Москві знищити Запорізьку Січ, та не вдалося й ніколи не вдастся їй знищити в українській нації запорізький дух.

—oo—

Наука і знання:

О. П.

Нариси з історії філософії

Фільон Олександристський

Поширення давногрецької чи то гелленської культури, а тим самим і філософії, за т. зв. доби «гелленізму» (тобто від Олександра Македонського до Помпея, Юлія Цезаря та Августа), на всі терени Малої Азії, Північну Африку, Сирію, Месопотамію і далі на Схід, аж до Туркестану, Афганістану та басейну ріки Інд включно — неминуче мусило було призвести, по кількох поколіннях грецького державного панування й культурного впливу, до численних спроб узгіднити ті чи ті грецькі філософічні системи з традиційними релігійно-моральними вченнями та метафізично-містичними догматами давніх народів Передньої Азії, або ж, щонайменше, зформулювати ті вчення й догмати в термінах грецької філософії (водночас із цим відбувались, за гелленістичної доби, також і спроби сполучення грецьких релігійних культів з не-грецькими, що в історії релігій позначається терміном «синкретизм»). З усіх цих спроб лише одна залишила по собі значний слід у дальшому розвитку релігійно-філософічної думки — позначено ім'ям Фільона Олександристського (він мав чимало менш видатних попередників) спроба поєднати монотеїстичну релігійну думку юдейського Старого Завіту з певними засадами плятонізму й стоїцизму, зокрема відкидаючи антропоморфічні (чоловікоподібні) складники в юдейському уявленні про Бога і надаючи ролі посередництва між божеством як таким і земним світом певним «проміжним» духовим чинникам, подібним до Пляtonovих «ідей» і які очолює «льогос» (божественний розум — у стоїків).

Фільон Олександрійський чи то **Фільон Юдей***) народився десь між 30 і 20 рр. до Р. Х. в Олександрії і належав до найвпливовіших і, правдоподібно, найбагатших членів тамтешньої — дуже численної заможніої — юдейської «діаспори» (колоній імігрантів із Палестини). Взаємини між автономною юдейською громадою в Олександрії, з одного боку, і місцевою грецькою громадою та королівським урядом македонської династії Птолемеїв, з другого, майже ніколи не були приятними, а по заміні цього останнього безпосередньою владою римських ціsarів (29 р. по Р. Х.) ще загострились, і Фільонів не раз доводилося, використовуючи своє перфектне володіння всіма формами грецького культурного життя (з грецькою літературною мовою та літературою включно), виступати в оборону політичних, соціальних і, в першу чергу, релігійних інтересів своїх олександрійських краян, чи то перед місцевими грецькими властями, а чи перед імперіальними римськими. Зокрема, як він сам про це оповідає в складеному ним і збереженому до нас звіті (під заголовком «Посольство до Гая»), він став на чолі делегації олександрійських юдеїв, яка перебувала в Римі 39-40 рр. по Р. Х., з метою відхилити репресії, якими ціsar Гай, більш відомий під неофіційним прізвиськом Калігуля**) (37-41 по Р. Х.) загрожував усім юдейським громадам імперії за їхню вперту відмову поставити його статую в синагогах та в ерусалимському храмі. Ціsar Гай поставився до юдейських петицій вкрай негативно, але справа несподівано розв'язалась тим, що він був забитий старшинами власної варти 24. січня 41 р. по Р. Х.

Про кінець життя Фільона немає відомостей; припускається, що він помер десь коло 50 р. по Р. Х. В усякому разі він залишив по собі величезну кількість релігійно-філософічних творів грецькою мовою (сливе стільки ж, як Платон), що всі або майже всі збереглися. Більшість іх присвячена етичному та алгоритичному (до цього ще повернемось нижче) тлумаченню Мойсеєвого П'ятикнижжя, як от, приміром, трактати «Про Мойсесове свіtotворення», «Іносказання святих законів», «Про десять заповідей», «Про особливі закони»; серед інших на окрему увагу заслуговують трактати, «Що кожен добродетельний вільний» і «Про споглядане життя», де багато говориться про юдейські аскетичні секти «ессеїв» (чи то «ессенів») і «терапевтів», які вимагали від своїх адептів дуже суворої й морально безкомпромісового життя — подібно до пізніших християнських чернечих орденів — перебували, правдоподібна річ, під більшим або меншим впливом грецьких *πιταγορεйців* (див. про них «Авангард», 1953, ч. 6-7, стор. 20-21), і яким Фільон очевидно чималою мірою симпатизував.

*) Прозваний так пізнішими істориками для відрізнення від його старшого сучасника, філософа-платороніка Фільона з Ляриси (в Тессалії), приятеля славетного Ціцерона, а рівно ж і від його молодшого сучасника, поета, граматика й історика Фільона з Біблію (Фінікії), який переклав у середині I віку по Р. Х. грецькою мовою стародавню фінікійську мітологію та легендарну історію, присувану жерцеві Санхунітанові з Беріту (нині Бейрут).

**) *Caligula* — лат. мовою «військовий черевичок»: так його прозвали були римські легіонери, коли він іще дитиною перебував у воєнному таборі свого батька, славетного полководця *Германіка*, одягнений по-військовому.

Для того, щоб спромогтись бодай зовнішньо поєднати такі різномірідні духові світи, як грецька філософія і Старий Завіт, Фільон мусів, з одного боку, застосувати до цього останнього алегоричну методу тлумачення — аби виліптувати в такий спосіб «глибинний» сенс його текстів в очах греків — а рівно ж виліптувати грецьку філософію в очах юдеїв, стверджуючи, мовляв, основні її істини походять саме з Старого Завіту. Вже попередник Фільонів, схильний до аристотелізму юдейський коментатор Аристобуль (який рівно ж писав грецькою мовою, в Олександрії, десь у середині 2. сторіччя до Р. Х.), обстоював, начебто не лише Пітагор, Платон, Аристотель, але й Гомер і Гесіод та легендарний Орфей були ознайомлені з П'ятикнижжям Мойсеєвим через якийсь «прадавній» грецький переклад, а саме звідти й походить усе, що в них є філософічно й морально найкращого. Фантастичність цих припущенень є очевидною сама з себе; адже найдавніший грецький переклад Старого Завіту (так званий «сімдесятъо толковникъ» чи то, за латинським терміном, «Септуагінта») юдейська побожна традиція датує королюванням Птолемея Філадельфа (283–246 до Р. Х.); але й це може стосуватись лише до деяких найважливіших його частин, зокрема до П'ятикнижжя, а все інше перекладено ще пізніше. І вже в усякому випадку нічого з Старого Завіту ніколи не перекладалось грецькою мовою за передгелленістичної доби, бо для цього бракувало найменших культурно-історичних та культурно-географічних зовнішніх передумов.***)

Але й із внутрішньою гаданою спорідненістю зіставлюваних філософічно-моральних учень грецької філософії і Старого Завіту справа стоїть аж ніяк не ліпше: це скрізь або зовсім абстрактні загальники, які зовсім не потребують гіпотези про запозичення (як от, приміром, нерідке в грецькій філософії відкидання много-божжя), або ж зіставленні є таким штучним і довільним, що можна подивляти фантазію Фільона та інших юдейських коментаторів Старого Завіту, проте ніяк не їхню критичну здібність — як от, наколи вчення про «єдність протилежностей» у Геракліта (див. «Авангард», 1952–53, ч. 4–5, ст. 24–25) виводиться з того, що Авраам, зарізавши телицю, козу й барана, розсік іх пополовині і кожну половину поклав напроти іншої (Бит. 15, 10), або ж учення стойків про внутрішню свободу мудреця — з того, що нерозумний Ісаї мав служити мудрому Якову (там само, 27, 40).

Не менш довільно поводиться Фільон і з подіями та приписами Старого Завіту, коли тлумачить їх **алегорично**, скрізь, знаходячи «духовий» сенс, який, мовляв, стосується до буквального, як душа до тіла; отак, приміром, обрізання має означати лише «видалення всіх насолод і пристрастей» (що, однак, на його думку, не позбавляє обрізання обов'язковості); шість днів творення світу відповідають до містичних властивостей шістьох перших чисел (це за пітагорейським взірцем); двоє херувимів, що вартують з воєнним мечем коло входу до раю (там само, 3, 24), це «добрість» і «міць», як основні «сили Божі», а сам меч — це «льголос», божествений

***) Зрештою і найдавніший грецький переклад «сімдесятъо» первісно призначений безперечно не для греків, але для самих олександрійських юдеїв, які, гелленізуючись, дедалі менш розуміли гебрейську мову.

розум; а коли Авраам на запитання, де Сара? — відповідає: в хаті (там само, 18, 9) — то це має означати, що «чеснота» перебуває в «душі».

Проте, історична значущість цієї алегоричної інтерпретації, попри її в багатьох випадках очевидну штучність, полягає в тому, що вона, перейнята Фільоном від стойків (які саме так намагались «раціоналізувати» давньогрецьку мітологію), пізніше частково перейшла від Фільона до християнських Отців Церкви; а деякі її елементи зустрічають і в тлумаченнях біблії великого українського релігійно-морального мислителя Григорія Сковороди. Це особливо стосується до поняття Бога, яке Фільон позбавляє, через свою методу алегоричного тлумачення, абстрактних — наявних у тексті Старого Завіту — чоловікоподібних (антропоморфічних) рис і якостей, дефініюючи його, за перекладом стойків, як «існування без визначення», «цілковито відмінне від усього, що поза ним», «вище за чесноту і вище за знання, вище за добре як таке і за гарне як таке»; «бо Бог є сам собі своє місце перебування, сповнене самим собою і само собі достатнє; проте все інше, що, в порівнянні з Ним, є нужденне, самотнє й порожнє, Він є єдиний та все, і все ж лішається той самий».

Такого роду вислови Фільона видаються дуже близькими до пізніших аналогічних у християнських Отців Церкви; інакше стоять справа з проблемою зла, якого реальність Фільон, суттєво, заперечує, розглядаючи його лише як вияв недосконалості природи людської зокрема (за зразком стойків) і «матерії» взагалі — за зразком Платона, для якого матерія як така є чимось властиво «не-сущим», лише «можливістю» відзеркалювати собою якоюсь мірою «ідеї» (див. «Авангард», 1954, ч. 12–13, ст. 47), що виконують посередництво між божеством і земним світом у характері «божественних сил», які Фільон, звичайно ж, ототожнює з янголами чи то вісниками Божими в Старому Завіті. А сукупність «ідей» — це «льогос», божествений розум стойків, який, проте, відмінно від ученья стойків, не ототожнюється в Фільона з зверхнім божеством, тільки посідає проміжне становище між ним і світом, в характері «подоби Божої», «заступника та оборонця роду смертного перед Вічним»; це є «первородний син Божий», «Бог — його отець, і Премудрість Божа — його маті».

Ці й тому подібні риси Фільонової теології не раз викликали — ще за доби Отців Церкви — припущення, мовляв, Фільон міг перебувати під безпосереднім впливом раннього християнства; постала навіть легенда про його зустріч та розмови з св. апостолом Петром. Історична наука заперечує таку можливість і переважно доводить, що це в Фільона лише, скажати б, свого роду прапоряди (до того ж, радше символічного, аніж містичного характеру) тих концепцій, які пізніше почали знайти собі місце в християнській теології; зокрема в своїй заснованій на Платоні релігійній метафізиці Фільон безперечно був раннім попередником платонізму Отців Церкви, особливо ж блаженного Августина. Проте Фільон залюбки черпає і з інших філософічних систем давньої Греції: так само як основна концепція «льогоса» походить у нього від стойків, так і в своїй практичній етиці він слідує за стойцизмом, у своїй психології — за Аристотелем, а в ученні про посмертне життя несподівано поновляє пітагорейську доктрину

про «метемпсихозу» — про повторне втілення душ — щоправда, лише в людському, не в тваринному образі, і то лише в характері карі, тим часом як морально досконалі душі «підносяться легкими крильми в етері і навіки перебувають на висоті». Нарешті найвище мислиме блаженство Фільон вбачає в містичній екстазі духового, з'єднання з божеством: «Верх блаженства — непохитно й незмінно перебувати в самому лише Богові». Таким чином, закликаючи душу людську: «втечі від себе самої і з себе самої вийди!» — Фільон випереджає містизм пізньоантичних неоплатоніків (про яких іще буде мова далі) і знов таки певні елементи пізнішої християнської містики.

—oo—

Таємниця кипіння води

В минулому році фізик науково-дослідчої установи атомової енергії в Англії Гарвел доповідав про досягнення в ділянці кипіння води, які досі були мало знані.

Він сказав, що кипіння води, яке так добре відоме в паровому котлі і так важливе в індустрії, намічається й для отого типу ядерного реактора, який, правдоподібно, матиме рішаюче значення. Те саме, в основному, можна було б сказати про кипіння і інших рідин.

Хоч багато про воду науці ще невідомо, але формула молекулі води є знана. Для шкільного учня формула молекулі води є H_2O або $\text{H} - \text{O} - \text{H}$, себто в молекулі води два атоми водню сполучені з одним атомом кисню і показані, для зручності, в прямій лінії. Справді ж звязки сполучення атомів водню з атомом кисню розміщені близьче до прямого кута (приблизно 104,5, в найкращому випадку), ніж до прямої лінії.

Сполучення одного атома до іншого в молекулі залежить від динаміки (сили руху) електронів, що оточують атоми. Розташування й напрямки сполучення (чи зв'язок) можуть бути вираховані за законами хвильової механіки, але це вираховування є дуже трудне для точного виконання, хоча б і дещо простішим способом. Тільки комбінування теорії й вимірювання, в послідовному порядку, дає успіх у цій роботі.

Структура води, як рідини, трохи подібна до волокон і до молекулярної сітки. Властивості води є незвичайні й дивні в кількох випадках.

Перший приклад цього є те, що коли лід топиться, то вода, що твориться з нього, є густіша ніж лід, і при дальшому нагріванні, приблизно до 4° Ц. (39° Ф.), густота води збільшується.

Другий приклад є: висока точка кипіння води для молекулі такої малої маси. Водень-телюрид (H_2Te), що хемічно аналогічний до води, має молекулярну вагу, яка більше, ніж в сім разів, більша за молекулярну вагу води, але він кипить при трохи вищій температурі, ніж замерзає вода.

Третій приклад є той, що для перетворення води з рідини на пару потрібна велика кількість теплової енергії.

Ці властивості можуть бути пояснені в головних рисах тим,

що водневі атоми, сполучені з киснем чи азотом, можуть творити другорядні сили, які у воді сполучаються з дальшими кисневими атомами. Очевидним доказом цього є вибрання інфра-червоних випромінювань.

Разом з формою будови молекулі води, це даліше прилучення атомів через водень, творить багато ширшу сітку (на атомову кількість), ніж у звичайній молекулі.

Існування цих сіток у воді, є одна з причин, чому вона та інші рідини так розчаровують і знеочочують теоретиків. Тому, порівнюючи з твердими речовинами, а ще більше з газами, теорія рідин ще тільки починається. Менше чи більше задовільно були пророблені досліди, при яких також була погоджена теорія з практикою, тільки з рідким аргоном, молекуля якого складається з одного інертного атома.

І тільки в 1934 році, кілька років перед відкриттям подільності ядра, було зроблено перше поважне наукове дослідження над кипінням води, яке проробив японець Шіро Нукіяма, вживаючи для нагрівання води плютинового дроту, що нагрівався електрикою. Якщо температура дроту, при цьому досліді, зростала від 100° Ц. (212° Ф.) приблизно до 150° Ц. (300° Ф.), то швидкість передачі тепла у воду і швидкість кипіння зростали рівномірно. Але потім був скачок, якщо струм у дроті також був збільшений, і температура швидко зростала приблизно до 982° Ц. (1800° Ф.). Зрозуміло, що електричний струм при цьому потрібно було збільшити в дроті, бо настала зміна стану кипіння, і дріт не міг витрачати теплової енергії більше, ніж її одержував. Коли ж вода охолоджувалась, то температура спершу падала поступово, а потім знову був скачок, тепер — від 300° Ц. (570° Ф.) до 150° Ц. (300° Ф.).

Нукіяма вважає, що є три окремі типи кипіння: 1) В межах нижчої температури — «ядерне кипіння», як у котлі, з формуванням пузирків у нерухомих точках. 2) В межах вищої температури — «закрите кипіння», при якому гаряче тверде тіло зовсім закриває воду з випарами. 3) В проміжних межах температури — що тепер назне, як «перехідне кипіння», яке він мав змогу спостерігати.

В 1946 році Р. К. Л. Босвет, в Австралії, правдоподібно, не знаючи нічого про Нукіямові досліди, теж зробив прилюдну демонстрацію дослідів над рідинами. Він занурював у рідкий алькоголь чи метиловий спирт кусок чистої міді, нагрітій до блідої червоняності. Якщо при цьому кусок міді охолоджувався, знову наставав перехід від «закритого кипіння», з відносно малою швидкістю віддачі тепла, до «ядерного кипіння». В цій точці, він каже: «Є великий зрист у швидкості кипіння, яке може стати неймовірно сильне, коли користуватися великим куском міді. В той самий час швидкість охолоджування дуже прискорюється».

«Перехідне кипіння» пізніше досліджував Дж. В. Вествотер в Іллінойському університеті, користуючись паровими рурами для кип'ятіння метилового алькоголю. Про наслідки його дослідів ще мало відомо. Але він міг досягнути в своїх дослідах, в деяких випадках, оптимальної температури для нагрівання поверхні, при якій підтримується вище «ядерне кипіння». Швидкість теплово-

го переміщення тоді є найбільша. І коли цей стан буде передено, зрост температури може бути дуже швидкий.

Крім того вчених теж цікавить так звана «важка» вода, яка теж знаходитьсь в невеликій кількості (1:5.000) у звичайній воді.

«Важка» вода в своєму хемічному складі має ізотоп водню, з атомною вагою 2, що був відкритий лише 1933 р., і своїми фізичними властивостями відрізняється від звичайної води. Пітому вага її — 1,11165, температура кипіння — 101,42°, температура замерзання + 3,8°.

Вода має в собі ще дуже багато різних таємниць, і вона для науки ще є проблемою майбутнього.

ДОСЯГНЕННЯ В ОЧИЩЕННІ МОРСЬКОЇ ВОДИ ВІД СОЛЕЙ

Постійна мрія про можливість забезпечення пустельних і безводних країн свіжою й доброю водою з морів і океанів стає реальністю при застосуванні для цього атомної енергії. Особливо цим цікавляться в США й Австралії. Справа полягає в тому, щоб найменшим коштом очистити морську воду від солей і зробити її придатною для пиття й для рослин.

Класичний метод дистилляції, за якого солі виділяються з води з допомогою випаровування й конденсації води, відомий людству вже давно, але при цьому очищенні витрачається дуже багато енергії й мало дістается потрібної води.

Другий метод, який забирає дуже мало енергії й починає широко застосовуватися, це просівання води через мембрани. Він полягає в тому, що, при допомозі тиску ваги, молекулі води пропищаються через мембрани, а розчинені солі залишаються на мембранах.

І нарешті, найбільше обіцяючий метод очищення води від солей, це метод з допомогою електричного струму. Він побудований на основі електролітичної дисоціації або іонізації молекул розчинених у воді солей. Молекулі солей, розчинених у воді, завжди розпадаються на іони (частини молекул, що наснажені електрикою), і коли до такої води, що має в собі розчинені солі, вставити електроди, то всі позитивні іони солей будуть відкладатися на негативному електроді, а негативні — на позитивному. Цей процес відбувається дуже швидко і при цьому не так багато забирається електричної енергії, але з часом, коли вода стає чистішою, то відносно потрібно й більше витрачати електричної енергії, бо чиста вода є дуже поганий провідник і чинить великий опір електричному струму. Таким чином розчинені солі у воді, у вигляді іонів, відкладаються на електродах, а посередині між ними залишається майже чиста вода. І чим довше ми будемо пропускати через неї струм, тим вона буде чистішою, але для пиття, чи й для рослин, і не потрібно абсолютно чистої від солей води. Та солодка вода, що ми її п'ємо, теж має в собі солі.

Якщо застосувати велику систему відповідно сполучених між собою електродів, то можна багато очистити морської води й зробити її корисною для пиття й для рослин. А розбудова й використання атомної енергії для корисних потреб людства забезпечить і прискорить це очищення й використання морської води, яка потім оживить навіть сухі пустельні місця на землі й для багатьох поліпшить життєві умови.

С. Г.

Великі полярні льодові маси турбують світ

Перші й безпосередні виміри швидкості руху льодовика, від глибини до поверхні, були зроблені тільки в 1948 році в Юнг-Фрофірні, в Швейцарії. Ті виміри показали, що льодовик рухається так само, як і річка: «тече швидше серединою, ніж краями, і швидше на поверхні, ніж усередині». Різна швидкість руху льодовика на поверхні була знана раніше. Вона могла бути визначена, протягом деякого часу, вставленням кілків у лід, що є, правда, примітивний, але все ж таки можливий спосіб вимірювання.

Суміні деяких учених про точність усіх цих визначень руху льодовика, зі споду й до поверхні, мають теж підстави і викликають зацікавлення. Це зв'язане з великою трудністю робити виміри й обчислення накопичення снігу на льодовику, коли вітер нерегулярно здуває його з льодовикової поверхні. А тому в майбутньому — по цих вступних відомостях з Альп про льодовики — не буде жадної несподіванкою, що ше багато лишалося для науки незнаним про величезні маси льоду Гренландії й Антарктиди чи про великі труднощі в обчислюванні прибуваючого й вибуваючого снігу й льоду в різні періоди й пори року.

Відступ льодовиків

Приблизно між 0,7% і 1,7% всієї води на землі є замінене в льодовиках і льодових покроках. Є думки, що в той час, коли льодовики були в найбільшому їх розмірі, протягом останнього льодового віку, морський рівень був нижчий за теперішній більше, ніж на 300 футів (91,1 метрів). І навпаки, якби весь лід льодовиків розтанув, то морський рівень піднісся б десь від 65 до 200 футів (20 до 60 метрів), і тоді такі міста, як Лондон і Нью-Йорк, були б затоплені.

Від другої половини 19. століття більшість льодовиків — але не всі — є у відступі (тануть), і рівень моря, відповідно до того, підноситься, хоча ще потрібні дальші виміри й дослідження для перевірки цього. Думають, що піднесення морського рівня відбувається тільки по 2,5 інчі (6,35 см.) на століття. Також дещо трошки відомо про хід цих явищ, що відбуваються в найбільшій масі льоду, в Антарктиді. Поза тими довготерміновими змінами, що відбуваються в льодовиках, учених також цікавлять льодові покрови Гренландії й Антарктиди, як чинник, що відограє важливу роль в погоді. Під впливом цих льодових покровів весь час і безперервно відбувається перенесення тепла від гарячого екватора до холодних полюсів, яке, включаючи й океан, зливається з однією з головних форм руху повітря, що робить головну циркуляцію атмосфери. Ця північно-південна циркуляція в основному вже знана давно, але всі досьогоднішні, навіть детально нарисовані мапи, що показують ці напрями на різних рівнях, є дуже умовні.

Найбільш важлива й першочергова проблема в справі полярних льодових масивів це — обчислення кількості льоду, що воно в собі мають.

Раніше думали, що Гренландія й Антарктида мають велике піднесення земляної поверхні. Вперше довідалась про величезну глибину льоду, що лежить поверх гірської породи (каміння), ні-

мецька експедиція в Гренляндії в 1934 році, вживаючи сейсмічного методу виміру глибини. Німецька експедиція шукала в Гренляндії нафти (ропи) і зробила цілий ряд досліджень і вимірюв Вона знайшла, що в центрі Гренляндії лід мас товщину більше ніж 8.000 футів (2.440 м.).

Відповідні розміри у вимірюванні товщини (чи глибини) льоду були встановлені й пізніше в Гренляндії, а також і в Антарктиді.

Проблеми, що виникають при застосуванні сейсмічного методу до вимірювання глибини льоду, були дискутовані в наукових оглядах лондоносського «Тайму» др. Г. Д. К. Робіном, учасником піорвесько-британсько-шведської експедиції до Квін-Мод-Ленду. Два з найбільше несподіваних відкриттів цієї експедиції були: велика нерівність гірської породи, що лежить під льодом, яка в різних місцях, в межах кількох миль, мас відхил у висоті від 6.000 до 8.000 футів (1.830 до 2.440 метрів); і що приблизно в межах перших 400 миль (640 км) від берега, переважно й в основній своїй масі, лід лежить на кам'яній основі вище рівня моря.

Льодовики немов у величезних тарілках

Роботи цієї спільноти експедиції та інших наводять на думку, що в Антарктиді «міцне й масивне побережжя огорожує тарілкоподібну камінну основу, покриту величезною товщиною льоду, як і в Гренляндії»; себто центральна маса льоду немов би загорожена горами, і такий головний рух, як витікання, може відбуватись тільки там, де гірські береги є найнижчі.

Правильна чи помилкова ця точка зору — буде виявлене після праці шістьох експедицій, що тепер знаходяться в Антарктиді і завданням яких є — робити виміри льодових глибин.

Ці виміри, після 20 років, покажуть, чи Антарктида тратить, а чи набуває лід — що має великий вплив на потепління чи охолодження клімату на всій землі.

Подав Ст. Г.

—оо—

Сумівки, члени балетного гуртка при осередку СУМ-у в Ажільон: Л. Кузецова, А. Калинюк, Т. Федунів, Т. Собчак, Ж. Панченко, Австралія, 1955 р.

Нововідкрите плем'я карлинів

Плем'я карликуватих людей — т. зв. **пігмеїв**, що осягають приблизно двох третин зросту нормальних рас людських — були досі відомі лише в джунглях Центральної Африки і в деяких малозаселених місцевостях Південної Азії. Проф. Мартін Гюсінд, видатний американський антрополог, відкрив 1956 року невідоме плем'я пігмеїв на горах східної половини Нової Гвінеї, на теренах, які офіційно перебувають під «мандатним» правлінням Австралії, проте містять у собі величезні, ще зовсім не досліджені, простори.

Відмінно від своїх африканських родичів, новогвінейські пігмеї живуть на відкритій поверхні високих гірських плято з лише незначною рослинністю. На ці терени, де вони дуже терплять від гірського холоду та майже постійного недоїдання (через брак істивних рослин і тварин), вони очевидно були витиснені з долин і лісів своїми міцнimi сусідами — папуасами, які й наперераз у раз нападають на них, головне, з метою викрадання пігмейських жінок, що на них вони чомусь особливо ласі. Пігмеї лише слабо бороняться проти своїх ворогів, і краще озброєних ворогів, воліють рятуватись утечею.

За спостереженням очоленої проф. Гюсіндом наукової експедиції, пігмеї, попри нужденні умовини свого існування, надзвичайні навіть серед племен, що перебувають на примітивному рівні розвитку матеріальної культури, не можуть розглядатись як здегенеровані ні під фізичним, ані під психологічним поглядом. Вони дуже миролюбні, мають урівноважену вдачу, злочини серед них сливі невідомі. Проф. Гюсінд, що спостерігав їх побут упродовж численних тижнів, є скільких пояснити це — принаймі, частково — позитивним психофізичним впливом їхньої улюбленої страви, яка складається головним чином із підсмажених земляних жуків, із породи т. зв. скарабеїв, проте невідомого поза Новою Гвінеєю різновиду. Для пігмеїв цілій світ людський ділиться на мирних «споживачів скарабеїв» (цебто їх самих) і воровничих «неспоживачів скарабеїв», до яких вони ставляться з великою недовірою та боязню.

Переведена проф. Гюсіндом лябораторна аналіза хемічного складу істивних частин тих скарабеїв виявила в них наявність особливої речовини, подібної до вітамінів, точніше кажучи — до т. зв. «вітамінозного комплексу Т», міцнішої за відомі досі вітаміни.

—оОо—

В сімівській уніформі юнацтво СУМ-у в Бельгії брало участь у 1956 р. у здзвізі СУМ-у. Похід вулицями міста.

Література:

Джек Шефер

Постріл у минуле

(Закінчення з попереднього числа)

«Не балакайте безглуздя», сказав старий: «Мартин це файно спартачив би. Стріляв я».

Пан Фінлі здивувався. Він підніс руку, глянув на неї, обернув її і почав роздивлятись на свої гарні нігти. Він відкашлявся: «Так... так, звичайно ж, п. Бранте. По всіх тих роках, і коли ви воже стільки про це міркували, здається, що, може,...»

«І відстань була понад 1000 футів».

Пан Фінлі обмінявся поглядом із Джерріною матір'ю, підійняв брови і знизав плечима. Він знов відкашлявся, ще трохи покажиками і звернувся до старого: «Так, дуже дякую, п. Бранте. Ви мені дуже допомогли. Принаймні, такий був ваш намір. Можливо, я вас спитаю одного дня про ваші інші пережиття...»

Старий навіть не дослухав до кінця. Він випростався з великого крісла і пошкандибав із кімнати. «Я гадав, вам треба фактів», сказав він і зник до сходів.

Джерріна мати пішла з п. Фінлі до дверей і сказала йому кілька слів перепрошення, а п. Фінлі чимкою відповів.

Джеррі лишався сидіти на софі в мешканевій кімнаті, закляканий і прямий. Він був немов електризований дикою радістю та напругою...

«Мати, що він іще зробив, що ти мені не хотіла сказати?»

«Ох, Джеррі, ти не повинен так багато турбуватись про ті речі. Я не добачаю, чому люди мають знов підсвіжувати всі ті жахливі історії. Люди повинні б забути, що в нас не завжди були такі пристойні та спокійні часи, як насьогодні.»

«Що він зробив, мати?»

«Отже... припускаю, колись ти про це все ж таки однаково дізнаєшся. Коли його жінка померла — а я певна, що вона загинула від суму через нього, тоді... він почав жити з якоюсь індіянкою. І він... він навіть не одружився з нею. Отак, тепер ти це знаєш, прошу тебе про це відтепер уже не думати.»

Джеррі почекав, доки його мати пішла до зверхнього поверху прибирати. Тоді він пішов шукати свого прадіда. Він знайшов його на старому кухенному стільці в пивниці, біля скрині на вугілля.

Джеррі Ліnton, стрункий і майже такий самий високий, як його батько, стояв на сходах до пивниці і бачив, як той сссав свою стару булькочучу люльку, і раптом він відчув страх перед цим чужим старим чоловіком, який, погри свою висхлу й похилу постать, попри мутний натепер зір очей, немов висаджував у повітря ціле акурратне видноколо звичайного життя.

Він ледве спромігся вимовити слово: «Діду»...

Старий, мабуть, справді мав свій щасливий день. Не повертаючи голови він сказав: «Ну, хлопчче?»

«Чи ти... справді застрілив того індіянина?»

Старий помовчав кілька секунд, потім повільно обернувся до Джеррі і кивнув головою: «Тією рушницею, що там нагорі. Це добра рушниця, хлопче».

Хлопець присів на сходи: «Ta індіянка... чому ти не одружився з нею?»

«Це твоя мати набалакала, чи що?» старий посміхнувся: «Фактично я ж з нею одружився. По-індіянському. Цього було для неї досить і для мене теж. Лишалась при мені, аж доки померла».

Він знов посміхнувся: «Хочу тобі щось сказати, хлопче. Вона була краща жінка, ніж та перша».

Відтоді всі суботи становили щось особливє. Поки Джерріна мати робила свої закупи в місті, Джеррі сидів із старим у пивниці або на лаві за гаражем, і його запитам не було кінця:

«Ти ніколи не відчував страху, діду? Індіяни та дики звірі, та все таке інше?»

«Це й як, хлопче. Часто. Жахливого страху. Назад не було путі, мав дрижаки, а потім казав собі: «Джонасе, ти, клятий осле, сам себе спровадив у калюжу, тепер мусиш і хлептати що надійде». I тоді мені вже не було так до чортів кепсько».

* * *

Джеррі провадив подвійне життя. Одно — поважне, порядне, повне безпеки та чесності, яке визначалось школою, правилами пристойности та незмінними звичаями його батьківського дому, і друге — хаотичне, збуджувальне, яке кидало його, за волею випадку, в минувшину старої людини, що ніколи не респектувала битих шляхів. Уявне життя в новому, ще не приборканому краї, де самота рвала нерви, а небезпека була за постійного супутника, де чоловік мусів часто дивитись уздовж дула своєї рушниці та добре ціляти.

По деякім часі ці дві сторони його життя почали стоплюватись докупи, хоч цього ніхто не помічав, ані сам Джеррі. Одного дня батько приніс із собою новий випуск Історичного Товариства і показав йому статтю п. Фінлі. Там містилась, чорним по білому, ціла історія, гарно розповідана та виряджена примітками, з безперечним авторитетом друкованого слова. Мартин Шульц застрілив індіянського розвідника, і всі шістнадцять утікачів завдячували своє життя його розважності й холоднокровності. Джонас Брант був згаданий лише в одній із приміток.

Отже його мати мала рацію. Суботні передполудні за гаражем дійшли кінця. Нацо мав він далі слухати старого?

Джеррі розглядав його тепер з розумної перспективи і мусів визнати, що старий вже від довшого часу фактично плутав деякі дані і подеколи суперечив сам собі.

* * *

Джеррі вже мав п'ятнадцять років і був другий рік у вищій школі, коли, прокинувшись одного весняного ранку під перший світанок, він відчув, що щось не в порядку.

Ралтом йому прояснило: не було чути шкандибаючих кроків по-над ним. Він здивувався з цього і згодом знов заснув. Коли його мати збудила його і він прийшов одягнений додому, в помешканні було холодно, його батько був у пивниці і порався навколо печі.

Під час сніданку з'явився лікар і пішов із Джерріним батьком догори. За кілька хвилин вони повернулись, і моторний, благо-душний доктор потер собі руки та сказав: «Ви не повинні турбуватись, пані Лінтон. В нього трошки гарячки, але це річ звичайна. Це був легкий удар, проте він має аж на диво добру конституцію. Я не здивувався б, якби він за пару днів був знову на ногах».

Але це не тривало пару днів.

Вже наступного ранку Джеррі почув шкандибаючі кроки, проте не такі повільні, як звичайно, а легші та швидші.

Він вислизнув із ліжка, пройшов на кінчиках пальців до дверей і відчинив їх на якусь щілину. Старий саме зникав по задніх сходах. Він мав при собі свою рушницю...

Джеррі стояв нерухомо, притискаючись обличчям до щілини в дверях. Потім він одягся якомога швидше і побіг задніми сходами додолу.

В пивниці старого не було. Джеррі знайшов його за гаражем. Він стояв там випроставшись, тримав у руці важку, стару рушницю, і його розплющені очі блимнули, коли він побачив наближення Джеррі з-за рогу гаражу.

«Крайній час, щоб ти вибрався з-під перини», сказав він: «Тут щось дістється». Він глянув на Джеррі з чудною проникливістю: «Чи ж ти не відчуваєш? Запах індіянів».

Він показав вільною рукою понад порожній пустыр за їх дімом, на горбок, що ховав за собою місце для міських відпадків. Під зростаючим ранковим світлом Джеррі побачив тонку нитку диму, що підносилася і танула в повітрі.

«Це ж лише вогонь на...» почав він був. Але старий повернув до нього голову і гнівно прошепотів: «Кажи радше, що ти не знаєш їхніх сигналів. Хтось має піти на розвідку, інакше вони будуть у нас на шії, перше ніж ми помітимо».

Старий помарщував навпростець, він довгими кроками перейшов пустыр за дімом. Джеррі вагався, але потім побіг щодуху йому вслід.

Старий кинув на нього швидко оком, коли вони порівнялися. «Отак добре, Джеррі», сказав він: «двоє мають більше шанс за одного».

Тож вони маршиували навпростець крізь поля та перелазили живоплоти та огорожі, що траплялися їм на путі.

Якийсь собака побіг брешучи за ними. Старий повернувся та промурчав йому щось, і собака стих, підібрав хвіст та побіг геть.

Вони зійшли на горбок перед місцем до відпадків. Десять на задньому тлі все ще тлів якийсь вогонь, але старий вже не звертав на нього уваги. Він підійняв руку понад очі, щоб охоронити їх перед сходячим сонцем, і роздивлявся на рівнину.

«Оtam, крізь прогалину, вони будуть повзти», сказав він і взяв напрямок на єдиний ще не забудований шматок землі навколо, до підніжжя більшого горба, що зноситься на захід від міста, з укритим величкими каменяками східнім схилом.

Вони осягли краю горба, в Джеррі ноги були вже стомлені. Йо-

му було незрозуміло, як старий ще може триматись стоячи, на своїх відморожених ногах.

Але той простоявши байдоро далі, повертаючись головою з боку на бік, і його очі уважно блимили під густими бровами. Він почав лізти догори лівим краєм висхлого річища, а Джеррі з трудом ішов услід.

«Не розумію», сказав старий згодом і спинився: «Тут же не було сіонків за останніх часів». Він поліз далі, і вони майже осягли вершина горба, коли старий так твердо вдарив хlopця по плечу, що в того зігнулися коліна.

«Додолу», прошепотів він, упав на ґрунт і поповз поза велику каменюку: «Сюди!»

Так вони лежали обидва поза каменюкою, на краю широкої ущелини, перед висхлим річищем. Під ними вдалечі мигтіло, оточене гарними сільськими дворами, гарне місто зі своїми прямокутними вулицями, де всі пристойні і поважні люди ще спали.

Старий підійняв голову і роздивився понад край каменюки.

«Сюди, хlopче», сказав він: «Бачиш його? Отам, поза великим каменем, що виглядає, немов барило».

Джеррі почувався стомленим і змученим, але напруження не залишило його ані на мить. Він теж роздивився геть понад каменюкою і нарешті добавив по другому боці ущелини той великий камінь, про який казав старий. Але це й було все.

«Вони там», сказав старий: «Ті повзучі собаки, ті розмальовані».

Джеррі сплющив повіки аж до вузької щілини і нарешті добачив поза великим каменем червонувату мигтячу пляму на схилі.

«Нагевне там ціла зграя поза хребтом», хрестко прошепотів старий: «Марц, іди й збуди людей. Я затрима їх тут до вашого приходу».

Джеррі зігнувся і відповів пару кроків назад.

Але це йому здавалось дурним, він спинився й повернувся. Старий лежав пласко на ґрунті біля каменюки, він щось промурмотів і висунув рушицю наперед. Потім він поклав собі палець у рот і підняв його в повітря.

«Вітер зі швидкістю десятьох миль», промурмотів він: «Коло тридцятьох футів відхилення, так я гадаю». Він сперся на лівому лікті і тримав лівою рукою важку, стару рушницю, притиснув кольбо до правого плеча і цілився позад старомодну мушку.

Раптом стара пукавка загриміла, немов гармата, і зворотний удар потряс тілом старого. Той відкотився назад поза каменюку і випростався сидячи, все ще з рушницею в руках. Він відтягнув замок, порився в кишені і витягнув з неї чудну полотняну патронташу. Він хотів зарядити знов. Його старі пальці поралися з патронами.

Та ось рушниця впала йому навскоси на ноги. Його тіло заклякнуло, він повільно підніс свою стару голову. Він побачив Джеррі.

«Що ти тут робиш, хlopче?» сказав він. Потім він упав, наче мішок, і відкотився вбік по землі.

Джеррі відразу зрозумів, що старий помер.

Довго дивився він на нерухоме тіло. Потім глянув перед, шукаючи тієї червоної плями над великим каменем, що виглядав, немов барило.

Він почав повільно спускатись в ущелину, потім вліз по другому боці догори.

Там був той камінь. А поза ним, на більшій відстані, ніж можна було припустити, дивлячися з другого краю ущелини, була та пляма — з червоного піщанника. Якраз під її зверхнім краєм відблискував свіжий слід від кулі.

Джеррі пішов назад. Він робив довгі кроки і намагався йти правильним темпом. Додолу, крізь старе річище, і знов догори. Він підійняв рушницю. На метали не було ані однієї плямки ржі.

«Так», сказав він: «Я є Ліnton. Але я також є Брант».

Він сказав це до мертвої старої людини, яка дала йому щось, чого йому ніхто ніколи не зможе відібрати. Завжди, аж до кінця, він бачитиме — досить лише заплющити очі — пляму з червоного піщанника, геть поза 1.000 футів зарослих пустырів.

Він повернувся і пішов назад до міста, щоб покликати свого батька, який у свої акуратно-точній, надійній спосіб потурбуувався б за те, що залишилося від старого.

Переклав В. Д.

—oOo—

ПЕТРО КІЗКО

* * *

Приди скоріше, жадана хвилино,
Для всіх однако, сонце, засвіти!
Із себе скинь окови, Україно,
І знов у квіти зодягнися Ти!
Нічого я хотіти більш не можу,
Як одного, що серце виклика:
Помилуй нас від мук подальших, Боже,
Позбав народ мій від большевика!
Нехай не плаче у скорботі мати,
Не пухнуть з голоду сестра і брат!
З них кожний хоче, як людина, мати
Усі достоїнства і будня, і свят.
Земля і небо, сонце людям дані
Від Бога всім однаково. Чому ж
Моеї Батьківщини люди гнані
Терпіти мусять отаку пітьму?
Мій край найбільше переніс терпіння,
Тому, можливо, він величним є.
Я твердо вірю у його спасіння, —
Народ мій щастя виборе свое.
Приди ж скоріше, жадана хвилино,
Для всіх однако, сонце, засвіти!
Із себе скинь окови, Україно,
І знов у квіти зодягнися Ти!

1957.

О. Страсбург... *)

О, Страсбург, о, Страсбург,
О, місто чарівне!
В тобі лежить солдатських
Тіл в гробі не одне...

(Німецька народня пісня).

Товаришка Данкова висунула голову з дверей бюра й гукнула вздовж коридору: «Товаришу Черний, ходіть швидко сюди! Телефон — говорити Страсбург!»

Франтішек Черний, що був уже на шляху до установчої іадальні, поспішив назад і взяв слухаївку. З мушлі до нього прозвучало:

«Говорить Страсбург. Ви, товариш Черний? Я дзвоню з приводу Вашого капелюха. Він знайшовся, можете одержати його тут у гардеробі».

Франтішек Черний був дуже задоволений. Він учора купив був капелюх і відразу ж потім забув його в ресторані «Страсбург».

— Все ж таки ще бувають чесні люди, — подумав він собі, адже він уже майже мав підохру, коли йому вчора увечорі були сказали, мовляв, нічого не бачили. Тож він тепер усе ж знайшовся. Чудово!

Проте насправді з телефонічного виклику раділо двоє людей: Франтішек Черний, бо він через нього впевнився, що його новий капелюх не втрачений, і товариш Чепик із сусіднього бюра, який не мав жадного уявлення про ролю головного вбрання в усій цій справі. Товариши Чепик лише почув був випадково «Страсбург», і цього йому було досить. Він оббіг цілу установу і розповів кожному, відгороджуючи вуста долонею, пікантну новину, що Черний, напевно, імперіалістичний агент:

«Я це чув сам! Його викликав Страсбург! Він зрадник на утриманні Аденауера...»

«Ta слухай но, Чепик, що має Аденауер до діла зі Страсбургом?»

«Звичайно ж, якраз ти його повинен боронити! Але ж не можна перекрутити фактів: він розмовляє зі Страсбургом, та ще й у робочий час! Через установчий апарат!»

Франтішек Черний мав одержати відпустку. Він її, проте, не дістав.

Для нього передбачалося підвищення платні. Воно відпalo.

Він дедалі більше відчував, що атмосфера навколо нього якось холодне, як скоро він до когось в установі звертається.

Коли відкрилася кандидатура на значнішу посаду, керівник установи викликав його до себе.

«Послухай но, товаришу, ти добрий працівник — надійний, сумлінний, повний ініціативи — але в твоїй документації є темна пляма: що то була за дурна історія з тим Страсбургом?»

Черний спочатку зовсім не розумів, чого шеф хоче. Потім його відразу осяяло. Він пояснив усю історію. Історію перевірили. Все здавалося в порядку. Проте, коли він мав перейнятити на себе філію установи, справа про Страсбург іще раз виринула на поверхні.

*) Переклад із чеського журналу «Нови Жівот», ч. 2, Прага, 1955.

ню. Нарешті цілу історію знов перевірили, але тим часом керівником філії вже став інший колега.

Франтішек Черний був сам із себе людина спокійна, проте цей клопот потроху зденервував його. Одного разу він дістав собі додану, закривши на товаришка Клябікова: коли розмова торкнулася була диверсантів і зрадників, товаришка Клябікова зауважила: «Як воно власне щодо тебе, товаришу Черний? Як ти міг так утратити чуйність?»

«Таж я нічого не втратив!» — заревів на неї Черний: — «Лише капелюх я був утратив, до чорта — стара ти коза!»

Це таки справді було негарно, бо товаришка Клябікова була в установі лише знедавна і не могла знати, які дотичні чутки вірні, а які ні.

— Атмосфера ступнево стає нестерпна, — думав собі Черний і вжжив заходів, щоб перейти до іншої установи. Більшість його товарішів визнали це дуже розумним, зокрема товариш Чепик. Він сказав одному з колег:

«Знаєш що, кінець-кінець він має рацію, що хоче геть звідси. Адже ми неправильно поставились були до нього. Звичайно ж, коли обмірювати як слід, то є 'ч сам почасти винний. Але не важить. Чи це назвати плинністі службових сил, чи якось інакше — і для нас, і для нього так буде краще».

Тож одного дня Франтішек Черний залишив своє місце праці, де він не спромігся був зміти з себе певну підоозру, і перейшов до іншої установи. Пізніше ми чули, що новий шеф вважає його за дивака якогось: Франтішек у перший день приніс із собою паперовий звиток, з якого витягнув у бюро дирекції свій капелюх.

«Бачите, товаришу керівник, оце є капелюх. Він виглядає новим, хоч він у мене вже два роки. Я ніколи не надягаю його, але ношу його з собою в характері алібі. Потелефонуйте, будь ласка, до ресторану «Місто Страсбург»; дівчина з гардероби напевно пригадає собі. Старший кельнер, щоправда, пішов геть, він тим часом улаштувався в Пежінокові — не бйтесь, це не місцевість коло Братислави, але винарня на площі Войтеске... Ні, ні, товаришу, я ж справді тверезий, рівно ж і при розумі. Я його ще не втратив уповні, хоч правда й те, що... Я лише хотів вирівняти справу вже від початку, бо я певний, що товариш Чепик Вас викликав і повідомив про мій телефонічний зв'язок зі Страсбургом — звичайно ж, я так і знав!... Так, я й сам питано себе, чому він це робить. Я ніколи нічого не чинив йому прикрого. Лише одного разу — це було вже давно — сказав я йому, що він прецінь неповинен залишати довірочні матеріали в себе на столі, коли виходить з бюра. Тоді він визирівся. Він мені вже покаже, — сказав він, — що то значить бути чуйним та в поготівлі... Тож він і показував мені це аж два роки...»

—оОо—

З сумівської творчості:

Ів. ХАЛЯВА

Причта про єдність

Давніше, як давно, — колись
У Любечі князі зійшлися
І присягнули при хресті:
«Один другому все простім
На зло поганих агарян!
Хай не сміться більш Буняк,
Що знищить нас чи так чи сяк
І в замках виростить бур'ян!

Забудьмо чвари всі свої
Й на поклик рідної землі,
На захист праділів костей
Від цих непроханих гостей,
Свою зібралиши кожний рать,
З'єднаймо сили у одну,
Орду бо дику й навісну
Нам поодинці не здолати!...»

Отак у Любечі колись
Князі у єдності клялись.
Та то лишень слова були,
Бо тільки з Любеча пішли,
До Святополка в Київ-град
Давид волинський завітав
І в байку свіжку вже вплітав
Сусіда-князя в купу зрад.

А Василько і Мономах
На полюванні навіть в снах
Про це й подумати не могли.
Коли ж до Василька посли
Дали від Святополка вістъ,
Щоб гостем був, до всіх бояр,
Що відмовляли хитрий дар,
Сміливо втяв: «Піду на злість!»

І тільки в браму Золоту
Ступив ногою князь, як тут
Згребли його і на руках
Внесли в темницю. У льохах
В задумі нидів Василько
І не гадав, що вже йому
Не бачить світла, а тюрму,
Де темрява снує слідком.

У Києві заграли в дзвін;
На половців не кликав він.
То Святополк бажав нарад

З боярами, щоб Київ-град
Почув Давидові слова.
Бояри ж радили князям,
Щоб хто гріху, бува, не взяв
І не терпіла голова.

Давид нагоди не минув,
Прийняв на себе всю вину,
Бо на сусіда Василька
Тряслася заздрісна рука.
Не зміг намовити киян,
Та тішився бодай ще тим,
Що зможе з в'язнем утекти
І доконати сам свій плян.

Минувши Київ через ніч,
Давид всю зброю скинув з пліч
І, наказавши гайдукам
Зв'язати міцно Василька,
А катові гострить ножа,
В маленьку будку в'язня вніс,
Де й процідив йому під ніс:
«... і Теребовля не чужа...»
«О, знаю, Каїне ти мій, —

За кlapтик бідної землі
У тебе гонору не стать!
А тих присяг, що зволив дать,
Ти не освятиш без крові
Братерської! Спускай і пий!...
Немудрих розум край святий
Вже й так побив на острові...»

Замовк і задививсь в поля,
Що шелестіли. — «Ах, земля!
Як довго родиш ти бродяг,
Що вказують поганам шлях,
Як довго родиш ти синів,
Що гірші звірів лісових,
Так довго не позбудеш ліх
Від плюндрування і вогнів!...»

У Василька не стало слів, —
Беринду вгледів і зімлів.
За хвильку був він без очей...
Поїхали... А там з плачем
Попівна випрану вдягла

Йому сорочку. — «Чий це
[плач?] —
«Це я, Марія... О, пробач...» —
І з ляком все розповіла.

«Тобі сорочку принесли
І наказали?... Тьху, осли!
Боялися крові на ній,
Даремно літої... Мені
Аж страх, що шілі гнуть орді...
Хоч присягали на хреста,

Та з того пісенька пуста —
Забавка вітру на воді...»

Не хочу більше вас томить.
Скажу відкрито: я в цю мить
Ще чую звук і зміст тих слів,
Що князь покривдженій зумів
До сотень поколінь ректи:
«Про єдність меншє говори,
А дій для єдності й живи,
То й інші зроблять так, як ти!»

Detroit, 1956 р.

—оо—

Постаті сучасної доби:

Емон де-Валера

Великий державний муж Ірландії, який нещодавно в третій раз упродовж останніх 25 років очолив уряд Ірландської Республіки, як лідер найміцнішої — на основі останніх парламентських виборів — партії ірландського парламенту, — належить до найстарших (не лише віком, але й політичним стажем) державних мужів світу: він народився 1882 року, а вперше був обраний на члена британської Палати Громад аж п'ятьма роками раніше за нинішнього найстаршого стажем члена тієї Палати. Припускається, що вибирача перемога очоленої ним політичної партії «Філіна Файл» є спричиненою, в першу чергу, його особистим впливом, бо програма цієї партії не є істотно відмінна від програми головних конкуруючих з нею політичних угрупувань.

Надзвичайна популярність, якою де-Валера користується серед більшості — проте не переважної більшості — ірландської людності, як рівно ж і гостро критичне ставлення до нього з боку меншин (але численної меншини), однаково мірою пояснюються його бурхливим і багато разів блискучим революційним минулим.

Ця висока й худа постать у чорному вбранні, з чорним капелюхом, твердим білим комірцем і старомодними сталевими окулярами — саме в такому вигляді об'їдждав він за останньої передвиборчої кампанії, упродовж тижнів, ірландські міста, містечка й села, врівноваженим тоном доводячи робітникам і фармерам «політичну безпринциповість» партії урядової коаліції — це та сама людина, яка за великолітнього повстання в Дебліні 1916 року командувала тим укріпленим постом, що завдав британським збройним силам найбільших утрат. Де-Валера врятувався тоді від розстрілу лише в останню хвилину, щоб стати незабаром головою національно-революційної організації «Шин Фейн» і президентом першого — підпільному — парламенту. Бувши скоплемін британською владою, він утік 1919 року з в'язниці в м. Лінкольн за допомогою Майка Коллінза — одного з його найрішучіших політичних противників за пізніших часів, коли Коллінз став прем'єром, а згодом і президентом ірландської самостійної держави — поїхав до Північної

Америки, щоб зібрати серед тамтешніх ірляндців-емігрантів та їхніх нащадків потрібні фонди для Ірландської Республіканської Армії і, нелегально повернувшись до Ірландії, вступив у лави тієї партизанської армії рядовиком. Коли британський уряд, по шестиричній партизанській війні в Ірландії, визнав 1921 року (значною мірою під тиском громадської опінії в США, хоч Вашингтон офіційно дотримувався політики неутручення) фактичну незалежність Ірландської Республіки — обмежену в договорі 1921 року лише суперечкою номінальними застереженнями — але ціною збереження британської влади на крайньому північному сході острова, в автономній області Улстер. — то де-Валера очолив ту частину Ірландської Республіканської Армії, яка не згоджувалась резигнувати з Улстеру, оголосив договір 1921 року «зрадницьким» і намагався розпочати громадянську війну проти легального ірляндського уряду та парламенту, які той договір підписали й зратифікували. Проте активні прихильники де-Валера вивились занадто нечисленними, спроба громадянської війни за кільканадцять місяців вичерпалася, а сам де-Валера, потрапивши 1922 року під арешт, перебув 11 місяців (із загального числа тридцятьох перших місяців офіційного існування ірляндської держави) у в'язниці, за цим разом — ірляндський.

Оци — така болісна для молодої ірляндської самостійності — проблема Улстера лишається й досьогодні в тому самому стані, що й 1921 року, і навряд чи надасться за більших часів до бойового компромісового розв'язання. Звичайно ж, Улстер був завойованний англійцями за пізнього середньовіччя в такий самий насильницький спосіб, як і решта Ірландії. Але від кінця 17. сторіччя саме ця частина острова зазнала масової — і то, в першу чергу, аграрної — британської (переважно шотляндської) колонізації, і коли в усіх інших областях Ірландії, хібащо за винятком її столиці Дебліну, британці складали перед 1921 роком лише нечисленний привілейований прошарок урядовців, більших землевласників, комерсантів і т. ін. — в Улстере вони перебувають компактними масами, і то здебільшого вже понад два сторіччя. Але й тубільна людність Улстера з дуже великою мірою зангізована, зокрема здебільшого перейшла до англіканства, презбітеріанства та інших англійських протестантських сект; і ця конфесійна відмінність надзвичайно загострює політичний антагонізм, бо решта Ірландії належить до найпослідовніше римо-католицьких країн у світі, і становище «ірляндця-некатолика» є таким самим абсурдом, як, приміром, «православного поляка». Отже більшість постійних мешканців Улстера не вважає себе за ірляндців і, навіть мимо свого почасти британського походження, ставати ними відмовляється; щоб «ірляндизувати» Улстер, треба було б винищити або викинути геть, що найменше, половину його людності.

За таких умовин, і сам де-Валера, коли, після довшого перебування в опозиції до парламентського уряду, прийшов нарешті до влади, ставши прем'єром 1932 року, впродовж 16 років свого першого урядування, та 3-х років другого (1951-1954), обмежився в справі ірляндсько-британських взаємин лише на незначних і радше формальних осіях національної політики, як от скасування фіктивного посту британського генерал-губернаторства та присяги

на ім'я британського короля (це, власне, лише зовнішній вияв фактичної неналежності Ірландської Республіки до Коммонвелту), ліквідація британських прерогатив стосовно до певних ірландських портів, тощо. Офіційний вихід Ірландії з Коммонвелту не був проголошений, бо через нього величезна кількість ірляндців, що постійно мешкають у Британії, мусіла б обирати між британським громадянством і поворотом додому: в першому випадку, вони ступнєво денационалізувалися б, а в другому, їхній поворот спричинився б у країні до економічної катастрофи, бо Ірландія ще й тепер не спроможна вповні прогодувати свою людність, і еміграційний рух до Північної Америки триває далі.

Що ж до Улстера, то де-Валера обстоює насъогодні тимчасове збереження статус-кво, бо, мовляв, прилучення Улстера вимагає б радикальних змін у національно-мовній політиці: ірландська мова, що є обов'язковим предметом навчання в усіх школьних закладах, є в Улстери майже зовсім витиснена англійською. Проте здається, що й у самій Ірландії 30-річна спроба воскресити ірландську мову в характері національно-державної не осягла вирішального успіху.

Втім, де-Валера напевно має й серйозні мотиви не висувати улстерського питання на передній план. Цей син еспанця й ірляндки, народжений в США (щоправда, вихований від 2 років вікі в Ірландії), а за первісним своїм фахом — гімназійний викладач математики, став творцем чинної від 1937 року державної конституції і — головна його заслуга — спромігся зберегти нейтралітет Ірландії за 2. світової війни. Ірландська нація має всі причини ставитись до нього з повним довір'ям.

Д.

—оОо—

Хор Юного СУМ-у під керівництвом М. Коваля бере участь у Шевченківському вечорі в Ковентрі, Англія, 1957 р.

СХИЛЯЄМО ГОЛОВИ ПЕРЕД ЙОГО МАЕСТАТИЧНОЮ ПОСТАТТЮ

Українська еміграція, як і цілий український народ, понесли велику втрату: 23. лютого 1957 року, о 7 год. 5 хв. ранку в Англії несподівано помер ЙОГО СВІТЛІСТЬ ГЕТЬМАНИЧ ДANILO СКОРОПАДСЬКИЙ.

Українська спільнота на чужині переживає в жалобі таку болючу несподівану смерть Престонаслідника Гетьманського Руху. Покійний очолював Український Монархічний Гетьманський Рух і все своє життя присвятив боротьбі за звільнення України, за Християнську Українську Самостійну, Соборну Державу.

Схиляємо голови перед ЙОГО Маєстатичною Постаттю, з глибокою вірою і клятвою для здійснення ЙОГО заповіту.

—оо—

Молодь інших народів:

Мадярські підлітки

Маріонетковий уряд московського яничара Яноша Кадара заборонив у сателітній Мадярщині святкувати 15. березня — 109. річницю переможного вибуху національної й демократичної революції 1848 року — проте не спромігся запобігти масовій пропагандивній противмосковській акції, яку розгорнули з приводу тієї дати героїчні мадярські патріоти, навіть у напівзруйнованій соєтськими гарматами й танками столиці Будапешті. Цей неподоланий і невловимий масовий спротив московському окупантству та його місцевим поплічникам охоплює всі шари й категорії волелюбної людності; але особливо марканту участь у складанні, розмноженні й поширенні летючок та гасел відограє мадярське юнацтво, включно з підлітками і навіть дітьми старшого віку. До редакції відомого паризького часопису «Фігаро» потрапив аж десяток таких рукописних гасел, знайдених однією будапештською вчителькою в шкільних течках її 9-12-річних учениць. Старанно виведені на шкільному папері «в клітку» «каліграфічними» літерами — проте не без правописних помилок та «підчисток» — вони справляють зворушливе враження, одностайно виголошуючи: «Хай живе наша гарна Мадярщина!» — «Свободу злочасним мадярам!» — «Хай росіяни повертаються до себе!» — або й коротше: «Геть росіян!»

Разом з ними дostaлось до французької преси також кілька мадярських поезій, присвячених недавнім революційним подіям і поширюваних у країні в підпільний спосіб; імена авторів є, маєтъ, багато кому відомі, але назовні тримаються в таємниці. Подаємо тут (за французьким буквальним перекладом) один зразок, який підносить саме постать мадярського підлітка — «незнаного воїка» національного повстання:

ХЛОПЧИСЬКО З БУДАПЕШТУ

Хлопчиську з Будапешту, ти,
сумного віку хлопцю, вихований в дітбудинках,
чиє життя не лічить більше, ніж
п'ятнадцять хмурих весен,
ти, що жививсь «ідеологією» від абетки —
в советських танків дикім гrimotіnni
співав ти пісню волю.

У зливі сталі з танків
твоя мала рука не затремтіла,
ти сміло взявся за скоростріл
вогонь по них відкрити.
Твоє мале здригнулось, може, серце,
та ти побіг хоробро,
щоб кинути спокійно й впевнено
бензини пляшку ...

Хлопчиську з Будапешту, ти, герою між геройв,
що кров свою пролляв так дорого,
оплату ти свою дістав уже,
коли святу ми вибороли волю.

Товаришу малий, клянемося тобі,
що боронитимемо цей дорогоцінний спогад:
не може бути, щоб твоє маленьке серце
дало пролляти кров свою даремно.

Хлопчиську з Будапешту,
сумного віку хлопцю, вихований в дітбудинках,
чиє життя не лічить більше, ніж
п'ятнадцять хмурих весен,
ти, що пожертвував своє життя
за батьківщину —
як довго на землі жити буде хоч один мадяр,
тебе ніколи не забудемо.

—оо—

ПЛОДИ НАРОДНОЇ ОСВІТИ

В зв'язку з останнім черговим призовом французької молоді до війська, в одному з призовних районів центральної Франції (в Понтуазі) був персвідений цікавий «культурний експеримент»: 3.500 призовників мали відповісти на коротку усну анкету, зміст якої стосувався до найелементарніших відомостей із сучасного політичного життя Франції. Результати виявилися не лише дивними, але й справді страховинними, бо свідчили про цілковиту політичну ігнорантію далеко переважної більшості сьогоднішнього французького юнацтва (щонайменше, чоловічої статі). Звичайно ж, ніхто — або сливе ніхто — не відповів: «не знаю»; відповідали: «політика мене не цікавить». Але від того не легше.

Отже, на запитання: «хто править Францією?» — лише 20% дали вірну відповідь (прем'єр, чи то голова ради міністрів, чи то просто голова уряду), а рівно половина — невірну (президент Французької Республіки); 30% оголосили себе «незацікавленими», але знайшлися аж троє, які відповіли: «король».

Що прем'єр-міністром Франції є насьогодні Гі Моле, — відомо лише 15 відсоткам призовників; 10% назвали того чи іншого з його попередників — Піне, Мандес-Франса, Едгара Фора. Решта: «те мене не цікавить», або ще: «вони занадто швидко міняються» (хоч якраз кабінет Гі Моле перевищив, як на французькі обставини, всі рекорди довговічності).

Навпаки, ім'я теперішнього президента Республіки (Рене Коті) правильно назвали аж 85% — очевидно, саме через переважно «représentantіn» обов'язки цієї офіційної найвищої посади, чиї реальні політичні права є дуже обмежені.

Що в Франції двопалатна парламентарна система (палата чи то асамблея депутатів і т. зв. «рада Республіки» чи то сенат) — знають лише 12%; а існування «Асамблеї Французької Унії» (яка номінально очолює зв'язок французької метрополії з її колоніями та «мандатними територіями») відомо лише одному шівпроцентові.

«Що таке депутат?» — Далеко найчисленніша відповідь: «це та-кий пан, що займається політикою» (70%); більш-менш правильних відповідей — 4%. Рівно скільки ж правильних відповідей на запитання: «що таке сенатор?» — але 88 відсоткам це поняття взагалі невідоме.

Лише 3% знають прізвище депутата, який репрезентує в парламенті їхню власну округу; і лише коло 10% мають бодай приблизне уявлення про систему місцевого самоврядування.

Зате аж 97% вірно назвали ім'я переможців на останніх всефранцузьких автомобільних, мотоциклетних і роверних змаганнях!

До того слід іще додати, що опитувані призовники походять із 11 економічно дуже відмінних кантонів — сільсько-господарських, індустріальних, торговельних тощо — і що серед них широко представлені найрізноманітніші шари людності — селяни, ремісники, робітники, службовці, торгівці, студенти, і т. ін. Слівے всі вони закінчили, щонайменше, загальнообов'язкову елементарну школу, де основні відомості з суспільнознавства (під назвою «громадянського вишколу») займають у програмах одно з почесників місць. Отже, школа як така тут, власне, не відповідає: вона не може змусити юнаків не забувати, по її закінченні, того, що їх «не цікавить».

Колись за 1-ої світової війни французькі журналісти, сміючися з російського міністра фінансів Барка, казали, що Росія, напевно, дуже багата держава, коли може собі дозволити люксус — мати такого міністра фінансів.

Натепер цю іронію можна б обернути проти самих французів, сказавши, що Франція, напевне, дуже щаслива держава, коли може собі дозволити той люксус, щоб французька молодь майже зовсім не цікавилася французькою політикою!

—oo—

Слава Стецько

Серед китайських дітей

Хоч для кожного ясно, що поїздка ц. р. делегації АБН, як до В'єтнаму, так і до Вільного Китаю, була наскрізь політичною натури, а діти з політикою не мають нічого спільногого, то все таки ми мали змогу провести чимало хвилин серед тієї симпатичної частини людської спільноти. Вже на самому летовищі, коли ми причалили в Тайпей (Китай), крім високо-поставлених особистостей Китаю, нас зустріли маленькі китайські діти в мальовничих китайських строях. Вони привітали нас букетами квітів. Як же приемно було нам бачити тих гарненьких, з круглими личеньками, китайських дівчаток. Вони трошки налякані, з ліскуче чорними очима і з таким самим коротко втятим волоссям.

Антикомуністична Ліга Азійських Народів — Від-

діл Китайської Республіки — підготувала окрему програму на час перебування наших делегатів у Китаї. В програмі первого дня було надруковано: «Прийняття китайської жіночої антиагресивної ліги, улаштоване в честь пані С. Стецько». По двогодиннім інтерв'ю з представниками китайської преси ми поїхали на це прийняття. Я сподівалася довгих доповідей про жіночу організацію. Як же приемно була розчарована, коли замість промов ми могли любуватися китайськими танцями у виконанні малих 4-річних дівчаток, одягнутих у старовинні китайські національні строй. Одне дівчатко танцювало краще від іншого. Тимчасом пані з Ліги подали нам чай, солодощі, овочі, познайомили з своєю діяльністю в Лізі та роздали нам картини із мальарства, як теж книжки, видавані ними з численними світлинами. Крім радісної усмішки, я не могла дітям нічого сказати. Ряд знімочок із того прийняття з'явилися в китайській пресі. Найбільш часто повторювалося дві знімки — п. Тлябар, турецької посолки, делегатки на конференцію, і моя, серед тих маленьких роками, але великих танцем артисток. Ті милі китайські діти відразу збудили наші серця. Великі невинні

В кінці березня 1957 року Я. Стецько, голова АБН, разом з своєю Дружиною С. Стецько і головою визвольного мадярського руху та головою мілітарної комісії АБН генерал-полковником Фаркаш де Кішбарнак, взяв участь в III-й Конференції Антикомуністичної Ліги Азійських народів в Сайгоні (В'єтнам), а після конференції Я. Стецько відлєтів відвідати українців в Австралії, а два члени делегації відвідали Формозу.

Співпраця АБН з антикомуністичною Лігою Азійських народів, є одною з важливих політичних успіхів АБН і зокрема, голови останнього українського Правління, Я. Стецька. На світлині: делегація АБН на конференції в Сайгоні.

очі, круглі личка, легка усмішка на устах, — всі вони, здавалося, до себе подібні.

Усі шкільні діти одягнуті в свої шкільні однострої. Зелені блузки, сині спіднички в дівчаток, такі ж штані у хлопчиків та білецькі скарпеточки, — надавали їм усім симпатичного вигляду, чистоти, і виразно говорили про дбайливу руку матері. Усміхнені обличчя у всіх тих дітей вказували, що вони щасливі, що про них дбають батьки. Багато є і сиріт. Та всіма ними опікується сама пані Чянг Кай-шек. Для них побудовані будинки, школи. В таких будинках ми їх відвідували. Діти мають до своєї диспозиції маленькі городи (квітів скрізь було повно), місця для різної гри, птахів у клітках, акваріюми, — усе це в будинках для сиріт. Ласкова рука уряду подбала за те, щоб не дати їм надто болісно відчути втрату батьків.

Коли ми перебіжджали поїздом по вільному Китаю, нам часто доводилося зустрічати рої таких шкільних дітей. Вони нас оточували, усміхались своєю дитячою безжурністю. Ми їх зустрічали в неділю на узгір'ю поблизу Тайпею. Добре виховані, чесні, наче б говорили чужинцеві: «Дивись, наші батьки можуть бути горді за китайське молоде покоління».

Ми хотіли бачити їх школи, бібліотеки. У бібліотеках за чистими довгими столами сиділи хлопці і дівчатка, заглиблені в книжки. Скрізь панувала тиша. На стінах мали, поліци заставлені книжками. Наш китайський приятель пояснив нам, що майже вся шкільна молодь залюбки працює над домашніми завданнями по бібліотеках, бо тут вони мають належну тишу і можуть, користуючись належною літературою, без труднощів працювати. Кожна школа має свою окрему бібліотеку. Були ми в університеті. Там зустрічали нас професори і студенти. Показували свої гуртожитки. Зразкова чистота і працьовитість студентів — це були найбільш впадаючі в очі спільні прикмети. В однієї з студенток я побачила англійську книжку. Я думала, що вона вивчає англійську мову, але професор пояснив мені, що студенти у своїй праці часто користуються, крім китайських підручників, і чужинецькими (англійськими, американськими, німецькими). Всі вони знають бодай частинно англійську мову. Студенти видають свою газету. Я мусіла їм написати пару слів. Просили, щоб написати по-українському і по-англійському. Вони зфотографують і помістять у своїй газеті. Індонезійські делегати почували себе, може, найбільш приємно, бо в Тайпейському університеті студіює біля трьста студентів з Індонезії. Ректор університету д-р Л. Чіен запитав мене, чи не могли б ми, українці, прислати до їхньої університетської бібліотеки трохи книжок про Україну англійською або німецькою мовою. В заміну вони нам будуть висилати свої книжки про Китай. Я радо на це погодилася, вірячи, що наша еміграція настільки сильна, щоб таку малу, але важливу справу виконати.

Коли проф. Лін Цю-сен, заступник керівника Академії «Сініка», приймав нас у себе, його семилітній хлопчик сказав мені, що він знає, який український прапор, вказав без помилки на мадярський прапор теж, але він ще не бачив наших українських поштових марок. По повороті до Європи я йому з приємністю переслава марки підпільної пошти України. Але на цьому не кінець. Він хотів знати щось більше про Україну і просив мене прислати йому кни-

жечку про Україну. Це вже я не дуже спішно обіцяла, бо чи зможемо ми так скоро видати популярну книжечку про Україну на чужих мовах, щоб послати маленькому Лін і йому подібним?

Дорогі Сумівці! Ваше гасло «Честь України — Готов боронити!» Але поки Вас покличе Батьківщина, щоб Ви боронили збройно її честь, зробіть зараз те, що у Ваших силах і можливостях. Пошліть малим китайцям і Ви українські поштові марки, пошліть ім щось англійською або іншою західньою мовою про Україну. Пишіть до них. Хай завчасу почують слово, не зфальшоване слово правди про нашу Україну!

Адреса університету: Mr. Calvin Chen,
Taiwan University,
T A I P E I, T A I W A N,
National-China

Адреса малого Ліна: Prof. Dr. Lin Tsui-sen
Ginmen Street 24/IV,
T A I P E I, T A I W A N (FORMOSA)
National-China

—oo—

Відділ Юного СУМА в Сиракузах (США) активно брав участь у мистецьких виступах на Академії Лесі Українки в 1956 р. Викладачі відділу — пані З. Башудька і панна К. Бовкун (сидять).

S · U · M · 使 匠 徒 奔 膽
烏克蘭青年聯盟（俄文為 Spilka Ukrayinskoji Molodjandy）是烏克蘭青年所組織的一個堅強反共產反反政的團體，S · U · M · 三頭手，常常依據共產黨大肆之號召。一九二〇年「布爾

夫等現在所進行的清算史達林運動，純粹是對自由世界的掠奪手法。

日益壯大的烏克蘭青年

幼柳社事發歐洲反

毛示強教函中國青年反共產反民族統治。該組織並且指出，林賀歌未

們的行動積極，工作有這些活動中，民族意識及同仇敵愾之心得、有活力，這是他們未來的希望，而青年們對德智體三育之修養，烏克蘭青年聯盟是一舉兩全。

的及反日運動。而且還有集會與中國青年聯合進軍

委員會；它除了了組織步兵團外，是這

共種文藝反共的反共鬥爭。二月所發行的《戰刊》是這

年情形，常有為的反共鬥爭，暢以交流，對外方面，該團體除取

的臂膀給這東歐西各自由國家文教及反共團體取

的運輸外，本年四月初，烏克蘭青年聯盟的運輸外，本年四月初，烏克蘭青

年反共運動主主席斯科夫科（Stetko）表示願與中國青年

現有十萬人，遍佈自由世界，得聯繫與合作，並揭露蘇聯大清算史

種反共運動有二十二種之多，該聯盟主席卡利奧克先生（Oleksa Kalynuk）以前是一位英美的地下工作者。

「更夫大林所製造的飢餓曾數度被赤魔逮捕而關在集中營中被囚犯

Oleksa Kalynuk）被關在集中營中被囚犯，反共惡劣行動也最堅決及果

Pro історію боротьби українського народу за УССД, а зокрема про історію СВУ-СУМ-у в Україні і діяльність на чужині нашої молоді, великий тиражем часопис «Центральна газета» ознайомлює китайських читачів на Формозі. Вирізок з газети за 1956 р. присланий для ред. «Авангарду».

Молодь під советами:

Ганна Калинник

Родина під большевицьким пануванням

(Продовження з «Авангарду» ч. 4. 1956 р.)

Масовим явищем у Советському Союзі під впливом большевицької протибатьківської пропаганди було, коли діти залишали родину, тікали геть і, звичайно, попадали на вулицю, потовнюючи кадри безпритульних і злочинців. Проте, за Горьким, це означало «звільнитися» з-під впливу батьків. Горький подав яскраві приклади настроїв та поведінки тодішньої молоді, яку він баламутив.

Наприклад: «Певно, таке ж гірке життя навіяло тридцятилітній дівчині з В'ятської губернії таке послання:

«Дідуся Горький, я вас попрошу відповісти на питання: я спірчую з подружками і хлопцями, що значить звільнитися? Я кажу, це значить літи з хати, зовсім із спільногого життя, щоб жити по-іншому. І всі сміються, що я видумую, учитель теж сміється. Він старик, це йому можна пробачити, а коли свої сміються, дуже прикро. В селі жити нудно, піонерів у нас чотири, і нічого не можна робити. Піонерів у нас не люблять.»

Тут ясно виявлено нехтування дітей авторитетом старших — авторитетом учителя-«старика». Відповідь на питання дівчинки про «звільнення» Горький дав в описі про хлопчика Андрійка.

«Про те ж нудне життя, в якому «нічого не можна робити», писав мені диткор Андрійко. На жаль, першого листа його я загубив, але пам'ятаю, що в листі цьому Андрійко скаржився: батько забороняє читати книги, б'є, довів до того, що Андрійко втік з дому, його спіймали і жорстоко побили. В листі він мене питав: що ж йому робити? Він хоче вчитися, хоче «робити корисну роботу». І повідомив, що коли його битимуть, він «підпалить хату», а сам «втече в безпритульники». Я написав листа йому, не раджу хату підпалаювати, але якщо вже іншого виходу нема у нього, — нехай тікає в Москву. Написав і батькові його. Але на батька лист мій не вплинув, як це видно з такого листа Андрійка:

«Здрастуйте, М. Горький!

— Пише вам Андрійко. Мабуть, ви мене знасте, я вам послав уже кілька листів і в усіх листах писав про безпритульних.

Тепер я не думаю про безпритульних, я вже втік від батька і матері із свого дому. Тепер я перебуваю в дитячому колгоспі «Гіант», про який ви, може, читали в газетах. Колгосп цей від нашого дому за 800 верств, коли не більше.

Але тепер послухайте, як я потрапив у колгосп. Я хотів учитися — мати і батько мене не пускали, били за це і за те, що я диткором. Я знов, що мені гірше буде. Я весь час дружив з нашим учителем. Він мені давав різні поради. Але мені стало погано і я вирішив утекти з дому куди-небудь, втім в «Дружніх ребята», розповів я учителеві.

Учителев мені не радив, проте дав три карбованці, та я у батька вкраяв три карбованці.

Пішов на станцію, прошу дитячий квиток до Москви, мені не дають, — кажуть: ти втікаєш з дому. Тоді я беру квиток до міста

Новозибкова, підшукую там знайомих, вони мені беруть дитячий квиток до Москви. Ідемо, перевіряють квитки. Запитують мене, скільки років? Відповідаю десять. Кажуть: ходімо в ОДПУ! Я почав плакати, прикачувачись дитиною.

В ОДПУ не ведуть. Я радію, але звичайно ніхто не помічає. Приятелюю з безпритульними, але потім розлучаюсь — бачу, з мене шахрай вийде. Відлучаюсь від безпритульних, іду до редакції «Дружніх ребят» — я у неї жив, коли приїжджав на з'їзд диткорів. Катер. Євг. хоче відправити додому. Сердитися починаю я і плакати про себе. Живу в Москві понад місяць, але потім редакція направляє в дитячий колгосп.

Життя в дитячому колгоспі

Коли я приїхав у колгосп, діти мене боялись, цурались, але через тиждень звикли до мене і стали жити зі мною дружно і весело. В Ш. С. М. в колишньому маєтку Гончарова мене приймають у п'ятий клас, хоч січень надворі. Учителі бояться мене. Не пиштають, вважають мене незнаючим. Але от випала зручна хвилина. Нам дають писати твори. Пишемо. Починаємо читати. Найкращий твір — це мій. Стало вже мене учителі питати. Відповідаю. Йде залік за перше півріччя. Складаю. Стала, можна сказати, зразковим учнем нашої групи. Обирають правління, мене в кандидати.

Про наше господарство

У нас вісім га. землі, двоє коней, одна корова, четверо поросят. Скоро одержимо 24 кролики, 10 курей та ін.

Одно погано — нема бібліотеки колгоспної, може, ви надішлете почитати що-небудь. Ми чекаємо.

Андрій».

З цього листа видно, що хлопчик трохи хвалииться своїми успіхами, але успіхи його підтвердили мені викладачі школи С. М. Мені здається, що хлопчик міг би похвалитися і тим, що він — «звільнинвся», подолав силу того фізичного зрошення з власністю, яке дуже часто і особливо глибоко розвивається у дітей селян...» (М. Горький «Про молодь», стор. 26, 27, 28. Про дітей).

Отже, Горький закликав дітей «звільнитися» — піти з родини, якщо вона не буде соціалістичною, якщо вона стане на перешкоді дітям у їх участі в будівництві комунізму. Горький виправдав дитячі злочини Андрійка — крадіжку і намір підпалити хату батька, — порівнявши їх з вчинком 9-річного убивці-француза:

«Як бачимо, це далеко серйозніше від крадіжки трьох карбованців і наміру підпалити хату батька для того, щоб вибігти туди, де можна навчитись робити «корисну працю», — писав Горький. (М. Горький, «Про молодь», стор. 29).

Підбурюючи дітей залишити рідну стріху й батьків, Горький не цікавився долею дитини, позбавленої батьківської опіки й хатнього вогнища. Хай краще йдуть вони в вуркагани, аніж жити-муть під одною стріхою з так званим «класовим ворогом». Десятирічному Андрійкові Горький радив тікати від батька до Москви, в невідомий світ советської жорстокої дійсності. Такі Андрійки здебільшого потрапляли в середовище вуркаганів і гинули в концентраційних таборах.

Популярними фразами серед дітей для залякування батьків у тих советських родинах, де батьки не мали впливу на них, не могли дати з ними ради, були при кожній нагоді, якщо від дити-

ни вимагалось порядку, дисципліни в хаті: «Я поскаржуся Сталінові», «Я піду в вуркагані» і т. д.

Родина в Советському Союзі руйнувалась у наслідок «нових комуністичних норм» поведінки батьків та «принципів комуністичної моралі», за якими батьків не в'язала родина. («Долой стыд!», «свобода любовь», «за новий побут», «геть усі умовності!», «улучшишь быт — отца и мать забыть», «наша мама — ВКПБ», «батько Сталін», «жаждиє міщанство — родинний цей полон», — були популярними фразами серед носіїв комуністичної моралі). Тому не випадково «Комсомольська правда», ведучи тепер боротьбу з аморальністю, занотовує шабльонові фрази, що їх вживають соцівські люди і які зробилися прислів'ями, як от: «Повага до жінки — буржуазний забобон», «людов — пережиток минулого, трудове обличчя людини — ось головне», «діти — відламок старої родини» тощо.

Українська родина руйнувалась головно в наслідок репресій, арештів, переслідувань, депортаций, розстрілів членів родини. Перееслідувана родина розкладалась. Дітей примусово відлучали від репресованих батьків, або і вони самі тікали чо-куди перед депортациєю, втрачаючи зв'язок з своїми батьками, гублячи їх назавжди. І ці діти були віддані — одні — на виховання вулиці й безконечне поневіряння, інші — на виховання комсомолу. В додаток до цього для розбиття української родини з її міцними традиціями большевики застосували штучний голод на Україні 1932-33 рр.

Советський педагог А. Макаренко, який 16 років своєї педагогічної практики присвятив перевихованню безпритульних у дитячих колоніях та комунах, був змушений сконстатувати незаперечний факт, що безпритульність і бездоглядність у Советському Союзі, а зокрема на Україні, не зменшилась, а збільшилась за рахунок дітей з неповної родини, так званих «репресованих», та з причин побутових.

«В 1935 році мені доручили ліквідувати безпритульність та бездоглядність на Україні. І ось тут, на практиці, я дізнався, як прадлоє сім'я та чому сім'я постачає нам малолітніх правопорушиків, безпритульних», — і тут він пояснив, що для виховання дитини сім'я повинна бути насамперед «радянським колективом», умовчавши про дійсні причини, що привели до розколу повної родини. («Вибрані педагогічні твори» А. С. Макаренка, «Про мій досвід»).

Або: «Останні два роки я працював в Управлінні НКВС (НКВД) УСРР, у відділі трудових колоній, та організував трудові колонії. Мені вже довелось менше морочитися з безпритульними, ніж з «сімейними» дітьми. Якщо в комуні ім. Горького і ім. Ф. Дзержинського були безпритульні, то останніми роками довелося більше вбирати дітей сімейних... Комуна ім. Ф. Дзержинського вже не була закладом для правопорушиків. Перший рік я мав звичайних безпритульних дітей, здебільшого з тих сімей, де несприятливість виявлялася не в матеріальних обставинах, а виключно в обставинах педагогічних, побутових». («Вибрані педагогічні твори» А. С. Макаренка, стор. 163, «Мої педагогічні погляди»).

Хоч у «Великій советській енциклопедії» (Второе издание. Государственное научное издательство) в розділі «Детская преступность» пишеться, що в «СРСР дитяча злочинність — явище оди-

ничне. Соціалістичний устрій сприяє ліквідації злочинності взагалі, а особливо дитячої...», однак можна навести безліч статей з советських газет, які на фактах доводять, що злочинність серед советської людності й молоді була і є масовим явищем. Так, наприклад, в «Комсомольській правді» за 19. 3. 54 р. В. Кетлінська писала: «Будемо говорити відверто — комсомол все це не скрізь справляється з величезним і основним завданням: охопити своїм впливом всю молодь, всіх дітей. Тому, що величезна більшість і працює хорошо і живе культурно, не можна забувати, що тут же, поряд, є немало хуліганів, неробів, немало обивателів, егоїстів, і шкурників, немало так званих «стиляг» обох статей, які нічим не цікавляться, крім вбрання, танців та модних пластинок. Є дитяча бездоглядність, є дитяча й юнацька злочинність. Є життя під загрозою загибелі для суспільства. Звичайно, комсомол не сміє і не має права проходити мимо цього.» («Героїка наших днів», «Комсомольська правда», 19. 3. 1954).

Поворот большевиків до родинного виховання

Що спонукало большевиків змінити ставлення до родини і визнати ролям батьків у вихованні своїх дітей?

Всяка зміна у большевиків виходить з принципів діялектики, пояснюється «вимогами часу». «Так, в нашому житті нове завжди перемагає старе. Наша нова комуністична мораль знищує вульгарність і міщанство, гнилізну і сморід старого світу», — повчала «Комсомольська правда» за 25. 12. 1954. («Нервійний шлюб») вихованку комуністичного суспільства, яка розбилла родину старших людей і вийшла заміж з розрахунку, назвавши її «розрахунковою й пустою жінкою», якій «невідомо таке високе й шляхетне почуття, як кохання».

І тому немас нічого дивного, коли в советському житті, повному суперечностей, заперечень і парадоксів, відбуваються такі зміни. Наше завдання — висвітлити ті советські експерименти та їх наслідки в галузі родини, показати на фактах їх згубність для людства тим, які громадське виховання ставлять на перше місце, недодінюють ролі родини.

Спонукали большевиків визнати родину розклад советського суспільства, неморальні відносини між людьми, постійна неубуванча безпритульність та бездоглядність, хуліганство, злочинність серед молоді, що поповнє лави не «будівників комуністичного суспільства», а правопорушиків та дезорганізаторів його. Тому вони вдаються до батьківського авторитету та родини, для створення «радянського колективу», який впливав би на виховання дітей у комуністичному дусі. До того часу існували два ворожі табори: батьки — «люди минулого», і діти — «носії нового». В наслідок большевицької протибатьківської кампанії батьки опинилися в опозиційному таборі до побудови комунізму.

Отож, підвищуючи авторитет родини, охороняючи права батьків перед дітьми, большевики поставили свої конкретні вимоги перед батьками, а саме:

«Основні обов'язки батька й матері є піклування про фізичний розвиток, навчання дітей, виховання в дітей шляхетних почуттів відданості Батьківщині, чесного відношення до державного й суспільного обов'язку, поваги до правил соціалістичного співжиття. Батьки повинні готовувати своїх дітей до активної участі в будів-

ництві комунізму, виховувати в них готовість віддати цій великій справі всі сили, всі здібності, а якщо потрібно для захисту Батьківщини — і життя». (В. Н. Суходрев «Совєтський суд на охране прав женщин, детей, сем'ї, Госюризздат, 1951).

До впорядкування співжиття советських людей штовхає большевиків все більше зростаючий конфлікт між упослідженого, «матеріально-незабезпеченою» робітничо-колгоспною клясою та большевицькою «матеріально-забезпеченою» правлячою верхівкою.

Ось чому вони, большевики, ще вчора руйники родини та її традицій, сьогодні по-кампанійському через суд та міліцію «зміщують» її в своєму дусі.

Ось чому ще не так давно «маму — ВКП(б)», «батька Сталіна» заступила тепер справжня мама. «Перше слово буде «Сталін» на твоїх устах», — співали ще не так давно виховательки до сну немовлятам колискову пісню, — а тепер, наприклад, на сторінках советського календаря за 1956 р. на «сторіночці для дітей» читаємо: «Мама... вдумайся, як гордо і ніжно звучить це слово».

Ще не так давно большевики вчили дітей «наплівать на сти tolki, что мне мати ни говорит», «хоть ругайте-не ругайте, а повашему не быть», навіть розстріляти свою власну матір (М. Хвильовий «Я — романтика»), — а тепер «на сторіночках для дітей» пишуть:

«Мама» — це було в житті першим твоїм словом, яке ти сказав. Це слово було першим і в твоєму шкільному зошиті. Мати — найближча й найрідніша людині, дбайлива трудівниця, вірний, люблячий друг. Ім'я її оточено глибокою любов'ю й повагою в нашій країні, воно безмірно дорогое кожній людині.

Поглянь, яким ніжним був у відношенні до своєї матері письменник Микола Островський...» (7. 3. 1955, Календар, Госполітизdat, Москва).

Ще не так давно дітей вчили «не слухати своїх батьків і матерів», бабусь і дідів, перевиховувати їх та скàржитися на них «совєтській владі», втручатися в справи старших сестер і братів, завдавати «потиличники» дорослим, а сьогодні для дітей друкують пісеньки ввічливості:

«Песенка о вежливости»
(стихи для детей)

Ежели вы	Вежливы, —
Вежливы	Поможете
И к совести	Вы маме
Не глухи —	И помошь ей
Вы место	предложите
Без протеста	Без просьбы —
Уступите	То есть сами!
Старухе.	И ежели вы
И ежели вы	Вежливы,
Вежливы	То в разговоре
В душе, а не для	с тетей
виду, —	И с бабушкой
В троллейбус	И с дедушкой
Вы поможете	Вы их не перебьете...
Взобраться	(С. Маршак)
Инвалиду.	
И ежели вы	

(22. 9. 1955. Календар, Госполітизdat, Москва, 5 Калужская).

На протиросійському відтинку:

Олекса Калинік

Російська небезпека

Українська спільнота на чужині, зокрема її передова частина — СУМ, може багато допомогти Україні в її визвольний боротьбі. Для цього потрібно здобувати серед чужого світу прихильників, розкриваючи всю суть московського імперіялізму. Треба на-полегливо й послідовно показувати загарбницьку, колоніяльну політику як білих, так і червоних москалів, виступати проти біломосковських махінацій, перекручені, а то й прямих випадів з метою скомпромітувати український визвольний рух. Московські чорносотенці на еміграції фальшивою пропагандою через церкви, наукові (свої й чужі) установи, через мистецтво і через особисті зв'язки з чужинцями та підкуп впливають на світову опінію в пляні дальншого поневолення нашої нації. Російські імперіялісти прагнуть створити фронт у першу чергу проти нас, бо вони свідомі того, що звільнена Україна на сході Європи буде кінцем російської експансії і російського колоніялізму.

Українські партії на чужині, політичні середища в переважній більшості не дають собі звіту про розмахи диверсійної роботи московських імперіялістів на чужині супроти нашої визвольної справи. А це значить, що в час майбутньої атомової війни, коли вирішуватиметься доля України на фронтах у смертельній боротьбі проти російських погромницьких орд, через нашу інертність і непідготованість може пролитись море крові зайвих жертв нашої молоді. Увесь наш народ буде змобілізований на боротьбу за Україну, від малого до великого, але в першу чергу в авантгарді цієї великої битви проти Москви буде наша дорога Українська молодь.

Сьогодні весь світ звертає свої очі на Америку, на її уряд, з надією, що в хрестоносному поході проти кривавої комуністичної Москви якраз американський народ і його уряд найбільше допоможуть самі собі і поневоленим народам в розгромі СССР. І ми, українці, мусимо бути разом з Америкою проти комунізму, але одноразово ми мусимо ні на крок менше виступати й проти білого російського імперіялізму, який вже формується на концепціях «непередішенства». Розкривати суть «єдинонеділімства» — це є боротьба проти російського імперіялізму і російського колоніялізму, а це значить, що ми всі розкриваємо підступи москалів проти Америки і її уряду й народу.

Українська еміграція, а в першу чергу молодь, буде вирішальною силою в розкриті суті Москви, а тому організована молодь на чужині повинна активізувати зовнішню роботу так, щоб як найбільше охопити і зацікавити не лише вибраних політиків західного світу, а мільйони простих людей. Бо ж ми живемо в демократичному світі і користуємося цією нагодою, приєднуймо собі прихильників боротьби проти комунізму і російського імперіялізму. Це є не лише в нашому інтересі, а в інтересі добробуту і свободи робітника, інтелігента чи селянина Америки і Європи, всього де-

мократичного світу. Зовнішня робота відповідальна і вимагає багато фондів і жертовності та уміння.

Сьогодні білі російські емігранти є більш активні, ніж ми, українці. Досить пригадати, що росіяни сьогодні мають вирішальний вплив на політику західного світу в розгрі проти комуністичної Москви в бажаній їм площині. Якщо буде розторощена комуністична Москва в бажаній їм площині, то білі російські імперіялісти вже підготували світову опінію західного світу, щоб через концепцію «непередрішенства» зберегти трон для єдинонеділимських авантюристів імперіалізму білої Росії. Ця російська акція проти нас іде в двох паралельних напрямках: там, по той бік залізної заслони, і тут, за кордоном. Особливо діяльні москалі за кордоном. Вони тут підготовляють величезну кількість студентів через університети Європи, Америки і інших країн, очевидно, в проросійському дусі. Досить пригадати, що лише в одній Америці сьогодні викладається російська мова в 181 вищому закладі і в 28 коледжах. А української мови майже не викладається.

Росіяни ще 50 років тому подбали, щоб у Вашингтоні, при конгресовій бібліотеці, був окремий російський відділ, в якому нараховується 82 тисячі примірників книжок з історії Росії, з російської літератури, мистецтва, економіки, філософії і інших наук. Хто ж тут бібліотеку організував? А організував її сибірський купець Юдін, який свої власні гроші витрачав на купівлю книжок, щоб потім за 45 тисяч доларів продати для Конгресу. Йому віддано за це від Конгресу грамоту, бо вартість тих книжок справді становить сотні тисяч доларів. Хіба не змогло б когось знайтися з українців, щоб зробив подібну справу? Українського ж відділу при конгресовій бібліотеці немає і це великий для нас мінус.

Видання через т. зв. толстовський фонд різних книжок в інтересі єдинонеділімства, випуск таких кінофільмів як «Война і мир», шоденні радіопередачі російською мовою — все це є успіхи росіян у їхній роботі проти нас тут, за кордоном. Цих позицій ми не маємо.

В парі з білими емігрантами комуністична Москва закидає західний світ науковими фальшивими книжками, літературою, фільмами. Очевидно, з позицій російського імперіалізму. Разом з тим ведеться шалена русифікація України.

Насьогодні в Україні вчаться по вищих закладах лише 59 відсотків української молоді, а решта — росіяни. Натомість по вищих закладах РСФСР немає майже 1 відсотка українців. Таким чином можна ствердити, що Москва має успіх у підготовці своєї російської інтелігенції в кільканадцять разів більше, ніж ми, українці. Москва в ц. р. організовує «Фестиваль Молоді», а чи СУМ зайніціював протиакцію? ні!

Ми навмисне звернули тут увагу на активність москалів у своїй дії проти української визвольної справи. Хто ж буде і повинен у першу чергу творити протиросійський фронт? Вся українська еміграція, бо цього вимагає поневолена Україна, але головною силою в цій боротьбі мусить бути організована молодь і в першу чергу — СУМ.

Найуспішнішою популяризацією нашої української справи є друковане слово, радіо, телевізія, особисті контакти і різні імпрези.

Але не всі цікавляться політикою, а як і цікавляться, то обмежене коло політичних людей різних прошарків. Навіть коли ми хочемо зацікавити друкованим словом чужинця про Україну, то він не завжди буде читати сухі дані чи апелі. Тому треба ширити у виданнях матеріали про наше мистецтво, науку, історію, наші політичні й національні цілі, щоб цим зацікавити широкого читача і політика. Треба вивчати психіку і ментальність громадяної кожної країни, якщо ми хочемо приєднати друзів, прихильників нашої справи.

Тому треба звернути увагу на те, щоб творити при осередках СУМ-у самодіяльні гуртки: хорові, драматичні, балетні, музичні, спортивні та інші. Через ці гуртки можна найбільше спонуляти зувати нашу Україну. Бо це має подвійні користі. Цим самим ми притягуємо до СУМ-у молодь і через культурно-освітню творчу працю ми творимо духові вартості, які так конче потрібні на чужині, щоб зберегти молодь від погубних денационалізаційних процесів. А друга користь та, що через мистецькі, культурні та інші імпрези ми своюю національною тематикою запікаємо мільйони чужинців, бо все це тепер можна показувати перед масовими глядачами і через телевізію, і через фільми тощо. Мистецькі виступи перед чужинцями є найкращою нагодою популяризації нашої української справи. СУМ у минулих роках розпочав і досяг дотепер чималих осягів у цій справі.

Ось осередок СУМ-у в Торонто (Канада) під керівництвом найкращих наших мистців 31-го березня ц. р. дав оперу А. Вахняніна «Купало» у концертному виконанні. Опера була поставлена в залі Мессі Голл, що переповнювалася добірною публікою м. Торонта, між іншим, не лише українською, а й чужинецькою. На виставі виступив з промовою канадієць, провідник опозиції, голова консервативної партії, Дж. Діфенбейкер, а також представники преси. І вже про цей успіх, що його зробив СУМ, писали найвпливовіші часописи Канади, з дуже позитивною оцінкою. А ці часописи читають мільйони читачів. Друковане слово, радіо, телевізія, кінофільми є в нашу добу могутніми пропагандивними чинниками. Переважно всі ці вартості знаходяться в приватних руках і доступ до них у США і Канаді вільний, власники охоче будуть надавати те, що ми захочемо, аби мати на це відповідні фонди. Очевидно, такі надачі повинні бути добре змістово й мистецько оформлені. Для цього потрібно нашій молоді здобувати науку. Щоб бути майстрами тієї чи іншої справи, треба мати знання.

Перед українською молоддю на чужині гіганська місія — разом з поневоленими Москвою народами творити протиросійський фронт і всюди своюю жертвеністю, всіма доступними засобами підготовляти світову опінію для знищення московського колоніялізму.

Спорт:

ТЕНІС

Спортова гра «теніс», така, яку маємо її сьогодні перейшла довголітню еволюцію і витворилася з кількох гор, з яких одна під назвою «Же де курт пом» (Гра в короткий м'ячик) була поширенна в Франції у 17-ому й 18-ому століттях. Ця гра була відома також в Англії під назвою теніс від французького слова «тене», яким перекликалися грачі в час гри й що означає «держи, тримай». Але ця гра майже не пригадувала сьогоднішнього теніса, бо вона відбувалася на замках у великих замкнених залях. Щойно в 1874 р. майор Вінґфілд упростив цю гру, впровадив численні зміни й видав книжку під наголовком «Льон Теніс». Але навіть і в тій грі правила гри, поля гри ще значно різнилися від сьогоднішніх правил і щойно з бігом часу змінено систему подачі, поля гри визнанено в прямокутнику з точними вимірами, усталено припису вагу ракет і м'ячиків та висоту сітки. Остаточні й останні зміни перевів Міжнародний Союз Тенісу («Федерасіон Ентернаціон д'Льон Теніс») і цим закінчився еволюційний процес цієї гарної гри. Тенісове грище — це прямокутник, передліений посередині сіткою, перетягненою через два стовпчики, що стоять назовні обох боків грища. Лінії, які відмежовують кінці й боки грища залежно — називаються головними або бічними. По кожній стороні сітки, рівнобіжно до неї, є проведені лінії подачі. Простір по кожній стороні сітки, поміж лінією подачі і лінією бічною, є розділення на дві рівні частини, які називаємо полями подачі, що знаходяться по обидвох боках середньої лінії подачі, проведеної рівнобіжно до бічних ліній у рівній половині віддалі поміж ними. Грачі стоять по протилежній стороні сітки. Грач, який перший кидає м'ячик (сервус), це подаючий, грач по другій стороні — це приймаючий. При змаганнях вибір подачі вирішується льосованням. Подача вважається за виконану тоді, коли подаючий (той що «сервус», підкинувши м'ячик вгору, вдарить його своєю ракетою. М'ячик повинен перелетіти понад сітку і вдарити об землю всередині поля подачі, що лежить напроти по перекутній, або також вдарити в котру не будь лінію, яка це поле подачі відмежовує — поки ще приймаючий відіб'є м'ячик. Після злії подачі, грач має право ще на одну подачу чи згл. «серву» з тої самої половини. Після доконаної другої подачі, всі закиди відносно зле поданого м'ячика вже не важні. Подаючий може подавати тільки тоді, коли приймаючий є притотований. Подача є не важна: коли м'ячик діткне сітку і коли виконано подачу, коли приймаюча сторона не є готова. В разі неважкої подачі, вона не числиться зовсім, але не **уважніє** попередньої злії подачі.

«Сумівський Інформатор»

—oOo—

З життя СУМ-у:

Невідкладні завдання

Спілка Української Молоді заснована і відновлена на чужині в 1946 р. як масова організація молоді з чітко окресленими національними соборницькими ідеями, для виховання і підготовки молодих кадрів. СУМ, як традиційна організація, початки свої пов'язує з героїчною боротьбою підпільного СУМ-у в Україні, яка разом з СВУ творила одно ціле нерозривне в підготовці до визволення України від московського окупанта.

Оці сильні в потенції первні, як традиція боротьби СУМ-у проти окупанта, яка окроплена кров'ю попередників, національний ідеал і принцип оборонності мусить бути притягаючою силою для всієї української спільноти. Оці три головні засади, ці три найважливіші принципи мусуть бути святістю, догмою в щоденній роботі провідного активу Спілки Української Молоді, починаючи від ЦК СУМ-у, Крайових Комітетів, осередків, ланок Спілки Української Молоді та кінчаючи на славних відділах нашого найменшого юнацтва СУМ-у. А щоб ці три першочергові ваги принципи виконати, потрібно, щоб провідний актив цілого СУМ-у був жертвеним, свідомий своєї відповідальності на тому чи іншому пості і мав любов до цієї праці. Це чергові три елементи, які пов'язані органічно з вищеказаними святыми принципами.

Той, хто є членом СУМ-у або належав до СУМ-у, той, хто допомагав у роботі СУМ-у, мусить бути гордий, що він на чужині виконує першочергове завдання в допомозі розбудови СУМ-у, нашій молоді, яка перебере на себе увесь тягар і відповідальність за долю української еміграції для допомоги в справі визволення України.

СУМ буде вічний, бо ми свято віrimo в правоту нашої святої справи, в нашу перемогу над ордами московського окупанта і ми знаємо, що у звільненій Україні вся українська молодь буде організована в Спілці Української Молоді, ми знаємо, що сумівська емблема, сумівський прапор, сумівські відзнаки, уніформа, будуть власністю Спілки Української Молоді в УССД.

Спілка Української Молоді з 1946 року багато на чужині прислужилася справі виховання української молоді, а це значить, справі визволення України. Українська спільнота по країнах Європи і за океаном наочно бачила успіхи СУМ-у на всіх відтинках нашого життя. Але якщо СУМ має успіхи, то ми мусимо сміливо писати також і про його помилки, недоліки, щоб спрямувати роботу СУМ-у на дальнє зростання. За цей відрізок часу через лави СУМ-у пройшло понад 20 тисяч членства і логічним є, що мусять бути провідні кадри СУМ-у, що з часу 1946 року здобули теоретичні і практичні знання.

На минулий рік припадала дата 10-річчя відновлення СУМ-у на чужині і здавалося, що ця дата буде поштовхом до закріплення пройденого пляху по всіх країнах, де є українська спільнота. Але мусимо підкреслити, що за останній рік по деяких країнах питома вага СУМ-у в житті українців на чужині зменшилась, а в інших країнах СУМ взагалі був бездіяльний.

Стверджуємо, що у Німеччині в 1956 році Крайовий Комітет СУМ-у був бездіяльний і в наслідок цього фактично перестали існувати осередки старшого СУМ-у, а в парі з тим і виховна робота по відділах Юнацтва СУМ-у була звужена, а по деяких осередках зовсім припинена.

Щойно в цьому році друг Шур, як член КК СУМ-у, з власної ініціативи, прагне відновити діяльність Юнацтва СУМ-у, перевіривши на себе підготовку до літнього табору ЮСУМ-у. Терен Німеччини є колискою цілого СУМ-у і потрібно прикладти всіх зусиль, щоб СУМ у Німеччині прогресував.

Гірша справа з СУМ-ом у Франції, Австрії, Параґваю, Аргентині, Бразилії, бо за минулий рік у цих країнах КК СУМ-у майже зовсім не проявили себе в роботі з молоддю і на суспільно-громадському відтинку. Зокрема у Франції, де в 1955 році був зорганізований Здвиг і праця розбудовувалась непогано, тепер справи пішли по похилій і цього толерувати не можна, бо у Франції є досить української молоді її умови для розгорнення праці цілком можливі. На розбудову СУМ-у в Франції необхідно звернути увагу, а в першу чергу з США і Канади.

У зв'язку з тим, що по деяких країнах, як в Європі так і за океаном, осередки старшого СУМ-у деякі перестали існувати, або звузили свою діяльність, то й членство СУМ-у зменшилось. КК СУМ-у в Англії, наприклад, перевірив картотеку вплати членських внесків і виявив, що багато сумівців членських вкладок не платили і їх КК змушений був викреслити зі списків членства. Таким чином, в цілому по всіх країнах членство СУМ-у зменшилось майже до 5 тисяч.

Якщо ж узяти в загальному, то треба бити на сполох. Візьмімо навіть таку країну, як США. Тут є пайкращі умови для розбудови праці СУМ-у. Сумівці в США власними силами в минулому придбали 8 сумівських будинків і одну велику оселю. Отже, база для розгорнення роботи є і є тут багато молоді, яка б змогла прийти до СУМ-у. Однак, членів СУМ-у в Америці від 21 року і вище є біля тисячі членів, а юнацтва понад тисячу. Приріст юнацтва є, але така кількість сумівців — це мізерне число. Стільки ж членів припадає і на Канаду. Число членів старшого СУМ-у було два роки більше. Приросту, таким чином, немає. Деякі керівники СУМ-у в тій чи іншій країні задоволені такою кількістю і вважають, що це для їхньої праці вистачить, і тому не роблять заходів до поширення лав СУМ-у.

Якщо б керівники СУМ-у США і Канади давали собі звіт, що від їхньої роботи й успіхів залежить успіх всієї Спілки по всіх країнах, то вони б зрозуміли вагу відповідальності, яка на них покладена. СУМ у США може і повинен мати тепер не менше 10 тисяч української молоді. Таке ж саме число може бути і в Канаді.

В чому причина того, що по деяких країнах осередки старшого СУМ-у припинили своє існування, а по інших звузили свою діяльність?

Причина ховається просто в тому, що обрані керівники СУМ-у мають перешкоди в реалізації планів для підготовки виховників юнацтва СУМ-у, з другого боку занедбали відтинок роботи з старшим СУМ-ом і відтинок зовнішньої

праці, а старший СУМ якраз і вів свою діяльність під кутом зору зовнішньо-пропагандивної акції, і тут, на цьому відтинку, він знаходив своє місце.

Третя причина звуження лав СУМ-у і зменшення його питомої ваги в суспільстві є питання соборності. окремі Крайові Комітети наголошують у своїх кличах про соборність, але на практиці не розв'язують цього драстичного і делікатного питання, не вміють його позитивно вирішити для добра цілого СУМ-у. В багатьох випадках принцип соборності порушений і насьогодні майже по всіх країнах чимало соборників повідходили від СУМ-у, зразившись немалій частині провінціяльно-загумінкових людей. Це не є нормальнє явище. Воно навіть шкідливе, бо для України вся молодь всіх українських земель однаково дорога і цінна. Якщо в Канаді, наприклад, КК СУМ-у, хоч який активний і здібний, буде мати в своєму складі людей лише з однієї частини території України, то це треба вважати за прикрай факт. Тому треба переглянути форми і методи роботи і це питання негайно розв'язати на користь цілого СУМ-у. Регіональні тенденції шкідливі. Бо для справи визволення України потрібно виховувати молодь не в кількості тисяч чи півтори тисяч членства, а треба декілька тисяч, десятки тисяч, бо української спільноти на чужині є біля 2-х мільйонів.

Питання соборності в поневоленій Україні вже давно відпало і збручевим човником не катаються, бо там сувора дійсність і доля всіх однакова, але на чужині це питання було й є актуальні, хочемо ми цього чи ні. Тому провідному активові СУМ-у в першу чергу необхідно берегти кожного члена СУМ-у, щоб він не покидав лави СУМ-у, а знаходив своє місце в соборницькій Спілці Української Молоді.

І, нарешті, звуження чи поширення творчо-виховної роботи, як і цілого СУМ-у, залежить від почуття відповідальності того чи іншого керівника. В практиці ми знаємо, що деякі керівники, набравши обов'язків праці в інших організаціях та установах, та ще маючи обов'язки родинні, не мають часу для роботи в СУМ-і й занедбують її. Є випадки, коли той чи інший керівник використовував свій пост не для добра СУМ-у, приносячи не користь, а шкоду цілій організації і спільноті. Для такого керівника СУМ ставав ширмою для набуття авторитету, але за долю СУМ-у він не болів. Таких керівників не потрібно допускати на провідні становища в СУМ-і. Бо вони є тягарем для всієї Спілки.

Кожний керівник СУМ-у, якщо йому довірили відповідальній пост, мусить протягом своєї каденції присвятити себе виключно роботі і розбудові СУМ-у. Любити сумівський рух, боліти і радіти за успіхи і недоліки — це значить любити і боліти за цілість добра української справи. Бо працюючи в СУМ-і, провідний актив повинен твердо пам'ятати, що він працює для майбутньої долі України, для підростаючої молодої генерації, яка пereйме керівництво з рук старших, виснажених людей. І якщо ми виховаемо сумівців на патріотів нації, як це написано в Програмі СУМ-у, то це найцінніший вклад праці для цілії української спільноти на чужині, для цілого українського народу. Це буде найкращим подарунком і допомогою нашій поневоленій, але непокореній Україні.

Олекса Калинік

А м е р и к а

ТВОРЧА ПРАЦЯ ПРАПОРОНОСНОГО ОСЕРЕДКУ В ЧІКАГО

Умови для творчо-виховної, суспільно-політичної роботи осередків СУМ-у є безперечно найкращі в Америці і в Канаді. Зокрема в Америці, як в потужній світовій державі, ці умови набувають першочергового значення для СУМ-у в цілому. Наявність великих українських скупчень, а разом з тим підростаючої української молоді та високий матеріальний добробут і гарантовані державою справжні свободи, — все це разом дає можливість українській етнічній групі в Америці здобувати і закріплювати українські позиції в площині науковій, мистецько-культурній, виховній, політичній і інших.

З приемністю можемо сьогодні ствердити, що завдяки жертвенній праці невеликої групи провідного активу СУМ-у осередку ім. М. Павлушкиова в Чікаго, тут вдалося провести велику працю для добра української спільноти і нашої національної справи. Це саме можна ствердити і про осередки СУМ-у в Буффало, Детройті, Клівланді, Рочестері, в Пасейку, Неварку, Нью-Йорку і ін. Поруч з найкращими осередками, є і такі осередки СУМ-у, які через лінівство і безвідповідальність занедбали свої обов'язки і рахуються лише на папері, як осередки СУМ-у, а користі для виховання молоді нема, нема користі для цілої української справи.

З-поміж усіх активно-творчих осередків СУМ-у Америки можна відзначити два осередки, а це: Осередок СУМ-у ім. Павлушкиова в Чікаго та осередок СУМ-у ім. Лесі Українки в Буффало. Вони завзято змагаються між собою за переходовий прапор СУМ-у.

За останні місяці 1957 р. осередок ім. М. Павлушкикова в Чікаго став центром уваги всієї української спільноти не лише міста Чікаго, а й навколоїніх осередків українців у центральних і західніх стейтах США.

Придбавши власний будинок на початку 1955 р. за 75 тисяч доларів, українська молодь в Чікаго скупчилася при осередкові СУМ-у і, маючи власний будинок, там тепер розгорнула кипчу освітньо-виховну, культурну і політичну діяльність; там тепер став центр українського духового життя.

Нижче подаємо перелік багатогранної роботи цього осередку за останні місяці ц. р. Управа Осередку ім. М. Павлушкиова занотовує плани праці і їх реалізації. Доцільне, щоб усі осередки СУМ-у в Європі і за океаном наслідували цей приклад і змагались за першість змістом роботи.

З ДІЯЛЬНОСТИ ОСЕРЕДКА СУМА ім. М. ПАВЛУШКОВА В ЧІКАГО

КОНФЕРЕНЦІЯ ГОЛІВ. В дніях 30-го й 31-го березня ц. р. відбулася в Дітройті конференція голів Осередків СУМА зі західніх стейтів. На цій конференції порушено ряд важливих справ, як також вирішено відбудти цьогорічний Здійти СУМА (для Осередків північно-західніх стейтів) в Дітройті.

СУМІВСЬКІ РАДІОПЕРЕДАЧІ. На засіданні Управи Осередку, дnia 17-го березня ц. р., створено Радієвий Комітет, який з днем 20-го квітня 1957 р., о год. 6,30 вечора, розпочне 10-хвилинну радіопередачу СУМА, в рамках нової Української Радіогодини. В

склад Радієвого Комітету СУМА входять: Є. Гановський, В. Кулик, Л. Костеліна, Б. Лесюк.

ХОР СУМА. Дня 9-го квітня ц. р. відбувся перевибір Управи сумівського хору. В склад нової Управи хору вийшли: Б. Плішко — голова; подруга Н. Дорошевич — заст. голови; П. Гнатів — бібліотекар.

Духова оркестра СУМА в Чікаро. Диригент проф. В. Барабаш

ДУХОВА ОРКЕСТРА СУМА. Духова оркестра СУМА почала свій третій рік праці з новообраною, в побільшенному складі, управою: голова — П! Пітель; заст. голови — І. Миськів; секретар — М. Карплюк; фінансовий — І. Карасечук; члени: П. Кокун, Р. Попович, подруга О. Микитин, панна С. Танчак, М. Боднар, М. Пончко.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК. З днем 11-го квітня ц. р. розпочав проби новозорганізований Танцювальний Гурток. Головою гуртка є друг С. Косовський, а мистецьким керівником пані М. Шуть.

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ. Організації Визвольного Фронту влаштовують Спільне Свячене, дня 5-го травня ц. р. в Домі СУМА, на яке запрошують всіх подруг і друзів сумівців. Після свяченого відбудеться Вечірка з танцями.

Неділя, 6-го січня. Початок «Сімкового Турніру». СК СУМА «Крила», свої перші змагання турніру проти «Вісли» ремісують 1:1. У вечірніх годинах сумівці й сумівки та члени ЮОСУМА ходять з Колядою на Дім СУМА.

Різдво Христове, 7-го січня. Духова оркестра Осередку виступає з колядками в церкві св. о. Миколая.

Субота, 12-го січня. Традиційний сумівський Маланчин Вечір. Цей Восьмий Річний Баль СУМА пройшов з великим моральним і матеріальним успіхом. До танців, в супроводі оркестри, співали сумівки: Марія Костеліна й Оля Малаш. Аранжером був друг Юліян Куляс.

Неділя, 13-го січня. Другі з черги змагання копаного м'яча проти «Олімпік». «Крила» вирішують ці змагання на свою користь, з відношенням воріт 3:1.

Неділя, 20-го січня. СК СУМА «Крила» ремісують проти «Гузір» 2:2. Духова оркестра СУМА виступає на святі Самостійності й Соборності, яке влаштовували Відділ УККА та Ліга Американців Українського Походження. «Крила» ремісують проти

«Норвіджес» 0:0. Вечором хор і оркестра Осередку виступають на свята Самостійності і Соборності, яке влаштували Осередки СУМА ім. Крут і І. Богуна на півні Чікаро.

Субота, 2-го лютого. Заходом Управи Осередку відбулась успішна забава у власному Домі.

Неділя, 3-го лютого. «Крила» виграють змагання проти «Марунс» 2:1. В сумівському домі відбулась «Ялинка» Юного СУМА. В програму ввійшли: колядки, виступ юно-сумівської оркестри, народні танці, декламації та спільна вечея. Загальною дитячою забавою та співами закінчилась ця вдала юно-сумівська імпреза.

П'ятниця, 8-го лютого. Одинадцяті Річні Збори Осередку, на яких був присутній Голова Головної Управи СУМА д-г Зенон Осінчук. Нову Управу Осередку очолив д-г Микола Яременко. Головою Контрольної Комісії выбрано д-га Мирона Лушака, а Головою Товариського Суду д-га Василя Палагнюка.

Субота, 9-го лютого. Спортивні Вечориці СК СУМА «Крил». Оригінально вдекорована зала Дому СУМА була наповнена розвабленою публікою. Боротьба матадора з биком, яка відбулась під час перерви, всім надзвичайно сподобалась.

Неділя, 10-го лютого. Змагання «Крила» проти «Ремс» закінчилися перемогою сумівців (1:0). Хор СУМА відспівав дві пісні на академії в честь Героїв Крут, яку влаштували Молодечі Організації Чікаро, в Домі СУМА.

Субота, 16-го лютого. В Чікаро відбувся Відбиванковий Турнір за першість СУАСТ-П. — Делегатура УСЦАК. Участь у Турнірі взяли: УСК «Черник», УАСТ «Леві», «УССК», СК СУМА «Крила». «Крила» зайняли друге місце. Після змагань, «Крила», як господар турніру, гостили учасників часем в Домі СУМА. В Сумівському Домі відбулась велика й гарна забава, влаштована Духовою Оркестрою СУМА.

Неділя, 17-го лютого. «Крила» програють змагання проти «Вайнінгс», у відношенні 1:2 і тим самим трохи шанси на здобуття першого місця в цьогорічному турнірі.

Неділя, 24-го лютого. «Крила» перемагають литовців 4:1.

Неділя, 3-го березня. В останніх змаганнях цьогорічного сімко-вого турніру «Крила» здобувають блискучу перемогу над непереможною до цього часу, командою — «Атляс», з відношенням воріт 4:1. Цією перемогою «Крила» запевнили собі друге місце в Першій Дивізії, за що одержали гарну чашу.

Неділя, 10-го березня. Бліскавичний турнір, в якому «Крила», після виграної з «Віслою», програють проти «Некакси» 0:1, та відпадають від дальшої гри. На академії в честь сл. пам. ген. Т. Чупринки, яку влаштували Організації Визвольного фронту, хор і оркестра СУМА виступали з хоровими й музичними точками.

Субота, 16-го і Неділя, 17-го березня. Змагання за першість з столової сітківки в Клівленді. СК СУМА «Крила» висилають чоловічу дружину в складі: Я. Перун, П. Вихрій, Я. Влок; жіночу в складі: О. Малаш, А. Мікитин, І. Яворська та юніорів — Б. Петриця, Волошин, І. Дудка. Жіноча дружина здобула перше місце. Крім цього, А. Мікитин в індивідуальних грах здобуває друге місце, а Б. Петриця третє в клясі юніорів. В мішаних грах А. Мікитин і Б. Петриця здобувають третє місце. В неділю, 17-го березня сумівська оркестра виступає на Шевченківській академії.

Члени гуртка відбиванки «Крила» при осередку СУМА ім. М. Павлушкива в Чікаго; зліва направо: Ю. Куляс, Ю. Дяченко, Я. Куляс, П. Надзікевич, О. Галів, П. Гнатів.

Субота, 23-го березня. Сумівські хор та оркестра дають величний концерт в Дітройті. Крім хорових та музичних точок, подруга Марія Костеліна відспівала три пісні при супроводі фортепіяна. Концерт в цілості випав добре. Технічною підготовкою концерту в Дітройті займався Осередок СУМА ім. Київ при допомозі Осередку ім. П. Орлика. Після концерту господарі влаштували для виконавців перекуску.

Неділя, 24-го березня. СК СУМА «Крила» відбули відплатні товариські змагання копаного м'яча з УСК «Черник» в Дітройті та вирішили їх у свою користь з відношенням воріт 7:5. В загальному, в поїздці до Дітройту взяло участь понад 130 осіб, які відбули цю дорогу трьома автобусами і кількома автами. Цього самого дня юньори «Крил» програли змагання копаного м'яча за чашу Америки проти «Ганза» з рахунком 0:1.

Субота, 30-го березня. Управа Осередку гостить в Домі СУМА дружину копаного м'яча Осередку СУМА з Міннеаполіс — «Тигри», які прибули до Чікаго, щоб 31-го березня ц. р. розіграти змагання проти «Швабен» за аматорську чащу Америки.

В суботу, 30-го та в неділю, 31-го березня Голова Осередку д-р М. Яремко та керівник Організаційного Відділу д-р І. Павлик взяли участь у Конференції Управ Осередків СУМА в Дітройті.

Неділя, 7-го квітня. Початок весняного сезону копаного м'яча. СК СУМА «Крила» виграють проти литовців на трьох фронтах. Перша команда 3:2, резерва 2:1, а юньори 4:1.

Неділя, 14-го квітня. «Крила» програють до «Некаксі» 2:3, а резерва 1:3.

Неділя, 24-го лютого. Великий і дуже успішний Другий Річний Концерт Духової Оркестри СУМА. Оркестранти вперше виступили

ли в нових одностроях. Голова Осередку склав подяку диригентові проф. І. Барабашеві, а юні сумівки вручили китиці рож проф. Барабашеві та композиторові проф. І. Повальчикові. Заля була по береги заповнена публікою, яка з великим захопленням сприймала мистецьке виконання поодиноких творів українських і чужих композиторів. Програмою керував д-р Б. Лесюк.

Подав Д. Багрій

ЮНИЙ СУМ В БРУКЛІНІ

Коли до Америки почали приїжджати українці з нової еміграції, а між ними і сумівці з Німеччини, почали й поставати осередки СУМ-у. Такий осередок заснувався і в м. Брукліні, започаткувавши активну працю. Однак, через нехіті деяких членів осередку, осередок протягом двох років своєї діяльності перестав існувати.

Щойно на початку 1953 р., з ініціативи кількох активних членів СУМ-у, було знову ство-

рершим. І тут постало питання: як довго проіснує осередок у такому стані? Тоді управа осередку поставила собі за завдання організувати при осередкові Юний СУМ. Правда, вже тоді в Брукліні було кілька юніх сумівців, однак вони належали до осередку ЮСУМ-у в Нью-Йорку. Цих дітей управа перебрала до осередку в Брукліні, а одночасно розпочато запис нових дітей до Юного СУМ-у.

Виховником ЮСУМ-у при

Відділ юнацтва СУМА, керівником якого є д. Д. Боднар (посередині в останньому ряді) в м. Брукліні (США), 1957 р.

рене осередок, якому надано ім'я Тараса Шевченка. На голову осередку був обраний Теодор Кузьмів, який енергійно почав працювати для добра осередку. В той час осередок нараховував понад 40 членів, але кількох сумівців, через їхню байдужість до сумівської праці, довелося виключити з організації. Осередок мешкав. Ненависники СУМ-у, а також дехто з колишніх членів, тішалися, що з цим осередком повториться те, що з

осередкові став Т. Боднар, а референтом Т. Кузьмів, який був гоолвою осередку. Обидва вони доклали багато праці в організуванні ЮСУМ-у. Завдяки їм ЮСУМ почав розростатися й міцніти. Перший раз ЮСУМ, підготований Т. Кузьмівим, виступив з двома мистецькими точками на здівізі СУМА в 1955 році, за що одержав від голови управи СУМА похвальну грамоту. В цьому році підготовано два мистецькі виступи ЮСУМ-у.

При осередку була створена суботня школа, в якій вчила дітей пані Черешньовська. В 1955 році в Брукліні була зорганізована школа українознавства, яку фінансово підтримує УККА. Тоді ЮСУМ повністю влився до цеї школи.

Натепер ЮСУМ нараховує 42 члени — 22 хлопці і 20 дівчат. Референтом ЮСУМ-у є І. Подусовський, який одночасно є головою осередку, а виховниками: пані Надя Шмігель та Т. Боднар. ЮСУМ бере активну участь майже в усіх національних академіях, а часом стає на зміну

старшим сумівцям при несенні почесних варт під час різних свят.

Слід згадати, що в ЮСУМ-і є не тільки діти нових емігрантів, але також і діти, батьки яких тут народжені, і ці діти дуже добре говорять по-українському.

З ростом і пожвавленням ЮСУМ-у зрос і авторитет осередку СУМ-у. Сьогодні управа осередку СУМ-у в Брукліні вже не турбуеться, що не буде кількох поповнити ряди осередку, бо за рік-два виросте власне нове покоління.

О. К.

Члени осередку СУМ-у ім. Б. Хмельницького в Клівленді (США) і члени Юнацтва в уніформах під час молитви, 1956 р.

ЮНІ СУМІВЦІ В БАЛТИМОРІ ПРАЦЮЮТЬ

Юний СУМ при осередкові СУМ-у ім. 1-го Листопада в Балтиморі, США, існує з 1953 року. Однією з перших активних організаторок була Надя Войтович. Однак, через брак відповідних виховників праця юнацтва не була поставлена на належний рівень. Лише з хвилиною, коли до Балтимору приїхав Теодор Кузьмів, багаторічний працівник з юнацтвом і фаховий виховник, праця відділу Юного СУМ-у набла відповідно-

го розмаху. Поруч регулярних сходин, що відбуваються двічі на тиждень, юнаки й юначки провадять різні проби до концертових виступів і ін. Організовано мандолінову оркестру, що мала кілька устпішних виступів, зокрема на здвиді СУМ-у, Франківському святі, посвячені прaporу ООЧСУ і на академії свого патрона — 1-го Листопада. Юнацтво все з більшим захопленням береться до праці. Хоч часом і погода поганя, жо-

лодно, падає дощ або сніг, то все ж юний сумівць чи сумівка з мандоліною при боці йде на пробу оркестри. З часу пожавленої праці число Юного СУМ-у подвоїлось. Самі діти, що досі не належали до організації, просять своїх батьків, щоб іх віддали до ЮСУМ-у. Тепер тут нараховується 32 юначки і юнаки.

За ці успіхи належить призnanня теперішнього референтці ЮСУМ-у Анні Стельмах та згаданому виховникові Теодорові Кузьміву.

Юнацтво СУМ-у виховується на глибоко християнських, релігійних основах. Доказом цього є не лише релігійно-свяtkові ім-прези, в яких беруть активну

участь юні сумівці, а й їхнє регулярне відвідування церкви. Зокрема слід згадати, що під час візити Архиєпископа Константина в нашій парохії, Св. Михаїла, Юний СУМ разом з головою осередку, в сумівських одностроях, вітав Владицю, а під час Служби Божої всі разом приступили до святого Пічастия.

З цього бачимо, що ми не тільки зазначаємо словами, а йдемо на ділі впарі з нашим гаслом «Бог і Батьківщина». Тому можемо бути певними, що будемо сильними і витримаємо в своїй праці для добра Бога і нашої Рідної Землі — України, бо ми з Богом, а хто з Богом, той може бути певний, що мета його буде осягнена!

Теодор Царик

ТВОРЧА ПРАЦЯ ОСЕРЕДКУ В РОЧЕСТЕРІ

Осередок СУМ-у ім. ген. Грица-Перебийноса в Рочестері, завдяки кількарічній пляновій і послідовній праці всіх управ та всього членства, заражовується до найкраще зорганізованих осередків СУМ-у на території Америки. Серед української громади він належить до найбільш діючих організацій міста Рочестеру.

Ця активність сумівців позначається на всіх відтинках суспільно-громадського, а то й політичного життя. Осередок самостійно влаштовує різного роду самодіяльні виступи-концерти, відбуває спільно з організаціями Визвольного Фронту академії тощо.

Сумівці, не зважаючи на перевантаження своїми власними турботами щоденного життя, працею в осередку, — беруть також активну участь у місцевому церковному хорі української греко-католицької церкви, існування якого, знову таки, треба завдячувати тим самим сумівцям.

Найбільшим чинником, що скріпив осередок всередині та підніс його назовні, є відомий міжнішнім хоромолоді під керівництвом В. Божика, про який уже в пресі згадувалось кілька-кратно. Хор лише протягом минулого року дав понад 15 різних виступів як перед своїми, так і чужим громадянством. Завдяки мозольній праці диригента Володимира Божика вдалося з «сирого матер'ялу» випливати добре голоси (хоч до мистецтва, очевидно, ще далеко!) і хор за два роки свого існування здобув симпатії й популярність.

Поруч мішаного хору, діє та з кожним днем розвивається друга мистецька одиниця осередку — мандолінова оркестра відділу ЮСУМ-у під керівництвом того самого нейтомного мистця співу і музики В. Божика. Створення мандолінової оркестри треба завдячувати у великий мірі батькам, які з повним зрозумінням поставились до цієї справи.

Як сьогодні є приемлю дивити-

ся, коли понад тридцять бадьорих юних сумівок і сумівців засядуть потрійним півколом на сцені, і насолоджуватися їхньою хоч і не цілком ще мистецькою, але милозвучною і ніжною грою. Перед мандоліновою оркестрою лежить велике майбутнє.

Гарні успіхи має за собою також танцювальний гурток ЮСУМ-у. Юні сумівці виступали з танцями понад двадцять разів, у тому числі навіть перед телевізією.

Відділ ЮСУМ-у «Полтава», про який уже писалось в «Авантгарді», далі є найбільш численною і діючою частиною осередку СУМ-у в Рочестері. Керівником відділу юнацтва цього року є Михайло Гулін, а виховницями: Емілія Тороус, Зеня, Лариса і Маруся Губківи. Крім того, працюють виховники Іван Рийопка та Мирон Жук. У дружній співпраці професіяльно вони ланкові сходили юних сумівців, гутірки, розваги тощо, включно до навчання української мови. При відділі працюють вишневкарський, хоровий та інші гуртки.

Попри всі свої недоліки, осе-

редок СУМ-у в Рочестері стойть на височині своїх завдань. Практично, яку проведено минулого року під головуванням Д. Рудого, чи ту, яку ведеться сьогодні під головуванням Д. Бездуха, не можна охопити кількома скрупленними фразами: її можна було висвітлити хіба в окремій брошурі. Кожна година, кожний день, тиждень і місяць жертвенної праці приносили і приносять нові здобутки, нові успіхи і це є доказ, що сумівці на чужині гідно несуть свій прапор, допомагаючи Україні вибороти світливий завтрашній день. **Я. Кужіль**

Ланка юнацтва СУМА «Бурлаки» під керівництвом виховника М. Лавріва з Ньюарку на відпочинку в літньому таборі на оселі СУМА біля Нью-Йорку, 1956 р.

—оо—

Канада

РІК ПРАЦІ ОСЕРЕДКУ СУМУ В МОНТРЕАЛІ

7-го квітня 1957 р., у власному сумівському будинку, відбулись річні збори членів осередку СУМ-у в Монреалі. Присутніх було з членів СУМ-у 35 та 12 гостей, у тому числі п. П. Шевчук, як представник Краєвого Комітету СУМ-у з Торонто, який прибув в 1956 р. зі своєю родиною з Німеччини. Звітували за річну працю голова осередку д. М. Безпал'юк та члени відділів Управи осередку А. Доманчук, В. Любка, Я. Цупер, П.

Дубас, І. Буцяк, Марія Кох, Д. Попович.

Зі звітів довідуємося, що в осередку числиться 64 чл. СУМ-у, з яких активних є 30, а решта малоактивна або неактивна. Відбуто 10 ширших сходин на яких було присутніх 25-30 осіб, прочитано 4 реферати та силами СУМ-у влаштовано чотири імпрези. Крім того, СУМ у Монреалі спільно з ЛВУ і іншими місцевими організаціями брав участь у різних святах та ака-

деміях. Управою осередку відбуто 20 засідань, одержано 76 листів, обіжників 15. Вислано листів 38. Загальний касовий прихід за рік 13.937 доларів. Готівка в касі 113,46 долари, акрім того є власне майно на суму 1.774 долари, бібліотека 325 доларів, та нерозпроданої літератури на 426 доларів.

Крім того, окремо звітовано про те, що осередок СУМ вклав свої кошти на купівлю Дому Молоді (8 тисяч доларів, що складає 48% удачі), та в 1955 р. придбано сумівську оселю «Верховина». За рік праці оселя «Верховина» мала прибутків 8.685 дол., а витрат 8.683 дол. Вартість оселі 19.257 дол. Сумівці за рік безкоштовно працювали на будівсі будинку, чищенні озера і дороги, що в перечисленні на готівку дорівнює понад 10 тисяч доларів. В цілому тепер можна оцінити вартість оселі в 35 тисяч доларів.

Далі зі звіту довідуємося, що сумівці в Монреалі провадили збірки на різні цілі, як на оселю в Торонті — 174 дол., на табори юнацтва в Німеччині — 18 дол., на НТШ — 21 дол., хворому сумівцеві — 23 дол., і на «Авангард» та ін. Осередок має свою бібліотеку, в якій є 330 книжок. Театральна бібліотека осередку має 53 книжки. Розпродано літератури на суму 382 дол. Лишилося до розпродажу надісланої літератури на 415 дол.

Зі звіту референтури Юнацтва (реферувала подруга Марія Кінах) бачимо, що в році членів Юного СУМ-у нараховувалось 77 осіб. Праця з дошкільлям не провадилися від червня 1956 р. через брак виховників. ЮСУМ брав участі в академіях, у різних імпрезах самостійно або з участю старшого СУМ-у. Референтура Юнацтва провадить свою касу окремо. Прибутків було 2.360 дол., а витрат

2.207 доларів. Сальдо на день зборів 133 дол. Крім цього, Ю. СУМ має свою власну бібліотеку з 64 книжками, з якої користуються всі члени Юнацтва. Гуртків ЮСУМ-у є 7, з того 2 дівочі і 5 гуртків хлоп'ячі. Сходин з гуртками відбуто в загальному 182. Провадились вони систематично, щотижня, по 2 години. Разом усіх годин в гуртках було 364.

Звіт з діяльності на зовнішньому відтинку осередку СУМ-у показує найгірше, бо, як пояснив звітодавець, такої діяльності взагалі не було через брак культурно-освітнього референта.

Після вислуханих звітів референтів здав звіт голова осередку СУМ-у д. М. Безпальок, який коротко представив в цілості діяльність осередку, та відзначив великий вклад праці поодиноких сумівців. З жалем підкреслив, що праця могла б бути ще краща, але ставлення самих сумівців до роботи було незадовільне, брак охоти людей до праці та уступлення деяких членів з Управи загальмували на деякий час працю, але сильна воля тих, які далі працювали, перемогла труднощі і ці скромні сили проробили дуже багато, за що голова висловив подяку всім, які йому допомогли і разом співпрацювали. При осередку організована «Рідна Школа» і балетна школа.

Після звітів слово забрав голова контрольної комісії д. Ярослав Сербин, який подав короткі зауваження відносно всієї діяльності осередку. Звернув увагу на позитивну працю Управи і деяких членів та з присмінітю підкреслив велику пророблену працю при такому складі Управи, і одночасно підкреслив те, що осередок вив'язався з усіх матеріальних зобов'язань, крім Осели. Найбільшою заслугою є

праця над вихованням молоді у відділах Юнацтва, а також со-лідне ставлення до осередку Батьківського Комітету.

Контрольна Комісія в складі Я. Сербина, М. Андрухів і ІІ Кінах висловила абсолюторю уступаючій Управі СУМ-у та признання за роботу. Всі присутні оцілесками прийняли це одноголосно. Після запитів і дискусії вибрано нову Управу осередку СУМ-у в такому складі:

Я. Сербин — голова, М. Безпальок — заступник, П. Кузмішин — секретар, Я. Шупера — скарбник, П. Гук — референт освіти, Марія Кінах — референт

юнацтва, Л. Левицька, А. Доманчук, В. Любка — члени, Д. Грінняк — господар, Д. Рохоняк — бібліотекар, Т. Крайник — кольпортараж видань СУМ-у, П. Семенюк — референт зовн. зв'язків, В. Антонів — адміністратор дому;

Управа Осели «Верховина» — П. Дубас, ІІ Кінах, та Батьківський Комітет;

Контрольна Комісія: З. Горечний, М. Андрухів, М. Буцак;

Товарицький Суд: Кардаш, І. Славінський, П. Стець.

О 10-й год. вечора збори закінчено відспіванням національного гимну.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СУМ — ТОРОНТО

Дев'яті Загальні збори Осередку СУМ ім. ген. Т. Чупришки в Торонті відбулись у «Домі Просвіти» в неділю 7 квітня ц. р. Нарадами проводив як голова д-р М. Кушпета (зам. — мір. В. Кліш), секретарювали М. Хомин і П. Воробець. Збори пройшли в дуже діловій атмосфері. Звіти членів управи були вичерпно опрацьовані. Про осяг праці Осередку свідчить м. ін. сума понад 45,000 доларів річного обороту. По дискусії її уділенні абсолюторю обрано нові керівні органи Осередку в складі:

Момітет Осередку: голова — Яр. Вільк, замісник — П. Івахів, члени: М. Хомин, В. Крушельницький, М. Галюк, Б. Пасічник, В. Мартинів, В. Кацій, М. Яремай, Д. Ісак, Леся Вілик, П. Сандей, І. Дудись, О. Кошильовський, В. Река, Б. Коцур, С. Мокей, О. Сисак.

Контрольна Комісія: І. Фіголь (голова), С. Федуньків, М. Медик, П. Воробець.

Товарицький Суд: мір. В. Кліш (голова), П. Харидчак, Є. Цибульський, І. Гонтар.

—oo—

Англія

ЮНИЙ СУМ У КОВЕНТРІ

В місяці березні ц. р. минає лише півроку, як існує при осередку СУМ-у в Ковентрі відділ Юнацтва СУМ-у. Після попередньої підготовки Комітет осередку скликав перші збори в суботу 15. 9. 1956 р., на які прибуло 13 юнаків і юначок. Збори почались молитвою, яку відпра-

вив місцевий парох УАПЦ о. П. Бублик.

Переборовши перші труднощі, вже тепер регулярно, щотижня, збираються юні сумівці на свої сходини, на яких керівники і виховники провадять виховну працю, оповідають про історію України, вчать співати,

танцювати, вчать фізичним вправам, а також влаштовують забави.

Духовними опікунами відділу юнацтва СУМ-у є від Гр-Кат. Церкви о. д-р С. Вівчарук, а від УАПЦ — о. П. Бублик. Всіх сходин відбуло за півроку 28, а також відбуто і 16 різних проб з окремими гуртками. Число юних сумівців зростає. На кінець 1956 р. число досягало 23 дітей від 8 років, а з початком 1957 р. включились у лави юнацтва ще 9 дітей, так що на сьогодні Юний СУМ нараховує 32 юначок і юнаків.

22.12.1956 р. в Ковентрі Юний СУМ, спільно з старшими сумівцями, брав участь на Миколая в поставі сцени «Бабусин кожушок», а під час Різдва ходили з колядкою та зібрали 23 фунти.

Найкраще пописався наш Юний СУМ у півріччя свого існування, а саме: 17.3.57 р. В цей день відбулась Шевченківська академія, яку організував осередок СУМ-у, і якраз юні сумівці заповнювали більшу ча-

стину програми своїми виступами. Вони виконали 5 декламацій, 4 танці та сценку «Мені тринацятий минало». Наше українське громадянство дуже задоволене виступами членів юнацтва СУМ-у. М. Лесів

Фрагмент із сценки «Мені тринацятий минало», яку поставлено на шевченківській академії силами юнацтва СУМ-у 17.3.57 р. в Ковентрі, Англія

—oOo—

Б е л ь г і я

ДЕСЯТИЛІТТЯ СУМ-У В БЕЛЬГІЇ

Спілка Української Молоді в Бельгії належить до перших країнових одиниць, що постали поза Німеччиною, де в 1946 р. відновлено СУМ на чужині. Вже в 1947 р. були створені перші осередки СУМ-у в Бельгії, щоб в березні 1948 р. оформитися під одним проводом Крайового Комітету. Десятий Крайовий З'їзд, що відбувся в квітні ц. р. в Брюсселі проголосив 1957 р. ювілейним роком Спілки Української Молоді в Бельгії.

З цього приводу буде доціль-

ним порушити декілька питань звязаних з існуванням ювілянтки. В першу чергу треба згадати тих її керівників, що вклали чималий труд на початкутворення і розвитку Спілки в Бельгії. Перший голова Спілки інж. В. Мацьків (1948) виїхав до Канади, де тепер займає відповідальний пост шефа лябораторії великого металургійного підприємства. Другий її голова інж. Г. Цимбала (1949-1951) виїхав до США, де працює за свою

спеціальністю. Інж. З. Янковський кол. фінансовий керівник, після доповнення своїх студій в Вінніпегу, де дістав диплом викладача економічних наук, переїхав недавно до столиці Канади — Оттави на державну працю. Др. Кирило Митрович, кол. культурно-виховний керівник і його дружинка Марія Сторляр, Керівник ЮСУМ-у, вибули на постійний побут до Парижу. Інші колишні члени КК, та багато керівників членів осередків, пороз'їдждалися по різних країнах, де звичайно включились в громадську роботу на місцях. Всього кільканадцять осіб з членів основників залишились в Бельгії, з того трох входять до теперішніх органів Крайового Комітету. Всім цим вичисленним і багатьом іншим сумівцям завдає СУМ в Бельгії своє десятилітнє та багате в працю існування. Біля 1200 молодих людей в Бельгії перейшли менш або більш успішний вишкіл національно-громадського виховання, щоб потім на нових місцях стати пionірами або опорою організованого життя. Чимало осередків СУМ-у в США і в Канаді завдають саме сумівцям з Бельгії свій ріст і силу.

Дивлячись з перспективи пройденого шляху, на якому СУМ в Бельгії виявився найбільш динамічною і життєздатною організацією, треба ствердити, що її ріст був постійно перевірений еміграційною течією, яка забрала переважно найкращий елемент. Приходилося завжди працювати над створеннями еміграцією прогалинами, щоб витримати організацію в дії. Це забрало дуже багато праці, яку в інших обставинах можна було б використати на поглиблення самого виховного процесу молоді. Все таки і виховні праці не занедбано, поскільки більшість сумівців прийшли підго-

товку до іспитів українознавства і склали сумівське приречення. Побіч цього СУМ зі своїми здібностями й участью в усіх національних маніфестаціях надавав нашому громадському життю елементу організованості і дисципліни, що приковувало також увагу чужого сточення, а тим самим залишило раз на завжди для нас марку найкраще організованої групи.

Десять років існування молодіжної організації в наших умовах, де бракувало дотливу підростаючої молоді, мусимо мати в наслідку «старіння» кадрів, що своїм віком підходять більше до інших громадських організацій. Все таки життя не стоїть на місці і на наших очах підростає молоде покоління, що побачило світ вже після війни на еміграції. СУМ отже не виконав би свого завдання, якщо залишивши цю молодь без виховної організації. Тому то вже від років, а зокрема від 1954 р., йдуть інтенсивні намагання з боку КК СУМ-у, щоб наладити працю Юного СУМ-у. Вже було охоплено понад півтора сотні дітвори шкільного віку в його рямці, однак еміграційна хвиля і тут зробила вилім, забрізоючи зі собою кілька десятків юнаків і юначок та декого з виховників. Приходиться завжди розпочинати і все з ногами початковими труднощами. Не зважаючи на те, праця ЮСУМ-у проходить з успіхом. Вже є відділ, що підготували перші юнацькі іспити. Ці юначки й юнаки, що так сильно виставлені на вплив чужого оточення, виростають в лавах ЮСУМ-у на свідомих членів української спільноти, пізнаючи все, що відноситься до минулого й сучасного положення українського народу, а головно вивчаючи й засвоюючи його тисячолітню християнську культуру. Це і є ті нові кадри, що

прийдуть вкоротці на зміну «старому» СУМ-ові і переберуть в свої міцні молоді руки прапор української вільної молоді, щоб донести його наспільністю у вільну Україну. Гасло «Бог і Україна», що його підніс СУМ, як ціль свого життя, знайде своє примінення також в житті тих, що не бачили ще своєї батьківщини, прийшовши на світ в чужині. Для цього одначе потрібно великих зусиль з боку старших-батьків і членів СУМ-у. Всі наші головні сили треба зосередити на цьому відтинку, бо тут ідея про бути чи не бути частині українського народу, що його доля закинула на чужину.

Треба вірити, на підставі дотеперішньої живучості вашої ювілянтки — Спілки Української Молоді в Бельгії, що все її членство хоч і в прорідженіх рядах, стане до тієї важливої праці над вихованням нашого доросту і

в той спосіб дасть на вище поставлене питання рішучу відповідь — бути! Ні старший вік, ні вичерпуюча фізична праця, ні інші перепони не повинні зупинити нас в поході до мети! Мусимо виповісти нещадну боротьбу всім слабостям і зневірі, і о прокрадається в наш супільний організм. В нас перед очима повинні бути завжди живими ті, що своє життя віддали за ідеї СУМ, щоб український народ міг вільно славити Бога на звільнений від затора Батьківщині. Та до цього зобов'язує приречення і назва, яку носимо.

Тільки при умові погтоєння наших зусиль зможемо підвищити морально-ідейний рівень, а при тому допомогти в вихованні доростаючого покоління — нашої зміни. Тоді теж квілей нашого дисятиліття знайде повне і гідне відмічення.

О. К.

Х-ий ЗІЗД СУМ-у В БЕЛЬГІЇ

В неділю 7. 4. 1957 р. відбувся в Брюсселі Х-ий зізд СУМ.

Зізд започатковано Богослужінням в церкві св. Вл. Великого, що його відправив о. Костенобель, ЧНІ.

На Зізд прибули делегати й сумівці від 9 осередків та представники громадських організацій. Зізд вітали представники ГРУГОБ, УДК, УХР, СУРБ, УНОТ. Письмові привіти настали від ЦК СУМ-у, КК СУМ-у Англії, Канади, о. кан. Г. Фуканчика, ТБУВ і ін.

По ділових звітах і обширній дискусії, в якій порушено всі актуальні питання, уділено абсолютну уступаючому Краєвому Комітетові.

До нових керівних органів вибрано:

Крайовий Комітет: О. Коваль — голова, М. Котут — заст. голови і фінансовий керівник, І.

Левицький — секретар, Т. Кіс — керівник ЮСУМ-у, Б. Ващук — культ.-освітній керівник.

Контрольна Комісія: Др. В. Попович — голова, інж. К. Гайдамаха і Ф. Михайличин — члени.

Товариський Суд: Проф. І. Витязь — голова, В. Яремкович і І. Галабурда — члени, Проф. І. Витязь залишився надалі головою Виконавчої Ради.

В резолюціях Зізу відмічено потребу організаційного скріпллення для влагшення систематичної праці ЮСУМ-у, допильнувати виховання середньошкільної молоді в напрямі підготовки майбутніх виховників. Рішено також посилити го піддарський сектор для можливлення дальшої регулярної праці, зобов'язуючи сумівців виплатити принаймні по одному уділові до кооперативи.

ДОПОМОГА В ПРАЦІ ЮСУМ-у

Вже від довшого часу СУМ в Бельгії присвячує свою пильну увагу в розгортанні праці Юного СУМ-у, зважаючи її головною точкою своєї дієвої програми. Зокрема видовиться прогалина в постачанні виховних матеріалів, яких брак по тійно відчувався. Ще в прикінці 1956 р. керівник ЮСУМ-у під КК д-р Т. Кіс виголосив був першу частину «Доручень і н. п. ямних» для керівників ЮСУМ-у по осередках. Ці матеріали охоплювали собою програму занять на три місяці. В місяці лютому ви-

готовив еї другу частину тих матеріалів на цілий ряд практичних вказівок для виховання вічливості, дружби, про фізичну спраєнсь, про влаштування деяких імпрез, подано коротку хроніку ЮСУМ-у і переписано організаційний прагнільник ЮСУМ-у. З випуском цих матеріалів праця керівників осередків буде набагато влегчена і усистематизована. Треба висловити признання авторога цих матеріалів, що завдав собі стільки труду й опрацював такого очікувані практичні вказівки в роботі ЮСУМ-у.

—oo—

Німеччина

СУМ У НІМЕЧЧИНІ

Треба ствердити, що протягом 1956 р. і на початку 1957 р. Крайовий Комітет СУМ-у в Німеччині був бездіяльний. Дехто хоче оправдати цей стан тим, що, мовляв, цьому спричинився виїзд українських родин з Німеччини до Америки. Однак із членів юнацтва і взагалі СУМ-у виїхало мало. Просто КК СУМ-у був неактивний, то й майже всі осередки старшого СУМ-у в Німеччині розпались. Не було контакту і співпраці КК СУМ-у не лише з старшим СУМ-ом, а і з юнацтвом. Отже, завинили керівники СУМ-у в Німеччині.

Але член КК СУМ-у друг І. Щур перебрав на себе ініціативу для відновлення діяльності і цільного контакту з відділами юнацтва, саме тепер, перед відкриттям літнього юнацького табору. З цією метою друг І. Щур у квітні відвідав три осередки юнацтва СУМ-у, разом з керівником відділу Юнацтва ЦК

СУМ-у В. Леником. Відвідано юнацтво СУМ-у в Амберзі, в Нюрнберзі та Інгольштадті. Членів юнацтва СУМ-у в Амберзі є 31, в Нюрнберзі — 16 і в Інгольштадті — 15. Ці три осередки є активні. В березні вони відзначили своїми силами Шевченківські роковини та роковини загибелі ген. Т. Чупринки. Провадять пляново ходини і тепер ведеться підготовка до літнього табору в Німеччині. Діти виявили свої здібності в співах, деклямаціях, з українськими знавствами і. ін.

Після відвідин трьох осередків у Німеччині, референтура Юнацтва СУМ-у 12. 4. 57 р. скликала засідання, на якому обговорено плян підготовки відкриття табору та вибрано Таборовою Комісію з окремими референтами. До Таборової Комісії ввійшли: В. Леник — голова, І. Щур — організаційно-транспортний референт, С. Бовдій —

програмовий референт, І. Холявка, М. Філь, С. Новицький, П. Головинський — фінансово-гospодарські справи.

Друг І. Щур, як керівник Юнацтва СУМ-у в Німеччині, виготовував і вислав листи до відділів ЮСУМ-у, які були неактивні чи не давали відомостей про роботу в підготовці до літнього табору. Вже відгукунулися з десяти місцевостей, де виявили бажання бути в літньому таборі, в тому числі Нюрнберг, Інгольштадт, Ляндсуд, Ульм, Гайденав та схоже також зголошення з Австрії і Берліну. Табір юнацтва відбудеться в околиці

містечка Шонгав протягом трьох тижнів. Передбачується учасників від 150 до 180 осіб.

З відбуттям літнього табору є можливість закріпити контракт з осередками Юнацтва СУМ-у для плянової виховної роботи і можна сподіватись, що друг І. Щур зуміє, при підтримці інших членів КК, як також і ЦК СУМ-у, розбудувати працю з юнацтвом і надолужить проганяне за 1956 р.

Цим самим можна спробувати активізувати роботу старшого СУМ-у, який так конче потрібний для спільної виховної роботи.

С. Н.

— 00 —

Рецензія:

Гарний журналінік

«Сумівський інформатор» — орган Осередку СУМА ім. М. Павлушкова в Чікаго, США, ч. 6, травень 1957 р.

Серед багатьох сумівських видань «Сумівський інформатор» осередку СУМА в Чікаго притягає до себе увагу своєю охайністю, доброю обкладинкою та ілюстрованими наголовками матеріалів. Але не це лише є добром стороною цього небеличного, лише на 20 сторінок, журналіка. Зовнішня чистота і охайність журналу поєднана з добрим змістом, з його ідейним насиченням, високою моральною, головною, християнсько-релігійним напрямом.

Хоч журнал присвячений саме Великоднім Святам, усе ж в інших, навіть «старших» і «до-свідченіших» часописах святкових видань, ми не єсоди знайдемо таке багатство матеріалу. Наші часописи, навіть, кажемо, не «інформативного» характеру, взяли всі святкові і ювілейні

дати обходити загальними фразами про «завдання і обов'язки» або ж — «гочуття відповідальності», тощо, поминаючи характер свят, їх історичне чи традиційне значення і т. д. «Сумівський інформатор» саме дає такий пізнавальний матеріал про Великдень-Паску, і тим не лише відзначає свято, а й дає сумівській молоді певну науку про цього.

Так, у «Великодніму слові» настоятеля Української Православної Церкви Св. Софії в Чікаго Ілл., прот. М. Литваковського, читаємо:

«Паска — це грецьке слово від гебрейського — песах. Означає — перехід. В церковному значенні — перехід від смерті до життя, від землі до неба, із темряви у світло. Паска освячує всіх вірних. Це Великдень,

Великий День, «празників празник», коли віруючі люди скідають з себе, з своєї душі — темряву ірхів, облуди, ненависті, і здягатося духовно в Христа, в нове життя, в радість, любов, а через все-прощення стаються новими людьми. Стаються воїни ангельськими особами в Христі, котрий побідив смерть свою смертю, побідив пекло, нечисть, розбрал людський і воскрес, як початок вічного життя для всіх живущих і спочивших у Христі та Ісусі.

З великовідомих матеріалів тут поміщені також статті о. Михайла Ваврика, ЧСВВ, звернення Голови Осередку М. Яременка да подруг і друзів, вірш «Великдень на чужині» (редакція з невідомих причин не подала підпису під цим віршем, що належить перу Петра Кізка).

Далі вміщено сумівську хроніка, «В канцелярії осередку», «На актуальну тему», «Спорт». На окрему увагу заслуговують «Сторінка ЮСУМА» та «Чікаго колись і сьогодні». В сторінці ЮСУМА висвітлюється все жит-

тя молодих сумівців, від початкових заснування ЮСУМА до сьогоднішніх днів, знайомиться юних читачів з ланками ЮСУМА, іх життям і працею. В сторінці подаються імена активних молодих сумівців, що не може не мати заохочувального ефекту. Розділ «Чікаго колись і тепер» тим корисний, що він уводить в курс українську сумівську молодь в історію, розвиток і сучасний стан міста, в якому вона живе. Знати місто, з яким з'язані життя і праця людей, це неодмінна умова для кращого розвитку суспільного життя громади, новоприбулої соди.

Треба лише побажати редакційній колегії журналістики «Сумівський інформатор» дальших успіхів та далішої розбудови свого органу, який, якби його поширили, міг би бути неабияким конкурентом наших друкованих журналів («Сумівський інформатор» видається циклостилем). Запорукою цього є добрий початок.

П. К-0

—oOo—

Різне:

Неймовірна історійна однієї книжки

Спілка Української Молоді в одній із країн поселення нашої еміграції випустила друком невелику книжечку... Кошти паперу й друку 1.200 нім. марок — наклад 1.000 примірників.

Написано в тій книжечці про любов. Не про ту звичайну собі любов, а про ту найвищу й найціннішу — про любов до своєї Вітчизни, до своєї Рідної Землі, до свого народу.

Про любов, яка «єдино нам на потребу», бо без неї пропадемо, потонемо навіки в чужому морі. В першу чергу пропаде наша молодь, пропадуть діти наші. Про ту любов, через брак якої загинули мільйони наших людей, бо не маючи її в своїх серцях, не хотіли й не могли тоді, як на це був «случливий час», ні Рідного Краю, ні себе, ані своїх дітей від ворогів боронити і на захист Рідної Землі одночасно станути.

Була б та любов, не скитались би ми по чужинах нині. Людина ж

без любові до своеї Вітчизни, це те саме, що деревина без коріння, риба без води, пташина без повітря. Перед ними загибел.

Так говориться в тій книжечці про любов, яка каже життя від-дати за друзів своїх, за їх волю, за щастя і крацу долю кров пролити, головою наложити. Написана вона зрозуміло й для кожного приступно — написана циро й сердечно.

Хто її читав, хвалив її: «Добра, цінна й потрібна нам книжечка» — говорили. Та й не дорога. Напевне коштує менше, як дві пляшки пива...

Здавалось би: 1.000 примірників по дешевій ціні на кільканадцять тисяч «рідних, політичних емігрантів» це ж аж ніяк не забагато буде — й легко можна їх буде «розіпхати»...

А вийшло зовсім не те. Воно й не варто було б писати цієї «історіїки», якщо б вона торкалася тільки тієї країни, де постала. Але ж неценінність рідного друкованого слова, відраза донього і жаль гроша на купно книжки, чи газети, це явище типове в нас так тут, в Європі, як і там, за морем. А це явище не сміє бути толероване — його треба п'ятнувати, а нехіть до задрукованого паперу викорінювати й нищити. А закриваючи правду, не доб'ємося того! Кажемо ж, що «наша сила в правді». Нехай та правда не раз прикра й неприємна, гірка, несолодка.

Ось дещо «правди» на маргінесі «історійки з отію одною книжечкою»: Культурно-освітній референт СУМ-у розіслав ту книжечку до всіх осередків із проханням розпродати її і переслати гроші на його руки. Довелось йому довго чекати. Після кількаратних упіmnень наспілі — відповіді, грошей не багато. Відсилаючи нерозпродані примірники пишуть «сумівці» таке:

1. Прислані на мою адресу книжки звертаю. Причина: ніхто не хоче їх купувати.
2. Присланих книжок не міг розпродати, для того звертаю їх.
3. З присланих 5 книжок продав 2, — 3 звертаю.
4. Отримав 20 примірників — продав один — 19 звертаю і прошу не гніватись, що так довго не розчислювався з Вами.
5. Половину з 20-тіох книжок продано, звертаємо 10.
6. Звертаємо 40 нерозпроданих книжечок... — це з місцевості, де живе понад 300 українців!!
7. Пробачте, що досі не розчислився за прислані книжки. Вони дуже цінні і корисні, але продати їх дуже тяжко. Покищо не відсилаю їх — думаю ще пробувати розіпхати їх. Але, чи це вдасться мені, не знаю.
8. Змушений повернути Вам книжки, тут нема охочих купувати їх.
9. Звертаю нерозпродані книжки. В нас є великі труднощі в розпродажі книжок.
10. Дуже мені прикро, що повертаю низку книжок. Нема кому продати, бо люди не купують книжок.
11. Не можу післати грошей за книжки. Їх не було кому продати і я їх роздав даром.
12. Звертаю нерозпродані книжки. Ніяк не міг розпродати їх.
13. Звертаю книжки — тут нема на них збути.
14. Прикро, що мусь звернути Вам книжки, але, що мав зробити, коли не міг знайти охочих їх купити.
15. Стидно мені звертати книжки, але не маю іншого виходу.

16. Відсилаю книжки. Тут нема охочих їх купувати, хоч такі книжки для нас цінні і потрібні нам, але я не можу їх людям пкати силою.
17. З присланих 8 книжечок продано 4, а 4 звертаємо. — Це з осередку, де СУМ начислю 27 членів.
18. Прислано 5 книжечок, — продано 2, — 3 звертаємо.
19. Звертаю 8 примірників книжечки. Не було можливості продати їх.
20. Звертаю 6 книжечок, — люди не хочуть купувати, а я не можу платити за них власними грішми, як це не раз уже робив.
21. Пересилаю гроші за книжечки, але прошу надальше не присилати книжок на мою адресу.
А це з місцевості, де живе багато українців і існують різні українські організації.
22. Звертаю 46 книжечок — ледве 4 вдалось продати.
23. Розчислення: З 30 книжечок продано 5 штук, — 25 звертаю. — Це теж із місцевості, де живе більша кількість українців.
24. З присланих книжечок продано 3, — 12 звертаю.
25. Присланих книжечок не продав. Чому? Ви самі знаєте, що наші люди не дуже спішаться купувати книжки. Чи маю книжечки назад Вам відслати?
26. Прикро мені, але мушу звернути Вам тих 5 книжок, що Ви вислали мені до продажі.
27. Звертаю книжки, бо не зумів їх продати.
28. З великим трудом продав 3 книжки, решту звертаю.
29. Не міг розпродати книжок, бо тут наші люди байдужі до всього, а на книжку то й дивитись не хочу.
30. Повертаю книжки й прошу більше жадних книжок сюди не присилати, бо люди їх не купують. З цього тільки пошта користає. От я мушу тепер оплатити пошту, а хто зверне мені гроші?
31. Отримали 10 примірників — продали 2, — 8 звертаємо.
32. З 20-ти книжечок продано 7.
33. Не присилайте до нас книжок, бо тут ніхто їх не купує.
34. Продано 1 примірник, решту звертаю.
35. Продав 2 книжочки. Решту повертаю.
36. Звертаю книжки, бо не маю змоги продати їх.
37. Відсилаю книжки. Воно не так, як хтось собі думає, що можна здобути гроші, накидавшись шматками паперу.
38. Один із «сумівців» на особисту інтервенцію Культ.-освітнього референта, почухався в голову, подумав і вийняв зі шафи книжки так, як їх йому було післано і віддав у руки референтові... Забув розпродажати.

Оригінали супровідних листів при звороті непроданих книжок находяться в руках Культ.-освітнього референта СУМ-у.

Однак, подаючи негативні факти «ворожої» постави частини нашої еміграції до свого друкованого слова, не можна не відзначити, що багато осередків СУМ-у даної країни дуже позитивно поставились до розповсюдження книжечки про любов до Рідного Краю, —

всі, переслані їм примірники розпродали, а гроші вислали Крайовому Комітетові СУМ-у.

«Щира подяка робітникам щирим, сором недбалим усім» — сказав колись Б. Грінченко.

А нам треба дбати, щоб не лише «позитиви», але й «негативи» нашого життя були записувані в книгу «битія» української еміграції. Та ї дбати, щоб тих негативів було якнайменше, а це осягнемося, коли не будемо затаювати зла, а навпаки, викривати й инищити будемо його.

М. Л.

—oOo—

ЛИСТ ДО ЧЛЕНІВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Від Редакції: В попередньому числі журналу «Авангард» була надрукована стаття під заголовком «Хто відповіє за долю журналу». У відповідь на цю нашу статтю ми одержали вижеводане звернення Друга Миколи Бачари з Філадельфії (США), який є один з активних діячів СУМ-у в перших роках його відновлення в Німеччині, а потім Друг М. Бочара був першим організатором першого осередку СУМ-у у Філадельфії

Дорогі Подруги і Друзі!

Перед мною нове число «Авангард» за січень-березень 1957 року, що і спонукало мене написати до Вас цього листа.

Кілька років тому, крім видання органу ЦК СУМ-у «Авангард», Крайові Комітети СУМ-у в Англії, Канаді, США так само видавали свої місячні або квартальні журнали. Завданням Крайових Комітетів і Головної Управи СУМА було вдергати свої видання, через які плянували свою працю і інформувати наше суспільство на чужині про діяльність СУМ-у та давали напомну членству можливість здобувати освітньо-виховні і політичні знання.

Через те, що виходили декілька сумівських журналів, дуже часто з боку нашого членства були дорікання, що забагато з тих видань не появляються систематично, та що дуже часто у всіх журналах («Крила», «На Варті», «Голос Молоді» і «Авангард»; друкуються майже ті самі матеріали і тому всі бажали, щоб видавати один сумівський журнал. Автор цього листа був великим прихильником пляну злиття всіх сумівських журналів разом і видаючи для всього членства СУМ-у один добрий журнал, що і сталося.

З 1955 року виходить тільки один журнал для всього членства СУМ-у журнал «Авангард», передплатники якого зобов'язані бути всі члени СУМ-у, без різниці, на якому континенті члени СУМ-у перебувають.

А тепер конкретно до справи про вищезгаданий журнал «Авангард», де на сторінці 73 згаданого числа є надрукована стаття, апель від редакції і адміністрації «Авангарду» під заголовком «Хто відповідає за долю журналу?» Читаючи цю статтю, апель, мені ніяк не хотілось вірити, що наше членство так байдуже ставиться до долі власного журналу, але, на привеликий жаль, так воно є.

В-во «Авангард» у першу чергу обвинувачує Крайовий Комітет, і Головну Управу СУМ-у на американському контененті, але чи є спроможність Крайовому Комітетові в Канаді і Головній Управі в США позитивно полагодити цю важливу справу, коли кількість неактивного членства на згаданих теренах у великій мірі не має зрозуміння стати передплатниками свого єдиного журналу «Авангард»?

Подруги і Друзі в США і Канаді! Ви напевно не заперечите, коли скажу, що найкращі умовини життя маємо таки ми. Передплата на «Авангард» раз в рік ставить лише 2 доларі. Дуже часто ми платимо два або і більше доларів за один квиток в кіно. Чи не можна нам не піти один раз до кіно в рік і коштом цього передплатити собі журнал «Авангард», якщо ми вже такі є бідні. Як нам не соромно перед нашим суспільством за те, що ми допровадили В-во «Авангард» до того, що воно мусить писати про речі нашого внутрішнього порядку, і як нам не соромно, коли з такого великого числа боржників (600!) заплатили борг за журнал лише 24 на суму 38 доларів! Як ми виглядаємо перед нашим суспільством, коли воно прочитає статтю в «Авангарді» про нашу неможливість навіть власного журналу утримати. Як не соромно, коли на таке велике число нашого членства за 1956 рік переслали передплату на журнал в США лише 252, а в Канаді — 227 членів?

Кілька років тому ми нарікали, що забагато є видань, несистематична їх поява і т. д. Де ж причина в тому, що ми сьогодні не можемо втримати нашого єдиного журналу? Відповідь знаємо в самих себе. Ми дуже часто говоримо, що ми передова, динамічна, з посвятою нашій загальній справі, сумівська молодь, що ми готові стати на барикади, але на привеликий жаль, ці слова залишаються на папері або порожнім звуком. Доказом цього є наша постіва до свого власного журналу.

Доля нашого єдиного журналу «Авангард» перебуває таки в наших руках. Приймімо заклик до нас від В-ва «Авангарду» до свого серця і робім все можливе, щоб того роду апелі не появлялися, а це буде тоді, коли ми всі, як один, станемо передплатниками «Авангарду».

Хай у році 1957 кліч — «кожний член СУМ-у є передплатник «Авангарду» — стане дійсністю. Докажім, що ми гідні честь України Боронити.

Філіадельфія, березень, 1957 р.

Микола Бочара

—00—

Збірка на пресовий фонд «Авангарду»

КАНАДА

Збірка на «Авангард» і сумівську оселю

Дня 6-го квітня ц. р. в Торонті, на прощальному вечорі кавалерського життя, який улаштовано друзями сумівцями для Осипа Щурка, зібрано 60 доларів, з чого 30 доларів призначено на пресфонд «Авангард» і 30 дол. на сумівську оселю в Торонті.

Осередок СУМ-у Вініпег, Канада Збірщик Г. Дир. По 5 дол. В. Іванік; по 1 дол. А. Дир, Г. Дир, М. Василів, Н. Мандзій, М.Сухаріна, А. Хоркавців, С. Мацієнко.

Осередок СУМ-у в Отаві, Канада:

По 1 дол.: Чуйко Михайло, Качмар Михайло, Клавак Семен, Саварин С. Казанівський С.; по 0,50 дол. Деркач Іван, Медвідь О., Лапинський Степан, Березовський А., Лисий М., Остапик Д.; по 0,25 дол. Футала С., Кіщук Павло, Остапик Гриць, Коротушаш Дмитро, Гарванів Р., Довгун Станислав, Бобин Степан, Любий М.

США

П. Фіцай — Детройт, США.

По 2 дол. П. Фіцай; по 1 дол. П. Демчук, П. Дерич, В. Кучер, Я. Сека, П. Марчук, А. Хрін, Л. Кіналь, М. Іващук, А. Палаташ, І. Панчук, Б. Левицький, Я. Кривий, Ірина Щербій, А. Шаповал, Т. Пахолок, В. Рижий, Б. Коссак, З. Тарнавський, І. Олійник, Р. Бомборович, С. Михайлів, В. Скульський, Б. Кущін, М. Ніньзовський, С. Злочовський, Гр. Озарків, М. Миронюк, М. Кочут, Дм. Федорко; по 0,50 дол. В. Крук, В. Савків.

Детройт, збирщик: Г. Кирилів.

По 3 дол.: Г. Кирилів; по 1 дол.: М. Зальопаний, Й. Маційовський, М. Перфецький, О. Хрунь, Й. Романків, П. Сапа.

П. Вингрин — Клівленд, США, Збирщик Василь Рабарський.

По 2 дол. Никола Кіндух; по 1 дол. В. Рабарський, Я. Яцковський, І. Федорняк, І. Дзядик, Е. Грека, Ст. Мельник, М. Козар, М. Димитров, В. Івасів, О. Холява; по 0,50 дол. М. Худик, Гр. Іванишин.

Ю. Буряковець індивідуально 1 дол. (Філадельфія).

Збирщик — Писків Володимир, м. Мільвукс в США. По 1 дол.: Н. Праско, М. Бурда; по 0,50 дол.: В. Писків, Л. Петренко.

Осередок СУМА — Філадельфія, США: Збирщик М. Бачара.

По 1 дол. М. Бачара, В. Фижак, В. Матєєвич, С. Мазурок, О. Лесів, В. Славянинський, П. Тарнавський, А. Міджак, В. Попович, Л. Кордуба.

Збирщики: М. Стефурак і В. Мацяк, в Клівленді. По 3 дол.: М. Стефурак; по 2. дол.: В. Мацяк, М. Петрочук, І. Павлюк; по 1. дол.: В. Борщук, М. Кітура, Д. Боднар, Емілія Кравенько, А. Партақ, П. Галай, Ол. Адамович, Б. Кухун, І. Струк; по 1,5 дол.: І. Василюк.

АНГЛІЯ

Збиркова листа ч. 66, збирщик Д. Рудик з Брадфорду. По 5 ш.: Д. Рудик, В. Василишин, Степовий; по 2/6 ш.: М. Данілко, І. Яцик, Дзвінник, М. Вовк, В. Охрін, М. Галай, М. Ковальчук, А. Якимчук, М. Мельник, С. Фур, Ф. Скрипчака, І. Сливка; по 2 ш.: П. Позиняк, І. Дедянчук, М. Веремієнко, М. Подоляк, М. Попович, М. Виноградник, А. Скаловський, М. Рибак, М. Гуменюк.

Збиркова листа ч. 158, збирщик О. Журак з Брадфорду: 5 ш.: О. Журак, 4 ш.: І. Головка; по 2/6 ш.: Б. Луців, Д. Смачило, В. Галій, М. Добаш, С. Данкович, І. Кріль, Г. Г.; по 2 ш.: К. Пржід, І. Нагірний.

Збиркова листа ч. 209 — Осередок СУМ-у в Гадерсфілд — Англія. По 5 ш.: М. Білас, В. Красовський; по 2/6 І. Лобас; по 2 ш.: Г. Раківський, І. Пивоварчук, П. Боднарчук, В. Радик, І. Гарасимів, С. Піскоц, О. Пуха, Я. Лютах, С. Климчак, А. Верний, П. Януш, Д. Гриндей, Ю. Лійка, І. Чолач, М. Шкіра, П. Щох, П. Малдрик, Є. Лілерський, О. Наконечний, В. К.

Збиркова листа ч. 152, збирщик М. Івасівка з Кліфтону: 4ш.: П. Когулька; 5 ш.: М. Івасівка.

Збіркова листа ч. 3 збірщик М. Берегуля з Кембрідж. По 5 ш.: П. Герман, І. Бережанський; по 2/6 ш.: М. Берегуля, Д. Місько, Ф. Матвійшин, Д. Кремено; по 2 ш.: Е. Курта, С. Пележ.

Збіркова листа ч. 21, 3/11 ш.: П. Коржанівський.

Збіркова листа ч. 169, збірщик Г. Мельничайко з Брадфорду: 5 ш.: Г. Мельничайко; 3 ш.: В. Б.; по 2/6 ш.: О. Медведюк, Г. Корчинський, В. Довгатюк, М. Бахмат, М. Пиляк, М. Радйо, М. Шіх, Г. Керничний, Г. Мельничук, О. Гриців, М. Ватраль, Г. Мінковський; по 2 ш.: С. Ц., М. Іванів, В. Фіняк, М. Андрейчук, І. Ривиляк, М. Маркович, В. Крук, В. Настин; 1 ш.: С. Івасів.

Збіркова листа ч. 171, збірщик М. Мартинюк, з Кетерінг: 5 ш.: М. Мартинюк, І. Кіцей; 4 ш.: І. Тимофійчук; 2/6 ш.: М. Феник.

Збіркова листа ч. 118, Брадфорд. 5 ш.: В. Голиш.

Збіркова листа ч. 88, збірщик Ю. Кисілевський з Бері: По 5 ш. Ю. Кисілевський, О. Лесиканич, М. Жуковський, П. Гусак; по 3 ш. І. Хвастяк, М. Витвицька, Г. Ярош; по 2 ш. М. Фартусняк, М. Кvasний, Т. Хвостяк, П. Остапюк, П. Гарбуз, Ю. Кецік, М. Лютий, І. Сухар, М. Жуковський, Т. Панаєюк, Д. Івантишин, І. Канюк, В. Микитик; по 1 ш. 6п. О. Близнюк; по 1 ш. П. Грицак.

Збіркова листа ч. 166, збірщик Я. Павлишин з Дурслей: По 5 ш.: Я. Білинський; по 2 ш.: Я. Павлишин, В. Крашевський, В. Дідухач.

Збіркова листа ч. 63, збірщик М. Шрам з Дідкоту: По 2 ш. 6 п.: М. Шрам, М. Ковалишин; по 2ш.: М. Кудрик, І. Яцишин, О. Кокор; по 1 ш.: В. Нахип.

(Продовження пожертв з Англії в наступному числі)

ОГОЛОШЕННЯ

Накладом УТС п. А. Жуківського (Англія) вийшла з друку наукова праця проф. Г. Ващенка

«ОСНОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ».

Ціна: в США і Канаді — 30 центів, в Англії — 2 шіл.

Замовлення надсилати:

„AVANGARD“, MÜNCHEN 8, ZEPPELINSTR. 67, GERMANY

**ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ «АВАНГАРД»
СТАВАЙТЕ ПОСТІЙНИМИ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ
ВАШОГО ЖУРНАЛУ!**

Кожний сумівець і сумівка, кожний український юнак, кожний керівник молоді повинен стати постійним передплатником журналу «Авангард». В журналі поміщуються статті з ділянок: проблеми молоді (в тому ж присліві виховання дітвори та юнацтва), наука і зпания, література (українська і всесвітня), суспільно-політична думка, відомості про історичне мистецтво України, про визвольну боротьбу українського народу, описи нашої батьківщини, з науки, техніки, спорту, з діяльності української молоді та ін.

Передплату висилати через банк або поштовим переказом на адресу: *Süddeutsche Bank A. g. Filiale München, (S.U.M.), Konto Nr. 52 523.*

Журнал появляється щоквартально.

Канадсько-Український Бібліотечний Центр
Канадське Товариство Приятелів України
Торонто – Канада

ЦІНА: 0,75 ДОЛЯРА